

Bruselj, 26.4.2019
COM(2019) 198 final

**SPOROČILO KOMISIJE EVROPSKEMU PARLAMENTU, SVETU, EVROPSKI
CENTRALNI BANKI, EVROPSKEMU EKONOMSKO-SOCIALNEMU ODBORU IN
ODBORU REGIJ**

Pregled stanja na področju pravosodja v EU za leto 2019

„Evropska unija je skupnost prava. Spoštovanje pravne države in spoštovanje odločitev sodišč nista izbira, ampak obveznost.“

Predsednik Komisije Jean-Claude Juncker, Govor o stanju v Uniji 2018 ⁽¹⁾

„Spoštovanje načela pravne države ni le predpogoj za varstvo vseh temeljnih vrednot iz člena 2. Je tudi predpogoj za ohranjanje vseh pravic in obveznosti, ki izhajajo iz Pogodb, ter vzpostavitev vzajemnega zaupanja državljanov, podjetij in nacionalnih organov v pravne sisteme vseh drugih držav članic.“ ⁽²⁾

Prvi podpredsednik Frans Timmermans, plenarna razprava Evropskega parlamenta,
28. februar 2018

„Prizadevamo si za povečanje zaupanja v pravosodje. Zagotavljanje zadostnih finančnih sredstev za pravosodni sistem ne pomeni stroškov, pomeni naložbo. [...] Država z dobro delujočim sodstvom z večjo verjetnostjo privablja vlagatelje.“ ⁽³⁾

Komisarka Jourová, Dunaj, 30. november 2018

¹ Govor o stanju v Uniji 2018 v Evropskem parlamentu 12. septembra 2018: https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/soteu2018-speech_sl_0.pdf.

² Izjava Komisije, ki jo je prvi podpredsednik Timmermans predstavil na plenarni razpravi Evropskega parlamenta 28. februarja 2018 o sklepu Komisije o uporabi člena 7(1) PEU v zvezi s stanjem na Poljskem.

³ Govor na konferenci o uspešnosti pravosodnih sistemov 30. novembra 2018 na Dunaju.

1. Uvod

Neodvisnost, kakovost in učinkovitost so kot bistveni elementi uspešnih pravosodnih sistemov ključne pri podpiranju načela pravne države in vrednot, na katerih temelji EU. Uspešni pravosodni sistemi so bistvenega pomena za izvajanje prava EU. Kadar nacionalna sodišča uporabljajo pravo EU, delujejo kot sodišča EU. Predvsem pa so nacionalna sodišča tista, ki zagotavljajo učinkovito izvajanje pravic in obveznosti po pravu EU ⁽⁴⁾. Kot je navedlo Sodišče Evropske unije, je sam obstoj učinkovitega sodnega varstva, ki ga izvajajo neodvisna sodišča, bistvo pravne države ⁽⁵⁾.

V sporočilu z naslovom *Nadaljnja krepitev pravne države v Uniji – Trenutno stanje in možni naslednji koraki*, sprejetem 3. aprila 2019, je pregled stanja na področju pravosodja v EU opredeljen kot del orodij EU za krepitev pravne države, saj prispeva k spodbujanju reforme pravosodja in standardov glede pravne države ⁽⁶⁾. Spoštovanje pravne države, vključno z neodvisnostjo pravosodnih sistemov, pomembno vpliva na naložbene odločitve in privabljanje podjetij. Zato je izboljšanje uspešnosti nacionalnih pravosodnih sistemov prednostna naloga evropskega semestra – letnega cikla usklajevanja ekonomskih politik na ravni EU. V letnem pregledu rasti za leto 2019, v katerem so opredeljene gospodarske in družbene prednostne naloge za EU in njene države članice za prihodnje leto, je ponovljena povezava med pravno državo in uspešnimi pravosodnimi sistemi na eni strani ter podjetjem prijaznim okoljem in gospodarsko rastjo na drugi strani ⁽⁷⁾.

Za spremljanje reform pravosodja in njihovega učinka v državah članicah pregled stanja na področju pravosodja v EU (v nadaljnjem besedilu: pregled stanja) od leta 2013 zagotavlja letni pregled kazalnikov, ki se nanašajo na neodvisnost, kakovost in učinkovitost pravosodja, ki so bistveni parametri uspešnega pravosodnega sistema. V izdaji iz leta 2019 so kazalniki za vse tri elemente še nadgrajeni, prvič pa so predstavljeni kazalniki za:

- podrobno porabo finančnih virov v vsakem pravosodnem sistemu;
- standarde, ki se uporabljajo za izboljšanje kakovosti sodb na najvišjih sodiščih;
- upravljavska pooblastila v zvezi z državnimi tožilstvi ter imenovanjem in razrešitvijo državnih tožilcev;
- organe, ki sodelujejo v disciplinskih postopkih zoper sodnike;
- standarde in prakse za obvladovanje števila zadev in zaostankov na sodiščih.

⁴ Člen 19 Pogodbe o Evropski uniji (PEU).

⁵ Sodba Sodišča (veliki senat) z dne 27. februarja 2018, Associação Sindical dos Juizes Portugueses/Tribunal de Contas, C-64/16, EU:C:2018:117.

⁶ COM(2019) 163 final.

⁷ Sporočilo Komisije – Letni pregled rasti za leto 2019, 21. november 2018, COM(2018) 770 final, str. 12.

Kaj je pregled stanja na področju pravosodja v EU?

Pregled stanja na področju pravosodja v EU je primerjalno informacijsko orodje za vsakoletno pomoč EU in državam članicam pri izboljšanju uspešnosti nacionalnih pravosodnih sistemov, in sicer z zagotavljanjem objektivnih, zanesljivih in primerljivih podatkov o več kazalnikih, pomembnih za oceno kakovosti, neodvisnosti in učinkovitosti pravosodnih sistemov v vseh državah članicah. Pregled stanja ni splošna enotna razvrstitev, temveč pregled načina delovanja vseh pravosodnih sistemov na podlagi kazalnikov, ki so v skupnem interesu vseh držav članic.

Pregled stanja ne daje prednosti nobeni vrsti pravosodnega sistema in vse države članice obravnava enako.

Ne glede na model nacionalnega pravosodnega sistema ali pravno tradicijo, na kateri temelji, so bistveni parametri uspešnega pravosodnega sistema neodvisnost, kakovost in učinkovitost. Podatke o teh treh parametrih je treba brati skupaj, saj so za uspešnost pravosodnega sistema potrebni vsi trije in so pogosto medsebojno povezani (pobude za izboljšanje enega od njih lahko vplivajo na druga dva).

Pregled stanja se osredotoča predvsem na civilne in gospodarske pravdne zadeve ter upravne zadeve, njegov namen pa je državam članicam pomagati pri njihovih prizadevanjih za ustvarjanje naložbam, podjetjem in državljanom prijaznejšega okolja. Pregled stanja je primerjalno orodje, ki se razvija v dialogu z državami članicami in Evropskim parlamentom ⁽⁸⁾. Njegov cilj je opredeliti bistvene parametre uspešnega pravosodnega sistema in zagotoviti ustrezne podatke na letni ravni.

Kakšna je metodologija pregleda stanja na področju pravosodja v EU?

Pri pregledu stanja se uporabljajo različni viri informacij. Veliko kvantitativnih podatkov zagotavlja Komisija Sveta Evrope za učinkovitost pravosodja (CEPEJ), s katero je Komisija sklenila pogodbo za izvedbo posebne letne študije. Ti podatki se nanašajo na obdobje 2010–2017, države članice pa so jih predložile v skladu z metodologijo CEPEJ. Študija vsebuje tudi podrobne pripombe in informativne preglede za posamezne države, ki podajajo več ozadja in jih je treba brati skupaj s slikami ⁽⁹⁾.

Podatki o trajanju postopkov, ki jih je zbral CEPEJ, kažejo „čas, potreben za izdajo sodne odločbe“, ki je izračunano trajanje sodnega postopka (na podlagi razmerja med nerešenimi in rešenimi zadevami). Podatki o učinkovitosti sodišč pri uporabi prava EU na posebnih področjih kažejo povprečno trajanje postopkov, ki izhaja iz dejanske dolžine trajanja sodnih zadev. Poudariti je treba, da se lahko trajanje sodnih postopkov znatno geografsko razlikuje znotraj ene države članice, zlasti v urbanih središčih, kjer je lahko zaradi poslovnih dejavnosti število prejetih zadev večje.

Drugi viri podatkov so: skupina kontaktnih oseb za nacionalne pravosodne sisteme ⁽¹⁰⁾, Evropska mreža sodnih svetov (ENCJ) ⁽¹¹⁾, Mreža predsednikov vrhovnih sodišč Evropske unije (NPSJC) ⁽¹²⁾, Združenje državnih svetov in vrhovnega upravnega sodstva Evropske unije (ACA-Europe) ⁽¹³⁾, Evropska mreža za konkurenco (ECN) ⁽¹⁴⁾, Odbor za komunikacije (COCOM) ⁽¹⁵⁾, Evropski opazovalni urad za kršitve

⁸ Evropski parlament je sprejel Resolucijo z dne 29. maja 2018 o pregledu stanja na področju pravosodja v EU za leto 2017 (P8_TA(2018)0216), na kateri je temeljila priprava te izdaje, enako pa se bo uporabljala tudi za prihodnje izdaje pregleda stanja na področju pravosodja v EU.

⁹ https://ec.europa.eu/info/strategy/justice-and-fundamental-rights/effective-justice/eu-justice-scoreboard_sl.

¹⁰ Komisija je države članice pozvala, naj za pripravo pregleda stanja na področju pravosodja v EU in spodbujanje izmenjave dobrih praks glede uspešnosti pravosodnih sistemov imenujejo dve kontaktni osebi – enega predstavnika sodstva in enega predstavnika ministrstva za pravosodje. Ta neformalna skupina se redno srečuje.

¹¹ ENCJ združuje nacionalne institucije v državah članicah, ki so neodvisne od izvršilne in zakonodajne oblasti ter odgovorne za podpiranje sodstva pri neodvisnem izvajanju sodne oblasti: <https://www.encj.eu/>.

¹² NPSJC zagotavlja forum, prek katerega lahko evropske institucije zaprosijo vrhovna sodišča za mnenje ter se tesneje povežejo med seboj s spodbujanjem razprav in izmenjavo zamisli: <http://network-presidents.eu/>.

¹³ ACA-Europe sestavljajo Sodišče Evropske unije in državni sveti ali vrhovna upravna sodstva vseh držav članic EU: <http://www.juradmin.eu/index.php/en/>.

¹⁴ ECN je bil ustanovljen kot forum za razpravo in sodelovanje evropskih organov za varstvo konkurence v zadevah, v katerih se uporabljata člena 101 in 102 Pogodbe o delovanju EU. ECN je okvir za mehanizme tesnega sodelovanja iz Uredbe Sveta št. 1/2003. Omogoča sodelovanje med Komisijo in nacionalnimi organi za varstvo konkurence v vseh državah članicah EU: http://ec.europa.eu/competition/ecn/index_en.html.

pravic intelektualne lastnine ⁽¹⁶⁾, skupina strokovnjakov za preprečevanje pranja denarja in financiranja terorizma (EGMLTF) ⁽¹⁷⁾, Eurostat ⁽¹⁸⁾, Evropska mreža institucij za izobraževanje v pravosodju (EJTN) ⁽¹⁹⁾ in Svetovni gospodarski forum (WEF) ⁽²⁰⁾.

Metodologija pregleda stanja je bila dodatno razvita v tesnem sodelovanju s skupino kontaktnih oseb za nacionalne pravosodne sisteme, zlasti prek vprašalnika in zbiranja podatkov o nekaterih vidikih delovanja pravosodnih sistemov.

Razpoložljivost podatkov, zlasti za kazalnike učinkovitosti pravosodnih sistemov, se še naprej izboljšuje, saj so številne države članice vložile sredstva v svojo zmogljivost za pripravo boljše sodne statistike. Kjer težave pri zbiranju ali zagotavljanju podatkov še niso odpravljene, so te bodisi posledica nezadostne statistične zmogljivosti bodisi dejstva, da nacionalne kategorije, za katere se zbirajo podatki, ne ustrezajo natančno tistim, ki se uporabljajo za pregled stanja. Le v zelo malo primerih je podatkovna vrzel posledica nepripravljenosti nekaterih nacionalnih organov, da bi prispevali podatke. Komisija države članice še naprej spodbuja k nadaljnjemu zmanjševanju te podatkovne vrzeli in dejavnemu sodelovanju pri izmenjavi dobrih praks.

Kako je pregled stanja na področju pravosodja v EU vključen v evropski semester?

Pregled stanja zagotavlja elemente za oceno kakovosti, neodvisnosti in učinkovitosti nacionalnih pravosodnih sistemov, s čimer državam članicam poskuša pomagati, da bi izboljšale uspešnost svojih nacionalnih pravosodnih sistemov. To omogoča lažjo opredelitev pomanjkljivosti in dobrih praks ter spremljanje izzivov in napredka. V okviru evropskega semestra se izvedejo ocene za posamezne države z dvostranskim dialogom z zadevnimi nacionalnimi organi in zainteresiranimi stranmi. Ta ocena je izražena v letnih poročilih o državah v okviru semestra in združuje vpogled iz pregleda stanja s kvalitativno analizo, pri čemer se upoštevajo značilnosti pravnih sistemov in širše ozadje zadevnih držav članic. Na podlagi analize v okviru semestra lahko Komisija Svetu predlaga, naj sprejme priporočila za posamezne države v zvezi z izboljšanjem nacionalnih pravosodnih sistemov v posameznih državah članicah.

Zakaj so uspešni pravosodni sistemi pomembni za naložbam prijazno okolje?

Za uspešne pravosodne sisteme, ki podpirajo pravno državo, je že dolgo znano, da imajo pozitiven ekonomski učinek. Kadar pravosodni sistemi zagotavljajo uveljavljanje pravic, so upniki bolj pripravljeni posojati, podjetja so odvrnjena od preračunljivega ravnanja, stroški transakcij so nižji, inovativna podjetja pa so bolj pripravljena vlagati. Pozitiven učinek dobro delujočih nacionalnih pravosodnih sistemov za gospodarstvo je potrjen s številnimi različnimi študijami in strokovno literaturo, vključno s študijami in strokovno literaturo Mednarodnega denarnega sklada ⁽²¹⁾, Evropske centralne banke ⁽²²⁾, OECD ⁽²³⁾, Svetovnega gospodarskega foruma ⁽²⁴⁾ in Svetovne banke ⁽²⁵⁾.

¹⁵ COCOM sestavljajo predstavniki držav članic EU. Njegova glavna vloga je zagotavljati mnenja o osnutkih ukrepov, ki jih Komisija namerava sprejeti v zvezi z vprašanji digitalnega trga: <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/communications-committee>.

¹⁶ Evropski opazovalni urad za kršitve pravic intelektualne lastnine je mreža strokovnjakov in specializiranih zainteresiranih strani. Sestavljajo ga predstavniki iz javnega in zasebnega sektorja, ki sodelujejo v dejavnih delovnih skupinah: <https://euipo.europa.eu/ohimportal/en/web/observatory/home>.

¹⁷ EGMLTF se redno srečuje, da izmenjuje mnenja ter pomaga Komisiji opredeliti politiko in pripraviti novo zakonodajo na področju preprečevanja pranja denarja in financiranja terorizma: http://ec.europa.eu/justice/civil/financial-crime/index_en.htm.

¹⁸ Eurostat je statistični urad EU: <http://ec.europa.eu/eurostat/about/overview>.

¹⁹ EJTN je glavna platforma in pobudnik za izobraževanje in izmenjavo znanja v evropskem pravosodju. Razvija standarde in učne načrte izobraževanja, usklajuje izmenjave in programe izobraževanja v pravosodju, razširja strokovno znanje in izkušnje v zvezi z izobraževanjem ter spodbuja sodelovanje med institucijami EU za izobraževanje v pravosodju. Ima približno 34 članov, ki predstavljajo države EU in nadnacionalne organe EU: <http://www.ejtn.eu/>.

²⁰ WEF je mednarodna organizacija za javno-zasebno sodelovanje, katere člani so podjetja: <https://www.weforum.org/>.

²¹ MDS, Regional Economic Outlook, november 2017, *Europe: Europe Hitting its Stride* (Evropa: Evropa je ujela svoj ritem), str. xviii, str. 40, 70: <https://www.imf.org/~media/Files/Publications/REO/EUR/2017/November/eur-booked-print.ashx?la=en>.

V nedavni študiji je bilo ugotovljeno, da se lahko s skrajšanjem sodnih postopkov za 1 % (merjeno v času, potrebnem za izdajo sodne odločbe ⁽²⁶⁾) poveča rast podjetij ⁽²⁷⁾ in da je enoodstotno povečanje deleža podjetij, ki pravosodni sistem dojemajo kot neodvisen, običajno povezano s povečanjem prometa in rastjo produktivnosti ⁽²⁸⁾. Druga študija je pokazala pozitivno povezavo med mnenjem o neodvisnosti sodstva ter tokovi tujih neposrednih naložb v Srednji in Vzhodni Evropi ⁽²⁹⁾.

Poleg tega je bil v več raziskavah poudarjen pomen uspešnosti nacionalnih pravosodnih sistemov za podjetja. V eni raziskavi je na primer 93 % velikih podjetij odgovorilo, da v državah, v katerih vlagajo, sistematično in stalno preverjajo pogoje pravne države (vključno z neodvisnostjo sodišč ⁽³⁰⁾), v drugi pa je več kot polovica malih in srednjih podjetij odgovorila, da so stroški oziroma predolgo trajanje sodnih postopkov med glavnimi razlogi, zaradi katerih ne začnejo sodnega postopka zaradi kršitve pravic intelektualne lastnine ⁽³¹⁾.

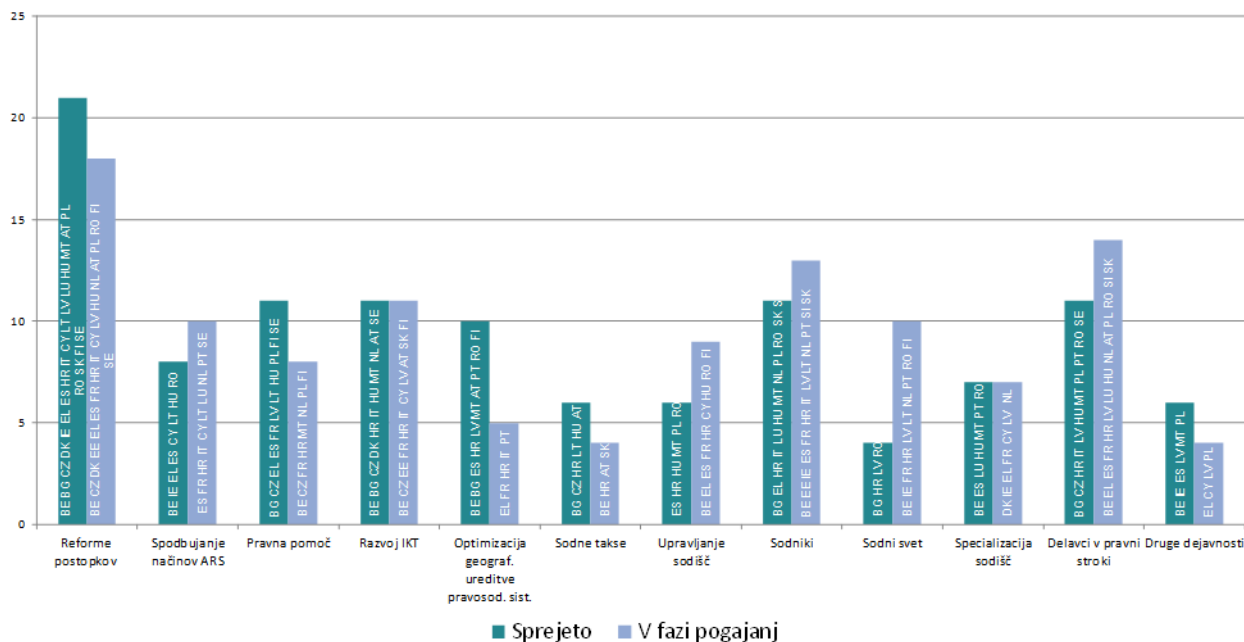
-
- ²² ECB, „Structural policies in the euro area“ (Strukturne politike v euroobmočju), junij 2018, ECB Occasional Paper Series (Serija občasnih zvezkov ECB) št. 210: <https://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/scpops/ecb.op210.en.pdf?3db9355b1d1599799aa0e475e5624651>.
- ²³ Glej na primer „What makes civil justice effective?“ (Dejavniki učinkovitosti civilnega pravosodja), Sporočila o politiki Ekonomskega oddelka OECD, št. 18, junij 2013, in „The Economics of Civil Justice: New Cross-Country Data and Empirics“ (Ekonomika civilnega pravosodja: novi podatki po državah in empirični podatki), delovni dokumenti Ekonomskega oddelka OECD, št. 1060.
- ²⁴ Svetovni gospodarski forum, „The Global Competitiveness Report 2018“ (Poročilo o svetovni konkurenčnosti za leto 2018), oktober 2018: <https://www.weforum.org/reports/the-global-competitiveness-report-2018>.
- ²⁵ Svetovna banka, „World Development Report 2017: Governance and the Law“ (Poročilo o svetovnem razvoju za leto 2017: upravljanje in pravo), poglavje 3: „Vloga prava“, str. 83, 140: <http://www.worldbank.org/en/publication/wdr2017>.
- ²⁶ Kazalnik „čas, potreben za izdajo sodne odločbe“, je število nerešenih zadev, deljeno s številom rešenih zadev ob koncu leta, pomnoženo s 365 (dnevi). To je standardni kazalnik, ki ga je opredelil CEPEJ Sveta Evrope: http://www.coe.int/t/dghl/cooperation/cepej/evaluation/default_en.asp.
- ²⁷ Vincenzo Bove in Elia Leandro, „The judicial system and economic development across EU Member States“ (Pravosodni sistem in gospodarski razvoj v državah članicah EU), tehnično poročilo Skupnega raziskovalnega središča, EUR 28440 EN, Urad za publikacije EU, Luxembourg, 2017: http://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/bitstream/JRC104594/jrc104594_2017_the_judicial_system_and_economic_development_across_eu_member_states.pdf.
- ²⁸ Prav tam.
- ²⁹ Effect of judicial independence to FDI into Eastern Europe and South Asia (Vpliv neodvisnosti sodstva na tuje neposredne naložbe v Vzhodni Evropi in Južni Aziji); Bülent Dogru; 2012, MPRA Munich Personal RePEc Archive: https://mpra.ub.uni-muenchen.de/40471/1/MPRA_paper_40322.pdf. Države članice EU, vključene v študijo, so bile: BG, HR, CZ, EE, HU, LV, LT, RO, SK in SI.
- ³⁰ The Economist Intelligence Unit: „Risk and Return – Foreign Direct Investment and the Rule of Law“ (Tveganje in donos – Tuje neposredne naložbe in pravna država), 2015: http://www.biiicl.org/documents/625_d4_fdi_main_report.pdf, str. 22.
- ³¹ Urad Evropske unije za intelektualno lastnino (EUIPO), „Intellectual Property (IP) SME Scoreboard 2016“ (Pregled stanja na področju intelektualne lastnine za MSP za leto 2016): https://euiipo.europa.eu/tunnel-web/secure/webdav/guest/document_library/observatory/documents/sme_scoreboard_study_2016/Executive-summary_en.pdf.

2. OZADJE: KLJUČNI DOGODKI V REFORMAH PRAVOSODJA V LETU 2018

2.1 Pregled reform pravosodja

V letu 2018 si je veliko držav članic še naprej prizadevalo izboljšati uspešnost svojih pravosodnih sistemov. Slika 1 prikazuje pregled sprejetih in predvidenih ukrepov na različnih funkcionalnih področjih pravosodnih sistemov držav članic.

Slika 1: Zakonodajne in regulativne dejavnosti v zvezi s pravosodnimi sistemi v letu 2018 (sprejeti ukrepi/pobude v fazi pogajanj po državah članicah) (vir: Evropska komisija ⁽³²⁾)

V letu 2018 je bilo procesno pravo še vedno področje, ki so mu številne države članice namenjale posebno pozornost, pri čemer se je precej obsežen del zakonodajne dejavnosti bodisi izvajal bodisi je bil predviden v bližnji prihodnosti. Dejavnosti so se okrepile tudi v zvezi s statusom sodnikov, reformami na področju delavcev v pravni stroki, razvojem IKT, pravno pomočjo in ukrepi za optimizacijo geografske ureditve pravosodnega sistema. Primerjava s prejšnjim pregledom stanja kaže, da se je stopnja aktivnosti na nekaterih področjih dodatno zvišala, saj so države članice izvedle nadaljnje ukrepe v zvezi s prej napovedanimi načrti reform, medtem ko je nadaljnje reforme na drugih področjih mogoče pričakovati v bližnji prihodnosti. To tudi potrjuje ugotovitev, da je za reforme pravosodja potreben čas – včasih od prve napovedi reform do sprejetja zakonodajnih in regulativnih ukrepov ter njihove dejanske izvedbe preteče več let.

³² Informacije so bile zbrane v sodelovanju s skupino kontaktnih oseb za nacionalne pravosodne sisteme za 26 držav članic. Združeno kraljestvo ni predložilo informacij. Nemčija je pojasnila, da poteka več reform na področju pravosodja z različnim področjem uporabe in obsegom v 16 zveznih deželah.

2.2 Spremljanje reform pravosodja

Komisija je leta 2018 še naprej spremljala prizadevanja držav članic za reforme.

– Rezultati evropskega semestra 2018 –

Izboljšanje neodvisnosti, kakovosti in učinkovitosti pravosodnih sistemov je ustaljena prednostna naloga strukturnih reform, ki se spodbujajo prek evropskega semestra. Cikel evropskega semestra se začne vsako leto novembra, ko Komisija predstavi svoje prednostne naloge za naslednje leto (sporočilo o letnem pregledu rasti). Službe Komisije februarja v poročilih o državah predstavijo ocene za posamezne države, ki obsegajo vse zadeve, obravnavane v okviru semestra. Komisija maja/junija predstavi predloge za priporočila za posamezne države, naslovljena na države članice. Svet julija sprejme ta priporočila, ki jih prej potrdi Evropski svet.

Svet je v okviru evropskega semestra 2018 na podlagi predloga Komisije priporočila za posamezne države v zvezi s pravosodnim sistemom naslovil na pet držav članic⁽³³⁾. Poleg navedenih držav članic, ki so prejele priporočila za posamezne države, se 11 držav članic srečuje s posebnimi izzivi, kar zadeva njihove pravosodne sisteme, vključno z načelom pravne države in neodvisnostjo sodstva, zato jih Komisija spremlja v okviru evropskega semestra⁽³⁴⁾.

– Poročila za leto 2018 v okviru mehanizma za sodelovanje in preverjanje –

Mehanizem za sodelovanje in preverjanje (MeSP) je bil uveden ob pristopu Bolgarije in Romunije k Evropski uniji leta 2007⁽³⁵⁾ za odpravo pomanjkljivosti na področju reforme pravosodja in boja proti korupciji, v primeru Bolgarije pa tudi na področju boja proti organiziranemu kriminalu. Od takrat poročila, pripravljena v okviru MeSP, vsebujejo specifična priporočila, ki bolgarskim in romunskim organom pomagajo pri usmeritvi prizadevanj, ter hkrati spremljajo njihov napredek⁽³⁶⁾.

V poročilih MeSP iz novembra 2018 je Komisija pregledala napredek glede na priporočila iz prejšnjih poročil. V poročilu o Romuniji je bilo ugotovljeno, da je Romunija sicer izvedla nekatere ukrepe za izpolnitev končnih priporočil, vendar so nedavni dogodki zavrli napredek in pod vprašaj postavili pozitivno oceno, sprejeto januarja 2017. V poročilu za Bolgarijo je bilo

³³ HR, IT, CY, PT in SK. Glej Priporočilo Sveta z dne 13. julija 2018 v zvezi z nacionalnim programom reform Hrvaške za leto 2018 in mnenje Sveta o konvergenčnem programu Hrvaške za leto 2018 (2018/C 320/10); Priporočilo Sveta z dne 13. julija 2018 v zvezi z nacionalnim programom reform Italije za leto 2018 in mnenje Sveta o programu stabilnosti Italije za leto 2018 (2018/C 320/11); Priporočilo Sveta z dne 13. julija 2018 v zvezi z nacionalnim programom reform Cipra za leto 2018 in mnenje Sveta o programu stabilnosti Cipra za leto 2018 (2018/C 320/12); Priporočilo Sveta z dne 13. julija 2018 v zvezi z nacionalnim programom reform Portugalske za leto 2018 in mnenje Sveta o programu stabilnosti Portugalske za leto 2018 (2018/C 320/21); Priporočilo Sveta z dne 13. julija 2018 v zvezi z nacionalnim programom reform Slovaške za leto 2018 in mnenje Sveta o programu stabilnosti Slovaške za leto 2018 (2018/C 320/24).

³⁴ BE, BG, IE, EL, ES, LV, HU, MT, PL, RO in SI. Ti izzivi so izraženi v uvodnih izjavah priporočil za posamezne države in poročilih o državah za te države članice. Najnovejša poročila o državah za leto 2019, objavljena 27. februarja 2019, so na voljo na spletnem naslovu: https://ec.europa.eu/info/publications/2019-european-semester-country-reports_sl.

³⁵ Sklepi Sveta ministrov z dne 17. oktobra 2006 (13339/06); Odločba Komisije z dne 13. decembra 2006 o vzpostavitvi mehanizma za sodelovanje in preverjanje napredka Bolgarije pri izpolnjevanju posebej določenih meril na področjih reforme pravosodja ter boja proti korupciji in organiziranemu kriminalu (notificirano pod dokumentarno številko C(2006) 6570).

Sklepi Sveta ministrov z dne 17. oktobra 2006 (13339/06); Odločba Komisije z dne 13. decembra 2006 o vzpostavitvi mehanizma za sodelovanje in preverjanje napredka Romunije pri izpolnjevanju posebej določenih meril na področjih reforme pravosodja in boja proti korupciji (notificirano pod dokumentarno številko C(2006) 6569).

³⁶ https://ec.europa.eu/info/strategy/justice-and-fundamental-rights/effective-justice/rule-law/assistance-bulgaria-and-romania-under-cvm/reports-progress-bulgaria-and-romania_sl.

ugotovljeno, da je bilo več priporočil že izpolnjenih, več drugih pa jih bo kmalu. Komisija je sprejela ustrezne nadaljnje ukrepe v zvezi s tema poročiloma.

2.3 Podpiranje reform pravosodja

– *Evropski strukturni in investicijski skladi* –

Komisija prek evropskih strukturnih in investicijskih skladov (skladov ESI) finančno podpira nekatere reforme pravosodja. Od leta 2007 16 držav članic uporablja Evropski socialni sklad (ESS) in Evropski sklad za regionalni razvoj (ESRR) za izboljšanje uspešnosti svojih pravosodnih sistemov ⁽³⁷⁾. Med letoma 2007 in 2020 bo v teh državah članicah izboljšanju učinkovitosti in kakovosti njihovih pravosodnih sistemov namenjenih več kot 900 milijonov EUR ⁽³⁸⁾. Med financiranimi dejavnostmi so:

- razvoj in nadgradnja poslovnih procesov na sodiščih ter uvedba sistemov za vodenje zadev ali razvoj ali nadgradnja postopkov za upravljanje človeških virov;
- digitalizacija sodnih storitev ter nakup sistemov informacijske in komunikacijske tehnologije (IKT);
- zagotavljanje usposabljanja za sodnike, tožilce, sodno osebje, sodne izvršitelje, notarje in odvetnike ter ozaveščanje državljanov o njihovih pravicah.

Komisija posebno pozornost namenja zagotavljanju, da se sredstva EU ustrezno uporabljajo za ustrezne reforme v skladu z načelom pravne države. Komisija poudarja, da je pri izvajanju prednostnih nalog pri financiranju pomembno uporabiti pristop, usmerjen v rezultate, in države članice poziva, naj ocenijo učinek podpore iz skladov ESI.

– *Tehnična podpora* –

Države članice si pomagajo tudi s tehnično podporo Komisije, ki je na voljo prek podporne službe za strukturne reforme v okviru programa za podporo strukturnim reformam ⁽³⁹⁾, katerega skupni proračun v obdobju 2017–2020 znaša 222,8 milijona EUR. Od leta 2017 tehnično podporo za različna področja prejema ali je zanjo zaprosilo 16 držav članic ⁽⁴⁰⁾. To vključuje na primer tehnično podporo za izboljšanje učinkovitosti sodnega sistema, reformo geografske ureditve pravosodnega sistema, organizacijo sodišč, zasnovo ali izvajanje programov e-pravosodja in kibernetkega pravosodja, sisteme za vodenje zadev, postopek izbire in napredovanja sodnikov, usposabljanje sodnikov in zunajsodno reševanje potrošniških sporov. Komisija je maja 2018 predstavila tudi svoje predloge za naslednje večletno obdobje financiranja 2021–2027 in zlasti za nov program za podporo reformam s skupnim proračunom v višini 25 milijard EUR za zagotovitev finančne in tehnične podpore vsem državam članicam, da bi si prizadevale za reforme in izvajale reforme, namenjene posodobitvi njihovih gospodarstev, zlasti prednostne naloge reform, opredeljene v okviru evropskega semestra ⁽⁴¹⁾.

³⁷ BG, CZ, EE, EL, ES, HR, IT, LV, LT, HU, MT, PL, PT, RO, SI in SK.

³⁸ Predstavljene informacije temeljijo na podatkih, zbranih jeseni 2017 in posodobljenih junija 2018. Ker trenutno programsko obdobje 2014–2020 še ni končano, se lahko skupni zneski, namenjeni pravosodnim sistemom, še povečajo, dodelitve za različne vrste dejavnosti pa se lahko do konca programskega obdobja v letu 2023 spremenijo.

³⁹ https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/funding-opportunities/funding-programmes/overview-funding-programmes/structural-reform-support-programme-srsp_sl.

⁴⁰ BE, BG, CZ, EE, EL, ES, HR, IT, CY, LV, HU, MT, PL, PT, SI in SK.

⁴¹ Glej sporočilo za javnost IP/18/3972 z dne 31. maja 2018, ki je na voljo na spletnem naslovu: http://europa.eu/rapid/press-release_IP-18-3972_sl.htm.

2.4 Zagotavljanje neodvisnosti sodstva

EU uporablja različne instrumente za uveljavljanje spoštovanja neodvisnosti sodstva v državah članicah, da bi zaščitila delovanje Unije.

– Postopki za ugotavljanje kršitev in odločbe Sodišča Evropske unije –

Komisija je zavezana obravnavi primerov, v katerih nacionalno pravo preprečuje, da bi nacionalni pravosodni sistemi zagotavljali učinkovito uporabo prava EU v skladu z zahtevami za pravno državo in členom 47 Listine EU o temeljnih pravicah ⁽⁴²⁾.

Komisija se je septembra 2018 odločila, da bo pri Sodišču Evropske unije začela postopek zoper Poljsko zaradi kršitve načel nezamenljivosti sodnikov in neodvisnosti sodstva z zakonom o vrhovnem sodišču ⁽⁴³⁾. Pomisleki Komisije se nanašajo na nenadno znižanje upokojitvene starosti sodnikov vrhovnega sodišča in diskrecijsko pravico, podeljeno predsedniku republike za podaljšanje tekočega mandata teh sodnikov brez jasnih meril in sodnega nadzora končne odločitve, sprejete v zvezi s tem, kar po mnenju Komisije pomeni kršitev člena 19(1) PEU v povezavi s členom 47 Listine ⁽⁴⁴⁾. Sodišče Evropske unije je 17. decembra 2018 izdalo začasno odredbo, kot jo je predlagala Komisija, in z njo Poljski odredilo, naj na vrhovnem sodišču obnovi stanje, kakršno je bilo pred 3. aprilom 2018, ko je začel veljati sporni zakon, dokler ne bo v zadevi izdana pravnomočna sodba ⁽⁴⁵⁾. Zakon, ki ga je poljski parlament sprejel za izvajanje odredbe Sodišča, je začel veljati 1. januarja 2019. Generalni pravobranilec pri Sodišču je 11. aprila 2019 Sodišču predlagal, naj odloči, da so določbe poljske zakonodaje o znižanju upokojitvene starosti sodnikov vrhovnega sodišča v nasprotju s pravom EU, saj kršijo načeli nezamenljivosti sodnikov in neodvisnosti sodstva ⁽⁴⁶⁾.

Komisija je 3. aprila 2019 Poljski poslala uradni opomin v zvezi z novo disciplinsko ureditvijo za sodnike rednih sodišč in s tem začela postopek za ugotavljanje kršitev z obrazložitvijo, da ta ureditev škoduje neodvisnosti sodstva, saj ne ponuja zadostnih jamstev za zaščito sodnikov pred političnim nadzorom ⁽⁴⁷⁾.

Kako pomembno je, da države članice v okviru prava EU zagotavljajo neodvisnost nacionalnih sodišč, je bilo poudarjeno v nedavni sodni praksi Sodišča Evropske unije ⁽⁴⁸⁾. Zlasti je Sodišče pojasnilo, da zahteva po neodvisnosti sodstva predpostavlja tudi, da disciplinska ureditev, ki velja za osebe, ki opravljajo sodno funkcijo, vsebuje potrebne varovalke za izognitev kakršni koli

⁴² Sporočilo Komisije – Pravo EU: z boljšo uporabo do boljših rezultatov (2017/C 18/02) (UL C 18, 19.1.2017, str. 10).

⁴³ Komisija se je decembra 2017 odločila, da bo pri Sodišču Evropske unije začela postopek za ugotavljanje kršitev zoper poljsko vlado zaradi kršitve prava EU v zakonu o organizaciji rednih sodišč. Komisija meni, da je z zadevnim zakonom kršen člen 19(1) PEU v povezavi s členom 47 Listine o temeljnih pravicah. Za več podrobnosti glej: http://europa.eu/rapid/press-release_IP-17-5367_en.pdf.

⁴⁴ http://europa.eu/rapid/press-release_IP-18-5830_sl.htm.

⁴⁵ <https://curia.europa.eu/jcms/upload/docs/application/pdf/2018-12/cp180204en.pdf>.

⁴⁶ Glej mnenje generalnega pravobranilca E. Tancheva z dne 11. aprila 2019 v zadevi Evropska komisija/Republika Poljska, EU:C:2019:325.

⁴⁷ Glej sporočilo za javnost IP/19/1957 z dne 3. aprila 2019, ki je na voljo na spletnem naslovu: http://europa.eu/rapid/press-release_IP-19-1957_en.pdf.

⁴⁸ Glej zlasti sodbo Sodišča (veliki senat) z dne 27. februarja 2018, Associação Sindical dos Juízes Portugueses/Tribunal de Contas, C-64/16, EU:C:2018:117, na voljo na spletnem naslovu: <https://goo.gl/utc5GR>. Sodba Sodišča (veliki senat) z dne 25. julija 2018, LM, C-216/18 PPU, EU:C:2018:586, na voljo na spletnem naslovu: <https://goo.gl/ty1fnk>.

nevarnosti, da bo taka ureditev uporabljena kot sistem političnega nadzora nad vsebino sodnih odločb ⁽⁴⁹⁾.

Leta 2018 se je na Sodišče Evropske unije v okviru mehanizma predhodnega odločanja (člen 267 PDEU) obrnilo več nacionalnih sodišč in prosilo za pojasnila v zvezi z zahtevami prava EU glede neodvisnosti sodstva. Konkretnije, poljsko vrhovno sodišče je predložilo šest takih zadev ⁽⁵⁰⁾, poljsko vrhovno upravno sodišče eno ⁽⁵¹⁾, redna sodišča pa tri ⁽⁵²⁾, ⁽⁵³⁾.

– *Postopek iz člena 7 PEU in okvir za krepitev načela pravne države* –

Člen 7(1) PEU določa preventivni mehanizem, ki ga je mogoče uporabiti v primeru „očitnega tveganja [hujše kršitve]“ vrednot iz člena 2 PEU, člen 7(2) PEU pa določa mehanizem sankcioniranja samo, če „ena od držav članic huje in vztrajno krši [te] vrednote“. Komisija je leta 2014 vzpostavila okvir za krepitev načela pravne države ⁽⁵⁴⁾, katerega vlogo je priznalo Sodišče ⁽⁵⁵⁾. V njem je določen postopek dialoga z državo članico po stopnjah, ki jih zaznamujejo mnenja in priporočila Komisije. Cilj je preprečiti nastanek sistemske grožnje za pravno državo, ki bi zahtevala uporabo postopka iz člena 7 PEU. Okvir za krepitev načela pravne države je bil prvič – in za zdaj edinkrat – uporabljen z začetkom dialoga s Poljsko januarja 2016 ⁽⁵⁶⁾. Dialog je sicer pomagal opredeliti težave in usmeriti razpravo, ni pa odpravil ugotovljenih pomanjkljivosti na področju pravne države, tako da je Komisija decembra 2017 začela postopek iz člena 7(1) PEU ⁽⁵⁷⁾. Svet je 26. junija, 18. septembra in 11. decembra 2018 opravil tri zaslišanja Poljske v okviru člena 7(1) PEU.

Evropski parlament je 12. septembra 2018 v skladu s členom 7(1) PEU Svetu predložil obrazloženi predlog za ugotovitev, da obstaja očitno tveganje, da bi lahko Madžarska huje kršila temeljne vrednote EU ⁽⁵⁸⁾.

⁴⁹ Sodba Sodišča (veliki senat) z dne 25. julija 2018, LM, C-216/18 PPU, EU:C:2018:586, točka 67, na voljo na spletnem naslovu: <https://goo.gl/ty1fnk>.

⁵⁰ Zadeve C-522/18, C-537/18, C-585/18, C-624/18, C-625/18 in C-668/18.

⁵¹ Zadeva C-824/18.

⁵² Zadeve C-558/18, C-563/18 in C-623/18.

⁵³ Ti predlogi za sprejetje predhodne odločbe se med drugim nanašajo na skladnost nove disciplinske ureditve za sodnike, sestave nacionalnega sodnega sveta in novoustanovljenega disciplinskega senata vrhovnega sodišča z zahtevami EU glede neodvisnosti sodstva.

⁵⁴ Sporočilo Komisije Evropskemu parlamentu in Svetu z dne 11. marca 2014, „Novi okvir EU za krepitev načela pravne države“, COM(2014) 158 final/2. Glej tudi sporočilo za javnost IP-14-237 z dne 11. marca 2014, na voljo na spletnem naslovu: http://europa.eu/rapid/press-release_IP-14-237_sl.htm.

⁵⁵ Glej sklep Sodišča z dne 17. decembra 2018, Komisija/Poljska, C-619/18 R.

⁵⁶ Dialog je potekal od januarja 2016 do decembra 2017. Komisija je sprejela eno mnenje (1. junija 2016) in štiri priporočila (27. julija 2016, 21. decembra 2016, 26. julija 2017 in 20. decembra 2017). 20. decembra 2017 je ugotovila, da obstaja očitno tveganje hujše kršitve načela pravne države na Poljskem, zato je Svetu predlagala, naj sprejme sklep v skladu s členom 7(1) PEU.

⁵⁷ COM(2017) 835 final.

⁵⁸ <http://www.europarl.europa.eu/news/en/press-room/20180906IPR12104/rule-of-law-in-hungary-parliament-calls-on-the-eu-to-act>.

3. GLAVNE UGOTOVITVE PREGLEDA STANJA NA PODROČJU PRAVOSODJA V EU ZA LETO 2019

Učinkovitost, kakovost in neodvisnost so glavni parametri uspešnega pravosodnega sistema, v pregledu stanja pa so predstavljeni kazalniki v zvezi z vsemi tremi.

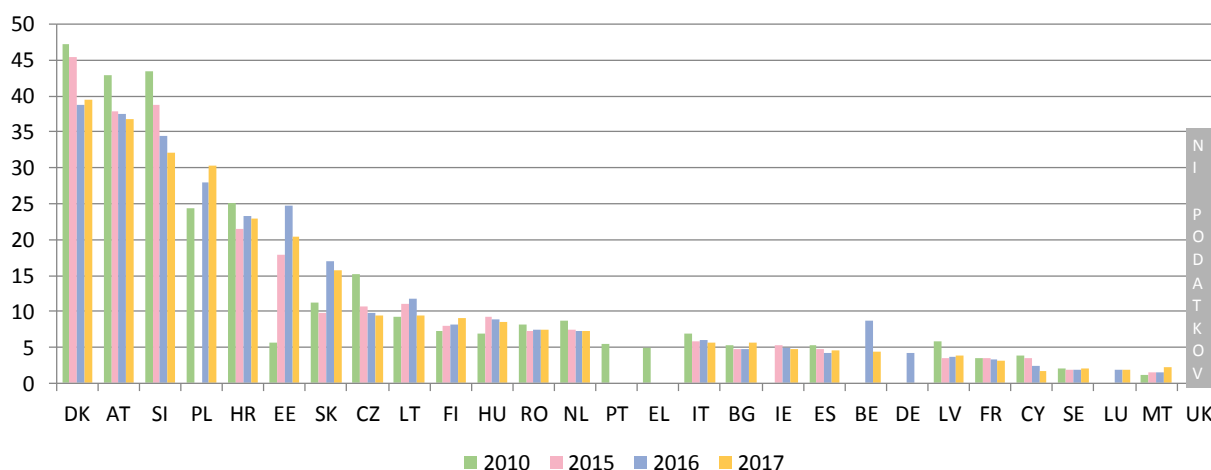
3.1 Učinkovitost pravosodnih sistemov

V pregledu stanja so predstavljeni kazalniki v zvezi z učinkovitostjo postopkov na širših področjih civilnih, gospodarskih in upravnih zadev ter na posebnih področjih, na katerih upravni organi in sodišča uporabljajo pravo EU⁽⁵⁹⁾.

3.1.1 Razvoj na področju števila prejetih zadev

Število prejetih zadev v pravosodnih sistemih držav članic je veliko in ostaja stabilno, čeprav se med državami članicami precej razlikuje (slika 2). To kaže pomen nadaljnjih prizadevanj za zagotovitev uspešnosti pravosodnega sistema.

Slika 2: Število prejetih civilnih, gospodarskih, upravnih in drugih zadev (*) (prva stopnja/na 100 prebivalcev) (vir: študija CEPEJ⁽⁶⁰⁾)

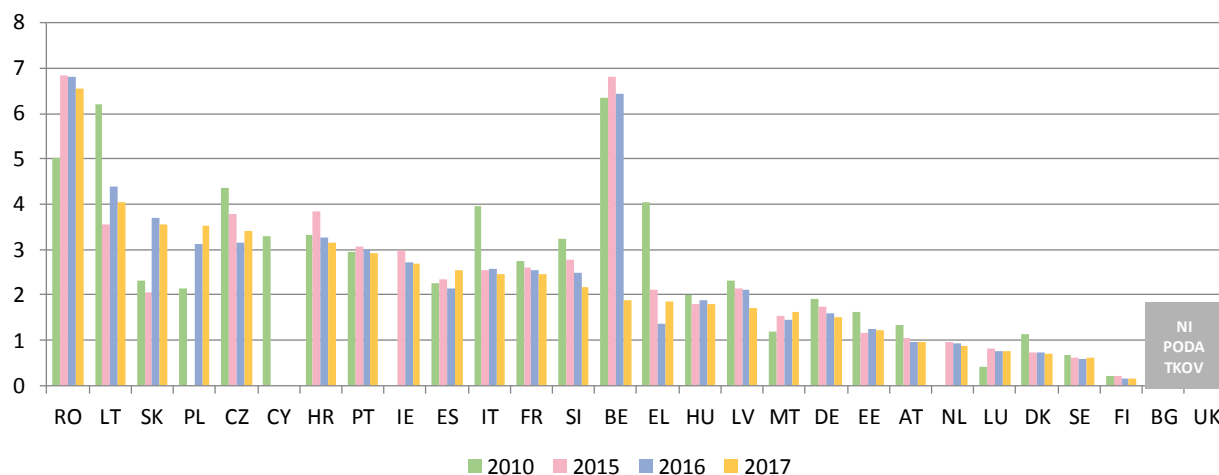

(*) Po metodologiji CEPEJ ta kategorija vključuje vse civilne in gospodarske pravdne in nepravdne zadeve, nepravdne zemljiškoknjižne zadeve in zadeve v zvezi s poslovnimi registri, zadeve v zvezi z drugimi registri, druge nepravdne zadeve, upravne zadeve in druge nekazenske zadeve. Spremembe metodologije v SK.

⁵⁹ Za učinkovitost pravosodnega sistema je pomembno tudi izvrševanje sodnih odločb, vendar v večini držav članic niso na voljo primerljivi podatki.

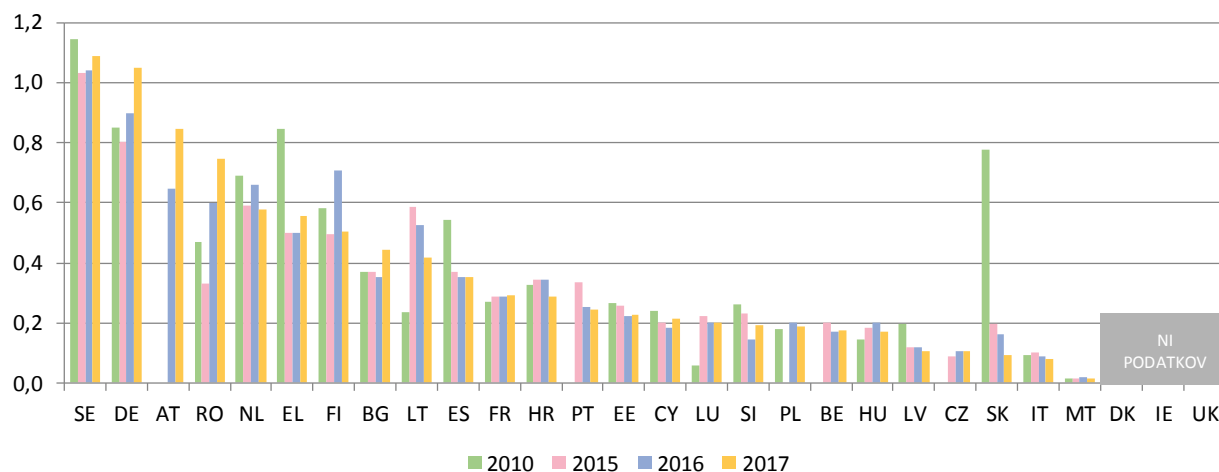
⁶⁰ Študija o delovanju pravosodnih sistemov v državah članicah EU za leto 2019, ki jo je za Komisijo izvedel sekretariat CEPEJ: https://ec.europa.eu/info/strategy/justice-and-fundamental-rights/effective-justice/eu-justice-scoreboard_sl.

Slika 3: Število prejetih civilnih in gospodarskih pravnih zadev (*) (prva stopnja/na 100 prebivalcev) (vir: študija CEPEJ)

(*) Civilne in gospodarske pravne zadeve se po metodologiji CEPEJ nanašajo na spore med strankami, na primer spore v zvezi s pogodбами. Civilne in gospodarske nepravdne zadeve se nanašajo na nepravdne postopke, na primer nesporne plačilne naloge. Spremembe metodologije v EL in SK. Podatki za NL vključujejo nepravdne zadeve.

Slika 4: Število prejetih upravnih zadev (*) (prva stopnja/na 100 prebivalcev) (vir: študija CEPEJ)

(*) Upravne zadeve se po metodologiji CEPEJ nanašajo na spore med državljani in lokalnimi, regionalnimi ali nacionalnimi organi. Spremembe metodologije v EL in SK. DK in IE upravnih zadev ne evidentirata ločeno.

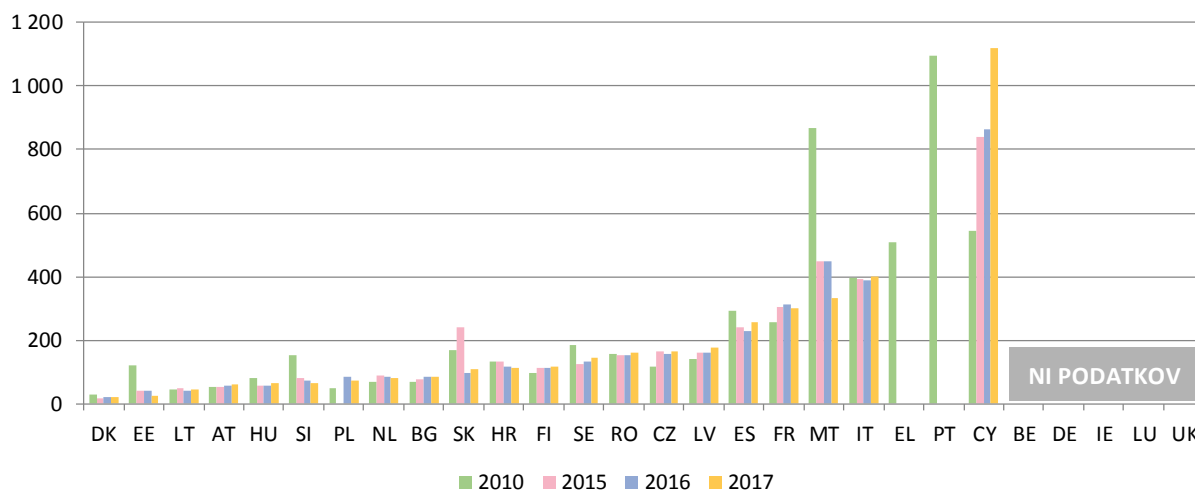
3.1.2 Splošni podatki o učinkovitosti

Kazalniki v zvezi z učinkovitostjo postopkov na širših področjih civilnih, gospodarskih in upravnih zadev so: trajanje postopkov (čas, potreben za izdajo sodne odločbe), stopnja rešenih zadev in število nerešenih zadev.

– Trajanje postopkov –

Trajanje postopkov označuje ocenjeni čas (v dnevih), ki je potreben, da se zadeva na sodišču reši, tj. čas, v katerem sodišče sprejme odločitev na prvi stopnji. Kazalnik „čas, potreben za izdajo sodne odločbe“, je število nerešenih zadev, deljeno s številom rešenih zadev ob koncu leta, pomnoženo s 365 (dnevi) ⁽⁶¹⁾. Slike se večinoma nanašajo na postopke na sodiščih prve stopnje ter primerjajo podatke za leta 2010, 2015, 2016 in 2017, če so na voljo ⁽⁶²⁾. Na dveh slikah so prikazani podatki o času, potrebnem za izdajo sodne odločbe v civilnih in gospodarskih pravnih zadevah ter upravnih zadevah na sodiščih vseh stopenj v letu 2017.

Slika 5: Čas, potreben za reševanje civilnih, gospodarskih, upravnih in drugih zadev (*)
(prva stopnja/v dnevih) (vir: študija CEPEJ)

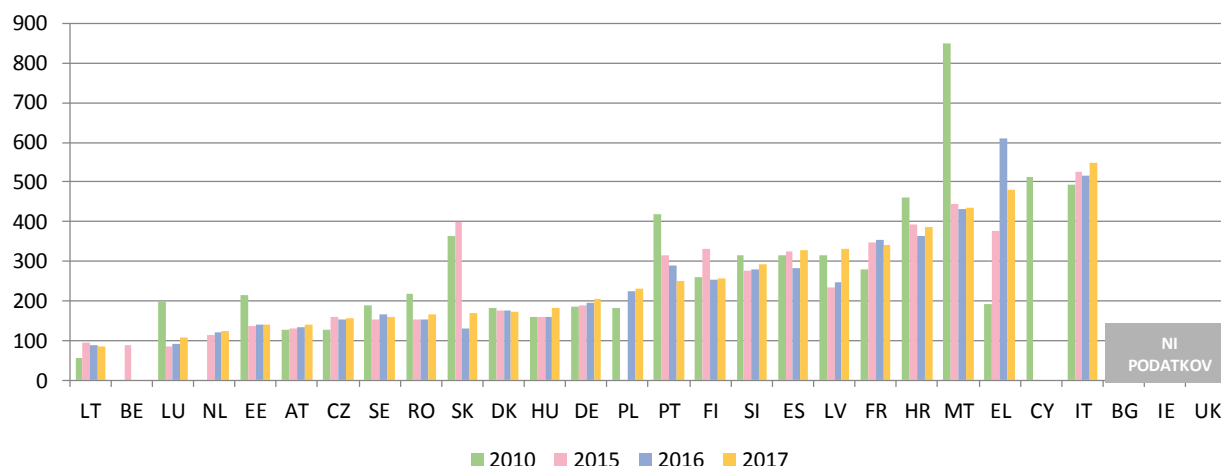

(*) Po metodologiji CEPEJ ta kategorija vključuje vse civilne in gospodarske pravdne in nepravdne zadeve, nepravdne zemljiškoknjižne zadeve in zadeve v zvezi s poslovnimi registri, zadeve v zvezi z drugimi registri, druge nepravdne zadeve, upravne zadeve in druge nekazenske zadeve. Spremembe metodologije v SK. Nerešene zadeve v CZ in do leta 2016 v SK vključujejo vse stopnje.

⁶¹ Standardni kazalniki, ki jih je opredelil CEPEJ, so trajanje postopkov, stopnja rešenih zadev in število nerešenih zadev: http://www.coe.int/t/dghl/cooperation/cepej/evaluation/default_en.asp.

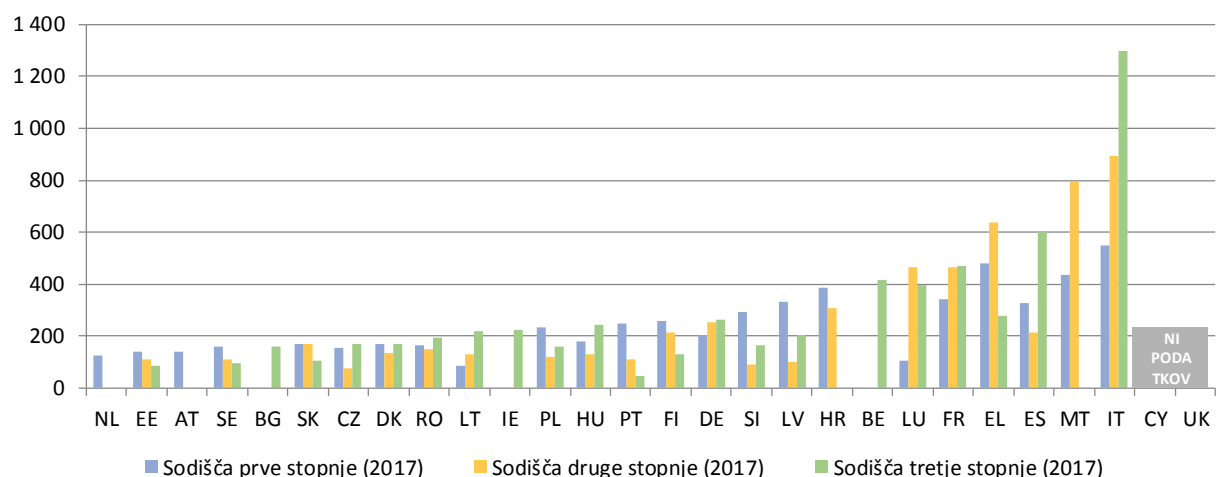
⁶² Leta so bila izbrana tako, da se ohrani sedemletna perspektiva z izhodiščnim letom 2010 in da hkrati ni vključenih preveč podatkov. Podatki za leta 2012, 2013 in 2014 so na voljo v poročilu CEPEJ.

Slika 6: Čas, potreben za reševanje civilnih in gospodarskih pravnih zadev (*)
(prva stopnja/v dnevih) (vir: študija CEPEJ)

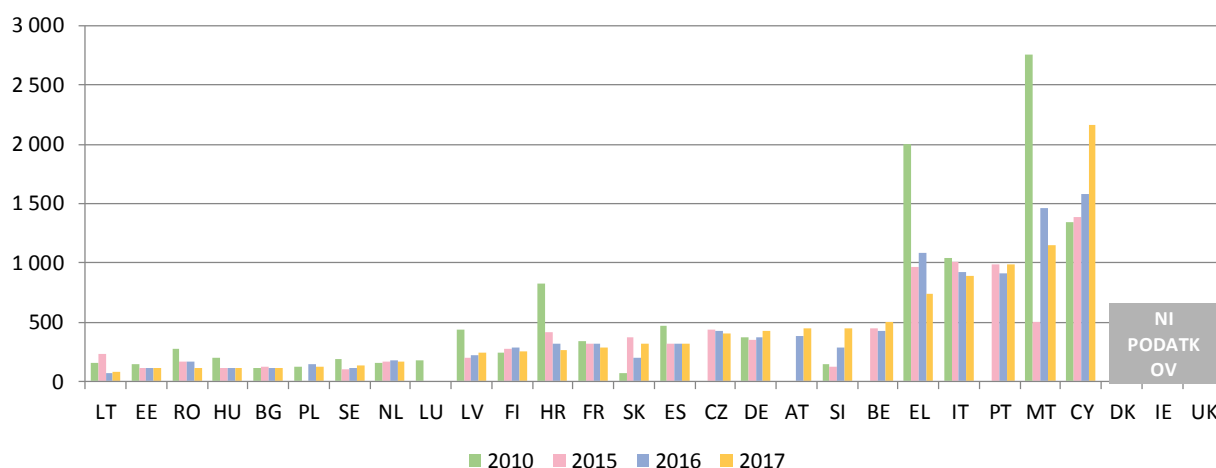
(*) Civilne in gospodarske pravne zadeve se po metodologiji CEPEJ nanašajo na spore med strankami, na primer spore v zvezi s pogodbami. Civilne in gospodarske nepravdne zadeve se nanašajo na nepravdne postopke, na primer nesporne plačilne naloge. Spremembe metodologije v **EL** in **SK**. Nerešene zadeve v **CZ** in do leta 2016 v **SK** vključujejo vse stopnje. Podatki za **NL** vključujejo nepravdne zadeve.

Slika 7: Čas, potreben za reševanje civilnih in gospodarskih pravnih zadev (*) na vseh
stopnjah v letu 2017 (prva, druga in tretja stopnja/v dnevih) (vir: študija CEPEJ)

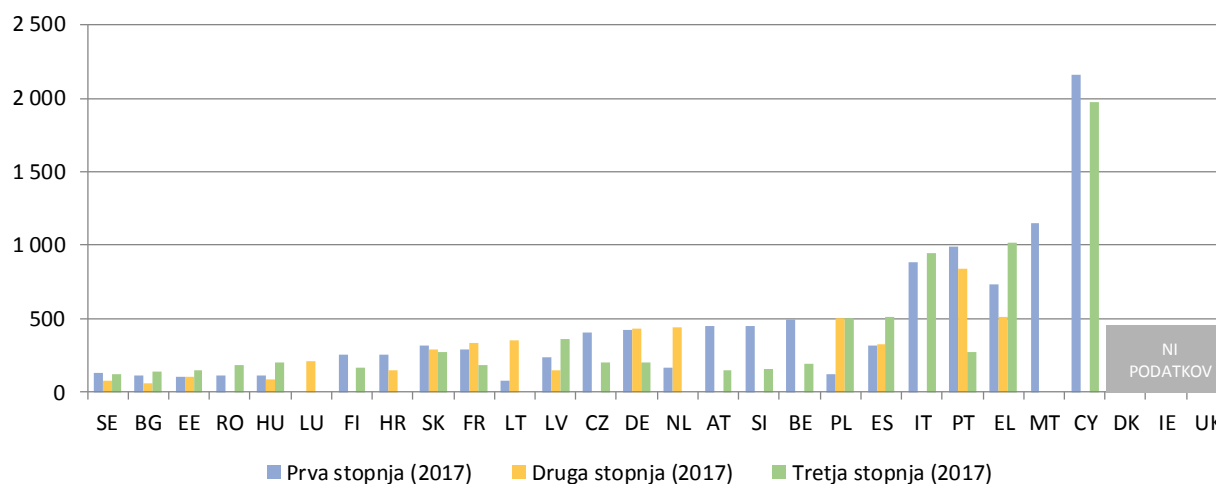
(*) Vrstni red določa stopnja sodišč z najdaljšimi postopki v vsaki državi članici. Podatki niso na voljo za sodišča prve in druge stopnje v **BE**, **BG** in **IE**, za sodišča druge in tretje stopnje v **NL** in **AT** ter za sodišča tretje stopnje v **HR**. V **MT** ni sodišč tretje stopnje. Dostop do sodišč tretje stopnje je lahko v nekaterih državah članicah omejen.

Slika 8: Čas, potreben za reševanje upravnih zadev (*) (prva stopnja/v dnevih) (vir: študija CEPEJ)

(*) Upravne zadeve se po metodologiji CEPEJ nanašajo na spore med državljani in lokalnimi, regionalnimi ali nacionalnimi organi. Spremembe metodologije v **EL** in **SK**. Nerešene zadeve v **CZ** in do leta 2016 v **SK** vključujejo vse stopnje. **DK** in **IE** upravnih zadev ne evidentirata ločeno.

Slika 9: Čas, potreben za reševanje upravnih zadev (*) na vseh stopnjah v letu 2017 (prva in, kjer je ustrezno, druga in tretja stopnja/v dnevih) (vir: študija CEPEJ)

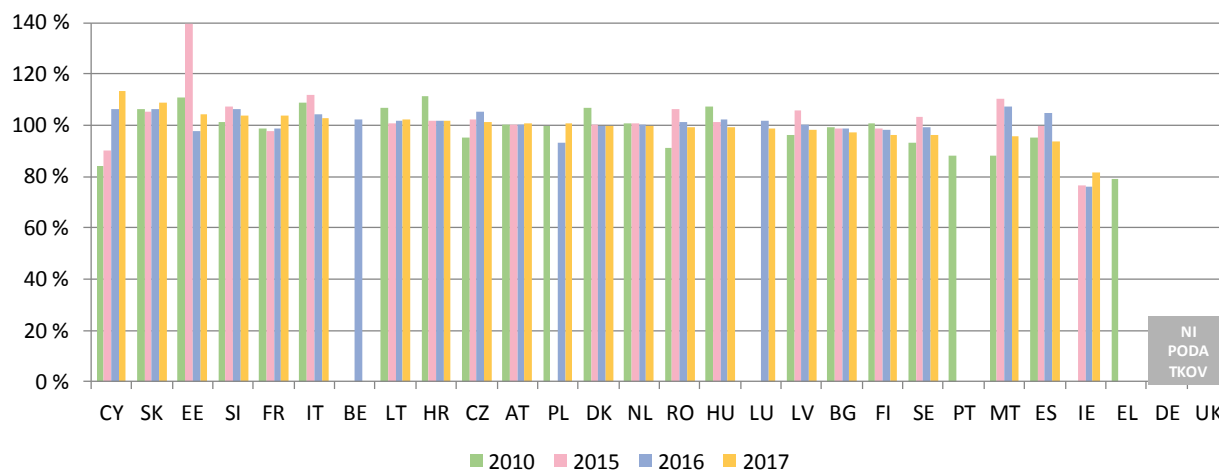

(*) Vrstni red določa stopnja sodišč z najdaljšimi postopki v vsaki državi članici. Podatki niso na voljo: za sodišče prve stopnje v **LU**, za sodišča druge stopnje v **MT** in **RO** ter za sodišče tretje stopnje v **NL**. V **CZ**, **IT**, **CY**, **AT**, **SI** in **FI** je vrhovno ali drugo najvišje sodišče edina pritožbena stopnja. V **HR**, **LT**, **LU** in **MT** ni sodišč tretje stopnje za te vrste zadev. V **BE** je najvišje upravno sodišče prva in edina stopnja za nekatere zadeve. Dostop do sodišč tretje stopnje je lahko v nekaterih državah članicah omejen. **DK** in **IE** upravnih zadev ne evidentirata ločeno.

– Stopnja rešenih zadev –

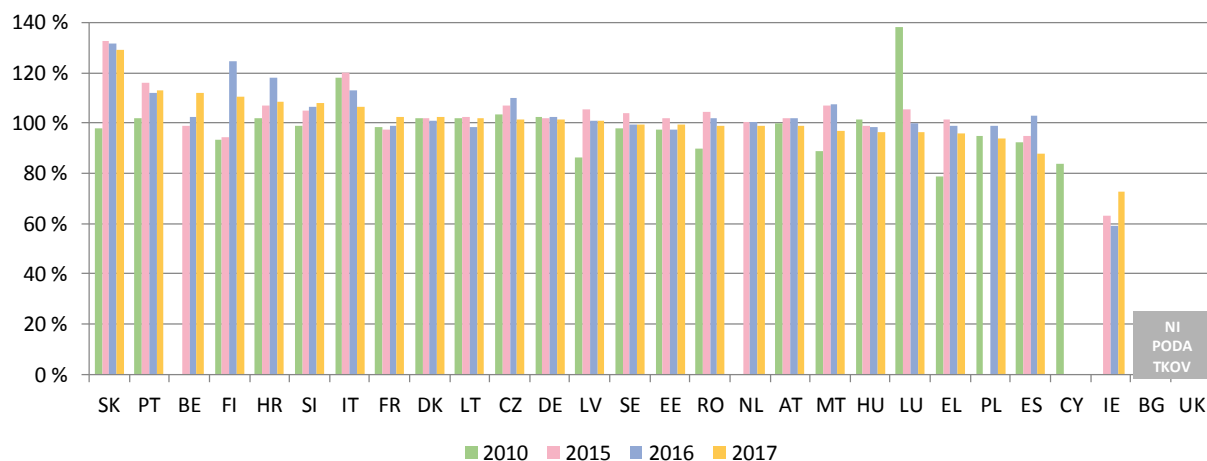
Stopnja rešenih zadev je razmerje med številom rešenih zadev in številom prejetih zadev. Z njo se meri, ali sodišču uspe obravnavati prejete zadeve. Kadar znaša stopnja rešenih zadev okrog 100 % ali več, to pomeni, da lahko pravosodni sistem reši vsaj toliko zadev, kot jih prejme. Kadar znaša stopnja rešenih zadev manj kot 100 %, to pomeni, da sodišča rešijo manj zadev, kot jih prejmejo.

Slika 10: Stopnja reševanja civilnih, gospodarskih, upravnih in drugih zadev (*) (prva stopnja/v % – vrednosti nad 100 % pomenijo, da je več zadev rešenih kot prejetih, vrednosti pod 100 % pa pomenijo, da je manj zadev rešenih kot prejetih) (vir: študija CEPEJ)

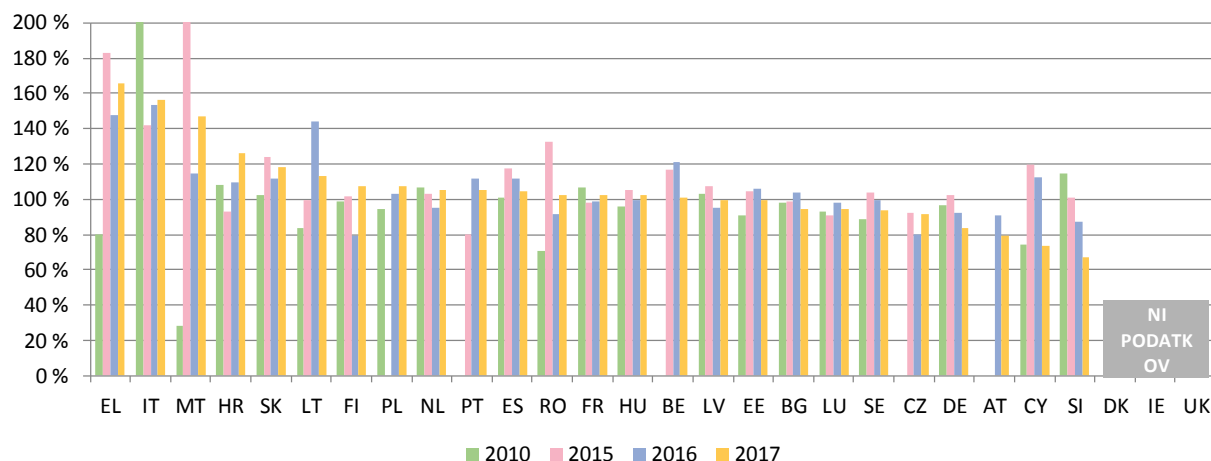
(*) Spremembe metodologije v SK. IE: pričakuje se, da bo zaradi metodologije prijavljeno premajhno število rešenih zadev.

Slika 11: Stopnja reševanja civilnih in gospodarskih pravnih zadev (*) (prva stopnja/v %) (vir: študija CEPEJ)

(*) Spremembe metodologije v EL in SK. IE: pričakuje se, da bo zaradi metodologije prijavljeno premajhno število rešenih zadev. Podatki za NL vključujejo nepravdne zadeve.

Slika 12: Stopnja reševanja upravnih zadev (*) (prva stopnja/v %) (vir: študija CEPEJ)

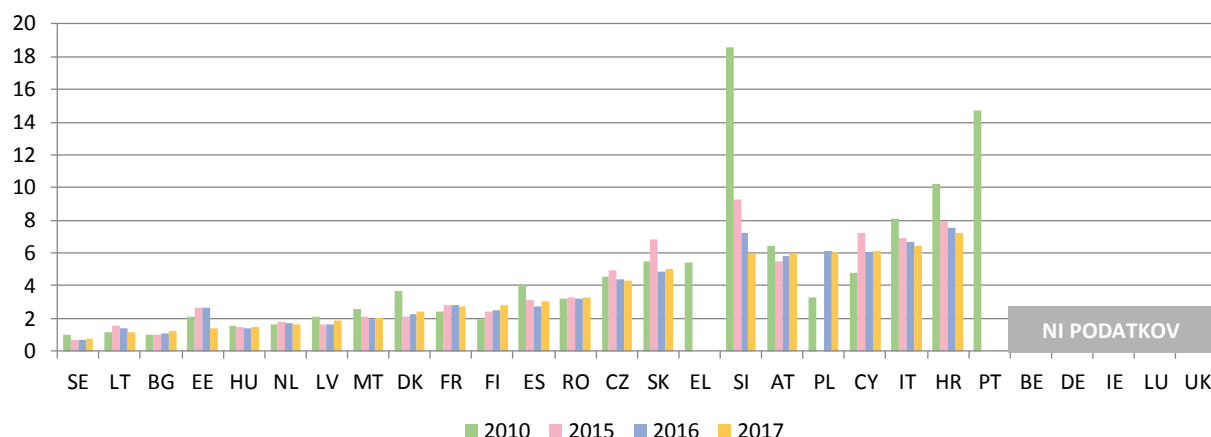

(*) Pretekle vrednosti za nekatere države članice so bile za predstavitev namene znižane (MT leta 2015 = 411 %; IT leta 2010 = 316 %). Spremembe metodologije v EL in SK. DK in IE upravnih zadev ne evidentirata ločeno.

– Nerešene zadeve –

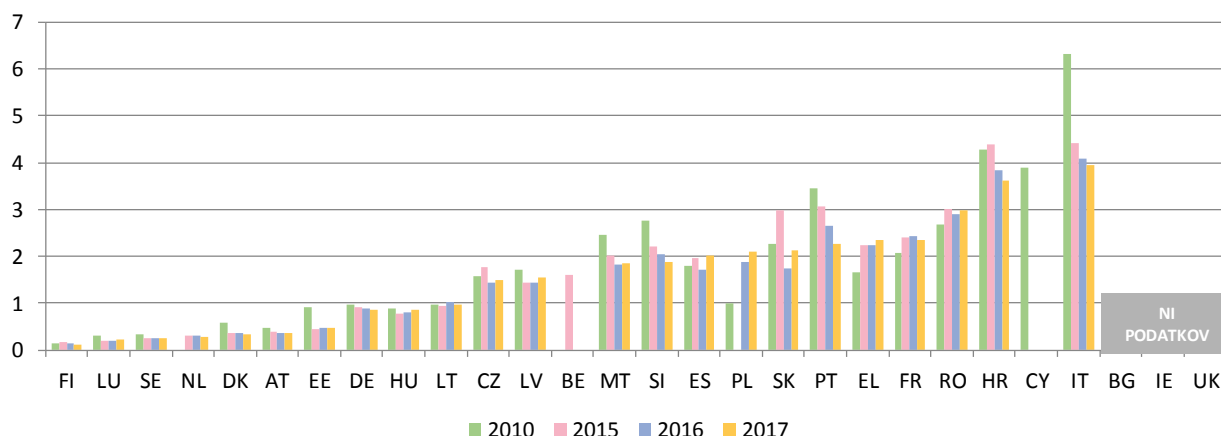
Število nerešenih zadev izraža število zadev, ki jih je treba ob koncu zadevnega leta še obravnavati. Vpliva tudi na čas, potreben za izdajo sodne odločbe.

Slika 13: Število nerešenih civilnih, gospodarskih, upravnih in drugih zadev (*) (prva stopnja/na 100 prebivalcev) (vir: študija CEPEJ)

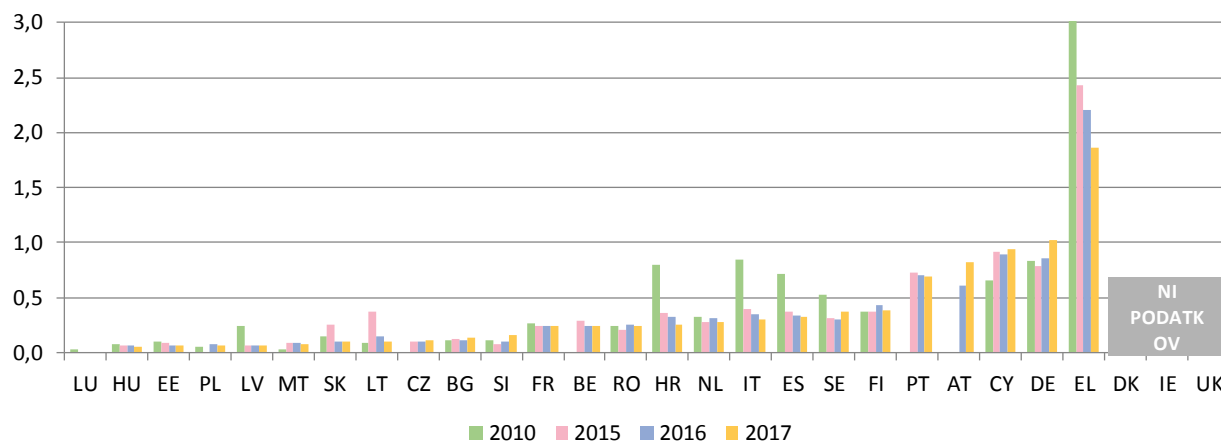
(*) Spremembe metodologije v SK. Nerešene zadeve v CZ in do leta 2016 v SK vključujejo vse stopnje.

Slika 14: Število neresenih civilnih in gospodarskih pravnih zadev (*) (prva stopnja/na 100 prebivalcev) (vir: študija CEPEJ)

(*) Spremembe metodologije v **EL** in **SK**. Nerešene zadeve v **CZ** in do leta 2016 v **SK** vključujejo vse stopnje. Podatki za **NL** vključujejo nepravdne zadeve.

Slika 15: Število neresenih upravnih zadev (*) (prva stopnja/na 100 prebivalcev) (vir: študija CEPEJ)

(*) Pretekle vrednosti za nekatere države članice so bile za predstavitvene namene znižane (**EL** leta 2010 = 3,7). Spremembe metodologije v **EL** in **SK**. Nerešene zadeve v **CZ** in do leta 2016 v **SK** vključujejo vse stopnje. **DK** in **IE** upravnih zadev ne evidentirata ločeno.

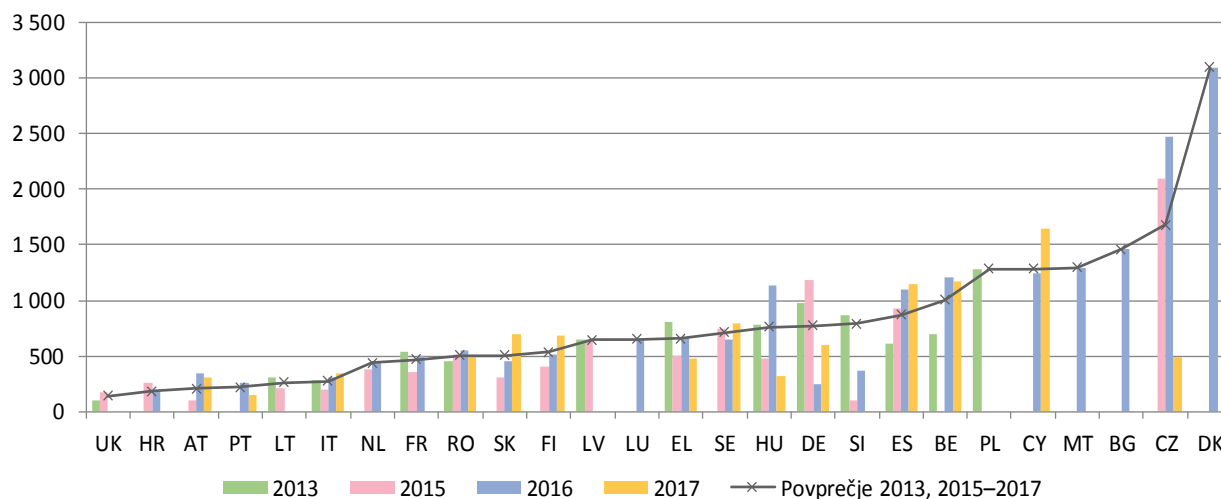
3.1.3 Učinkovitost na posebnih področjih prava EU

Ta oddelek dopolnjuje splošne podatke o učinkovitosti pravosodnih sistemov in predstavlja povprečno trajanje postopkov ⁽⁶³⁾ na posebnih področjih, kadar se uporablja pravo EU. Pregled stanja za leto 2019 temelji na predhodnih podatkih na področjih konkurence, elektronskih komunikacij, blagovne znamke EU in preprečevanja pranja denarja. Ta področja so izbrana zaradi svojega pomena za enotni trg in poslovno okolje. Na splošno imajo lahko daljše zamude pri sodnih postopkih negativne posledice za pravice, ki izhajajo iz prava EU, kadar na primer niso več na voljo ustrezna pravna sredstva ali kadar večja finančna škoda postane neizterljiva.

– Konkurenca –

Učinkovito izvajanje konkurenčnega prava zagotavlja enake konkurenčne pogoje za podjetja in je zato bistveno za privlačno poslovno okolje. Na spodnji sliki 16 je prikazano povprečno trajanje reševanja zadev zoper odločbe nacionalnih organov za varstvo konkurence, ki uporabljajo člena 101 in 102 PDEU ⁽⁶⁴⁾.

Slika 16: Konkurenca: povprečno trajanje sodnega nadzora (*) (prva stopnja/v dnevih) (vir: Evropska komisija in Evropska mreža za konkurenco)

(*) **EE**: ni bilo zadev. **IE** in **AT**: scenarij se ne uporablja, saj organi nimajo pooblastil za sprejemanje zadevnih odločitev. **AT**: podatki vključujejo zadeve v zvezi s kršitvijo členov 101 in 102 PDEU, o katerih je odločalo sodišče, pristojno za konkurenčnopravne zadeve, in ki niso temeljile na pritožbah zoper nacionalni organ za varstvo konkurence. Za **BG** in **IT** je uporabljena ocena trajanja. Prazen stolpec lahko pomeni, da država članica za zadevno leto ni prijavila nobene zadeve. V številnih državah članicah je bilo število zadev majhno (manj kot pet na leto), zaradi česar so lahko letni podatki odvisni od ene zadeve, ki traja izredno dolgo ali le kratek čas. Več najdaljših zadev v naboru podatkov je vključevalo čas, potreben za predložitev zadeve Sodišču Evropske unije (npr. **LT**) ali presojo ustavnosti (npr. **SK**), ali posebne zamude pri postopkih (npr. **CZ**, **EL**, **HU**).

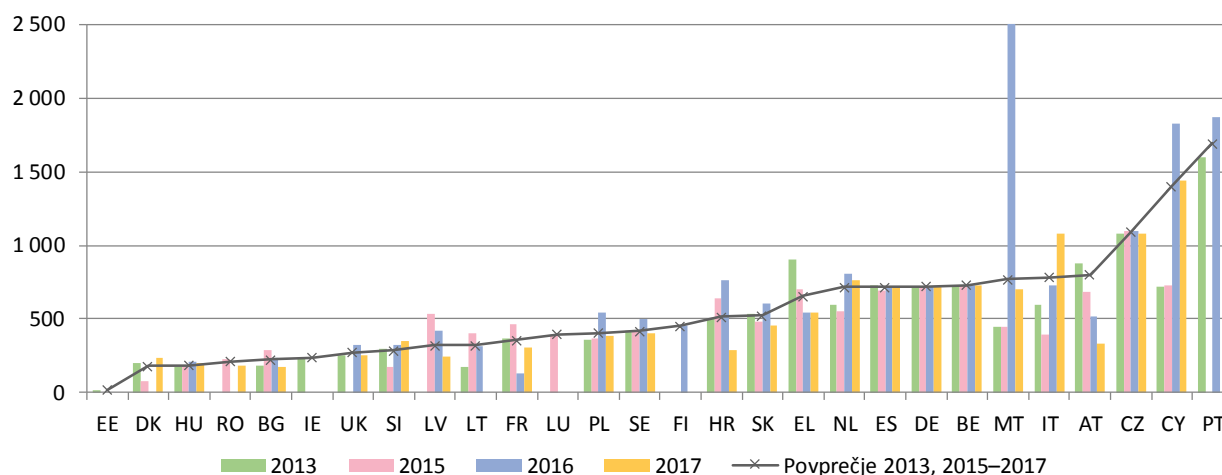
⁶³ Trajanje postopkov na posebnih področjih je izračunano v koledarskih dnevih, ki se štejejo od dne vložitve tožbe ali pravnega sredstva pri sodišču (ali pravnomočnosti obtožnice) do dne, ko je sodišče sprejelo odločbo (slike 18–21, 23 in 24). Vrednosti so razvrščene na podlagi tehtanega povprečja podatkov za leta 2013, 2014, 2015 in 2016 za slike 18–21, podatkov za leta 2015 in 2016 za sliko 23 ter podatkov za leta 2014, 2015 in 2016 za slike 22 in 24. Kadar podatki niso bili na voljo za vsa leta, povprečje izraža razpoložljive podatke, izračunane na podlagi vseh zadev, vzorca zadev ali ocen.

⁶⁴ Glej <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/PDF/?uri=CELEX:12012E/TXT&from=SL>.

– Elektronske komunikacije –

Cilj zakonodaje EU na področju elektronskih komunikacij je povečati konkurenčnost, prispevati k razvoju enotnega trga ter ustvarjati naložbe, inovacije in rast. Pozitivne učinke za potrošnike je mogoče doseči z učinkovitim izvajanjem te zakonodaje, ki lahko prispeva k znižanju cen za končne uporabnike in izboljšanju kakovosti storitev. Na sliki 17 je prikazano povprečno trajanje zadev sodnega nadzora zoper odločbe nacionalnih regulativnih organov, ki uporabljajo pravo EU na področju elektronskih komunikacij ⁽⁶⁵⁾. Zajete so zelo različne zadeve, od bolj zapletenih zadev sodnega nadzora v zvezi s „tržno analizo“ do zadev, osredotočenih na potrošnike.

Slika 17: Elektronske komunikacije: povprečno trajanje zadev sodnega nadzora (*)
(prva stopnja/v dnevih) (vir: Evropska komisija in Odbor za komunikacije)

(*) Število zadev se med državami članicami razlikuje. Prazen stolpec pomeni, da država članica ni prijavila nobene zadeve za zadevno leto (razen PT za leto 2017: ni podatkov). V nekaterih primerih omejeno število takih zadev (LV, LT, MT, SK, SE) pomeni, da so lahko letni podatki odvisni od ene zadeve, ki traja izredno dolgo ali le kratek čas, zaradi česar so razlike med leti velike. DK: na prvi stopnji o pravnih sredstvih odloča organ s sodni podobno funkcijo. ES, AT in PL: pristojna so različna sodišča, odvisno od vsebine zadeve. MT: leta 2016 je bila prijavljena izjemno dolga zadeva, ki je trajala 2 500 dni in se je nanašala na zapleteno vprašanje, glede katerega je lokalni organ skupaj z več prebivalci sprožil postopek v zvezi z domnevnimi škodljivimi emisijami iz mobilnih radiokomunikacijskih baznih postaj.

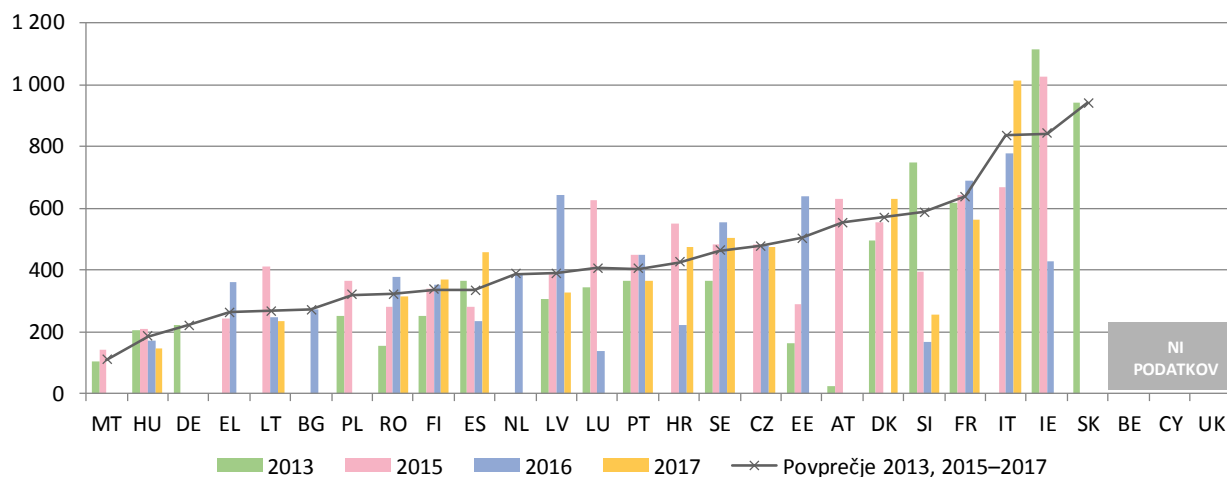
– Blagovna znamka EU –

Učinkovito uveljavljanje pravic intelektualne lastnine je bistveno za spodbujanje naložb v inovacije. Zakonodaja EU o blagovnih znamkah EU ⁽⁶⁶⁾ daje pomembno vlogo nacionalnim sodiščem, ki delujejo kot sodišča EU in sprejemajo odločbe, ki vplivajo na enotni trg. Na spodnji sliki 18 je prikazano povprečno trajanje reševanja zadev v zvezi s kršitvami blagovne znamke EU v pravnih sporih med zasebnimi strankami.

⁶⁵ Izračun temelji na trajanju primerov pravnih sredstev zoper odločbe nacionalnih regulativnih organov, ki uporabljajo nacionalne zakone za izvajanje ureditvenega okvira za elektronske komunikacije (Direktiva 2002/19/ES (direktiva o dostopu), Direktiva 2002/20/ES (direktiva o odobritvi), Direktiva 2002/21/ES (okvirna direktiva), Direktiva 2002/22/ES (direktiva o univerzalnih storitvah) in druga zadevna zakonodaja EU, na primer program za politiko radiofrekvenčnega spektra in sklepi Komisije o spektru, razen Direktive 2002/58/ES o zasebnosti in elektronskih komunikacijah).

⁶⁶ Uredba (EU) 2017/1001 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 14. junija 2017 o blagovni znamki Evropske unije (UL L 154, 16.6.2017, str. 1–99).

Slika 18: Blagovna znamka EU: povprečno trajanje reševanja zadev v zvezi s kršitvami blagovne znamke EU (*) (prva stopnja/v dnevih) (vir: Evropska komisija in Evropski opazovalni urad za kršitve pravic intelektualne lastnine)

(*) **FR, IT, LT, LU:** za podatke za nekatera leta je uporabljen vzorec zadev. **BG:** za leto 2016 so uporabljene ocene sodišč. **PL:** za leto 2015 so uporabljene ocene sodišč. Zelo dolge zadeve so vplivale na povprečje, ki so ga sporočile **EE, IE, LV** in **SE**. **EL:** podatki temeljijo na tehtanem povprečnem trajanju zadev na dveh sodiščih. **ES:** v izračun povprečnega trajanja so vključene zadeve v zvezi z drugimi pravicami intelektualne lastnine EU. **DK:** podatki iz vseh zadev v zvezi z blagovnimi znamkami – ne samo EU – na višjih sodiščih za gospodarske in pomorske zadeve.

– Pranje denarja –

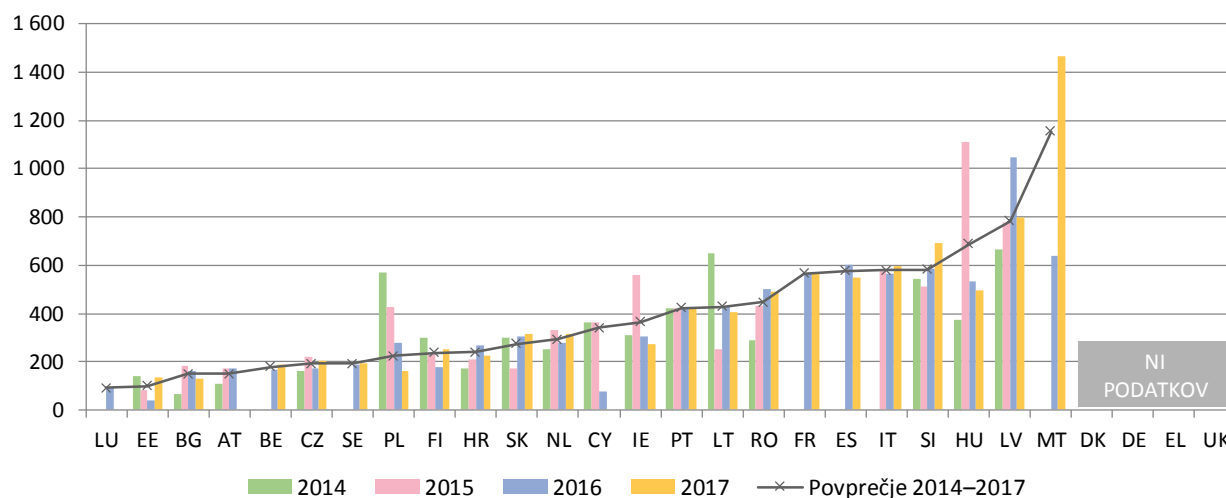
Uspešnost boja proti pranju denarja ne le prispeva k boju proti kriminalu, temveč je tudi ključna za trdnost, integriteto in stabilnost finančnega sektorja, zaupanje v finančni sistem in pošteno konkurenco na enotnem trgu ⁽⁶⁷⁾. Kot je poudaril Mednarodni denarni sklad, lahko pranje denarja odvrta tuje naložbe, izkrivlja mednarodni pretok kapitala in negativno vpliva na makroekonomsko uspešnost države, kar povzroči izgubo blaginje in odliv sredstev iz produktivnejših gospodarskih dejavnosti ⁽⁶⁸⁾. Direktiva o preprečevanju pranja denarja določa, da morajo države članice zbirati statistične podatke o učinkovitosti svojih sistemov za boj proti pranju denarja ali financiranju terorizma ⁽⁶⁹⁾. V sodelovanju z državami članicami so bili s posodobljenim vprašalnikom zbrani podatki o sodnih fazah v nacionalnih sistemih za preprečevanje pranja denarja. Na sliki 19 je prikazano povprečno trajanje zadev pred sodišči prve stopnje, ki obravnavajo kazniva dejanja na področju pranja denarja.

⁶⁷ Uvodna izjava 2 Direktive (EU) 2015/849 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 20. maja 2015 o preprečevanju uporabe finančnega sistema za pranje denarja ali financiranje terorizma.

⁶⁸ Informativni list Mednarodnega denarnega sklada, 6. oktober 2016:
<http://www.imf.org/en/About/Factsheets/Sheets/2016/08/01/16/31/Fight-Against-Money-Laundering-the-Financing-of-Terrorism>.

⁶⁹ Člen 44(1) Direktive (EU) 2015/849. Glej tudi revidirani člen 44 Direktive (EU) 2018/843, ki je začela veljati junija 2018 in ki jo morajo države članice prenesti najpozneje do januarja 2020.

Slika 19: Pranje denarja: povprečno trajanje sodnih zadev (*) (prva stopnja/v dnevih) (vir: Evropska komisija in skupina strokovnjakov za preprečevanje pranja denarja in financiranja terorizma)

(*) Ni podatkov za leto 2017: **LU, AT, CY, PL** in **FR**. **ES**: ocena trajanja. **LV**: zaradi razmeroma majhnega števila zadev v letu 2016 bi lahko na trajanje postopkov vplivali različni dejavniki, na primer prekinitve ene zadeve iz objektivnih razlogov. **PL**: izračun trajanja za leto 2016 temelji na naključno izbranem vzorcu zadev. **SE**: izračun v letu 2017 temelji na vzorcu rešenih zadev. **IT**: podatki se nanašajo na sodišča, ki so se odzvala, in obsegajo približno 91 % vseh postopkov v letu 2015 ter približno 99 % v letih 2016 in 2017; podatki se nanašajo na predhodni sodni postopek in glavno obravnavo.

3.1.4 Povzetek o učinkovitosti pravosodnih sistemov

V učinkovitem pravosodnem sistemu se obvladujejo število prejetih zadev in sodni zaostanki, odločbe pa se izdajajo brez neupravičenih zamud. Glavni kazalniki, uporabljeni v pregledu stanja na področju pravosodja v EU za spremljanje učinkovitosti pravosodnih sistemov, so torej *trajanje postopkov* (ocenjeni ali povprečni čas v dnevih, potreben za rešitev zadeve), stopnja rešenih zadev (razmerje med številom rešenih in številom prejetih zadev) in število *neresenih zadev* (ki jih je treba ob koncu leta še obravnavati).

Splošni podatki o učinkovitosti

Pregled stanja na področju pravosodja v EU za leto 2019 vsebuje podatke o učinkovitosti za osemletno obdobje (2010–2017). Zaradi tega obdobja je mogoče opredeliti nekatere trende in upoštevati dejstvo, da je za uresničitev rezultatov reform pravosodja pogosto potreben čas.

Glede na razpoložljive podatke o civilnih, gospodarskih in upravnih zadevah od leta 2010 se je učinkovitost izboljšala ali ostala stabilna v enajstih državah članicah, v desetih pa se je nekoliko, pogosto sicer zelo malo, zmanjšala.

V večini držav članic, za katere je bilo v okviru evropskega semestra ugotovljeno, da se srečujejo s posebnimi izzivi⁷⁰, je mogoče opaziti pozitiven razvoj:

⁷⁰ Glej oddelek 2 (HR, IT, CY, PT, SK, ki so v okviru evropskega semestra 2018 prejele priporočila za posamezne države, ter BE, BG, IE, EL, ES, LV, HU, MT, PL, RO in SI, za katere so bili izzivi izraženi v uvodnih izjavah priporočil za posamezne države iz leta 2018 in poročilih o državah v okviru evropskega semestra 2019 v zvezi z navedenimi državami članicami).

Razlike v rezultatih za obravnavanih osem let je mogoče pojasniti s spremljevalnimi dejavniki (več kot 10-odstotna nihanja pri prejetih zadevah niso nenavadna) ali sistemskimi pomanjkljivostmi (neprožnost in neodzivnost ali nedoslednosti v procesu reform).

- od leta 2010 se je **trajanje sodnih postopkov na prvi stopnji** v široki kategoriji „vse zadeve“ (slika 5) ter civilnih in gospodarskih pravnih zadevah (slika 6) v skoraj vseh navedenih državah članicah skrajšalo ali ostalo nespremenjeno. Pri upravnih zadevah (slika 8) se je trajanje postopkov v večini teh držav članic od leta 2010 skrajšalo ali ostalo nespremenjeno. Vendar je bilo v nekaj državah članicah, ki se srečujejo z največjimi izzivi, leta 2017 zaznano podaljšanje trajanja postopkov;
- v pregledu so predstavljeni podatki o **trajanju postopkov na sodiščih vseh stopenj** za civilne in gospodarske pravne zadeve (slika 7) ter upravne zadeve (slika 9). Podatki kažejo, da v več državah članicah, za katere je bilo ugotovljeno, da se soočajo z izzivi v zvezi s trajanjem postopkov na sodiščih prve stopnje, sodišča višje stopnje delujejo učinkoviteje. Nasprotno pa je pri nekaterih drugih državah članicah, ki se srečujejo z izzivi, povprečno trajanje postopkov na sodiščih višje stopnje celo daljše kot na sodiščih prve stopnje;
- v široki kategoriji „vse zadeve“ ter kategoriji civilnih in gospodarskih pravnih zadev (sliki 10 in 11) se je skupno število držav članic, v katerih **stopnja rešenih zadev** znaša manj kot 100 %, od leta 2010 zmanjšalo. Leta 2017 so skoraj vse države članice, vključno s tistimi, ki se srečujejo z izzivi, poročale o visoki stopnji rešenih zadev (več kot 97-odstotni), kar pomeni, da so sodišča na splošno sposobna obvladovati število prejetih zadev v teh kategorijah. V upravnih zadevah (slika 12) je mogoče iz leta v leto opaziti večjo spremembo stopnje rešenih zadev, ki sicer na splošno ostaja nižja kot pri drugih kategorijah zadev, vendar so nekatere države članice dosegle dober napredek;
- od leta 2010 se napredek nadaljuje v skoraj vseh državah članicah, ki se srečujejo z največjimi izzivi v zvezi s **sodnimi zaostanki**, ne glede na kategorijo zadev. Pogosto je bil pomemben napredek pri zmanjševanju števila nerešenih zadev dosežen tako pri civilnih in gospodarskih pravnih zadevah (slika 14) kot tudi pri upravnih zadevah (slika 15). Kljub tem izboljšavam ostajajo precejšnje razlike med državami članicami z dokaj malo nerešenimi zadevami in državami članicami z veliko nerešenimi zadevami.

Učinkovitost na posebnih področjih prava EU

Podatki o povprečnem trajanju postopkov na posebnih področjih prava EU (slike 16–19) zagotavljajo vpogled v delovanje pravosodnih sistemov pri teh vrstah poslovnih sporov.

Podatki o učinkovitosti na posebnih pravnih področjih se zbirajo na podlagi ozko opredeljenih scenarijev, število ustreznih zadev pa se lahko zdi majhno. Vendar ti podatki v primerjavi z izračunanim trajanjem postopkov, predstavljenim v splošnih podatkih o učinkovitosti, zagotavljajo dejansko povprečno trajanje vseh ustreznih zadev na posebnih področjih v letu. Zato je treba opozoriti, da več držav članic, za katere se na podlagi splošnih podatkov o učinkovitosti zdi, da se ne srečujejo z izzivi, poroča o bistveno daljšem povprečnem trajanju zadev na posebnih področjih prava EU. Hkrati se lahko trajanje postopkov na različnih posebnih področjih zelo razlikuje tudi v isti državi članici.

S slik v zvezi s posebnimi področji prava EU so razvidni naslednji trendi:

- na področju **konkurence** (slika 16) se je skupno število prejetih zadev, s katerim se srečujejo sodišča po državah članicah, bistveno zmanjšalo, zaradi česar se je trajanje zadev sodnega nadzora v sedmih državah članicah skrajšalo, medtem ko je v sedmih drugih državah članicah ostalo nespremenjeno ali se je podaljšalo. Izboljšanje je razvidno tudi iz dejstva, da so leta 2017 samo tri države članice poročale o povprečnem trajanju, daljšem od 1 000 dni, medtem ko je leto poprej o takem trajanju poročalo osem držav članic;
- na področju **elektronskih komunikacij** (slika 17) je mogoče kljub izrazitemu povečanju števila prejetih zadev, s katerim se srečujejo sodišča, po vsej EU opaziti pozitiven trend – včasih znaten – v smislu krajših postopkov, pri čemer le zelo malo državam članicam ni

uspelo skrajšati ali vsaj ohraniti prejšnjega povprečnega trajanja postopkov;

- kar zadeva **zadeve v zvezi s kršitvami blagovne znamke EU** (slika 18), se je leta 2017 sodiščem v nekaterih državah članicah uspelo bolje spopadati s številom prejetih zadev in skrajšati čas, potreben za reševanje zadev, medtem ko se je v drugih povprečno trajanje precej podaljšalo;
- učinkovit boj proti **pranju denarja** je ključen za zaščito finančnega sistema in poštene konkurence ter preprečevanje negativnih gospodarskih posledic. Na učinkovit boj proti pranju denarja lahko vplivajo izzivi, povezani s trajanjem sodnih postopkov pri obravnavi kaznivih dejanj pranja denarja. V pregledu stanja na področju pravosodja v EU za leto 2019 so predstavljeni posodobljeni podatki o trajanju sodnih postopkov v zvezi s kaznivimi dejanji na področju pranja denarja (slika 19), in sicer ti podatki kažejo, da medtem ko v približno polovici držav članic postopki na sodiščih prve stopnje v povprečju trajajo do enega leta, v več državah članicah, ki se srečujejo z izzivi, v povprečju trajajo približno dve leti ⁽⁷¹⁾.

3.2 Kakovost pravosodnih sistemov

Ni enotnega načina merjenja kakovosti pravosodnih sistemov. V pregledu stanja na področju pravosodja v EU za leto 2019 so nadalje preučeni dejavniki, ki so na splošno sprejeti kot pomembni za izboljšanje kakovosti pravosodja. Tako kot v prejšnjih letih so razvrščeni v štiri kategorije:

- (1) dostopnost pravnega varstva za državljane in podjetja;
- (2) ustrezni materialni in človeški viri;
- (3) vzpostavitev orodij za ocenjevanje in
- (4) uporaba standardov kakovosti.

3.2.1 Dostopnost

Dostopnost se zahteva v celotni pravosodni verigi, da se omogoči pridobivanje ustreznih informacij – o pravosodnem sistemu, vlaganju zahtevka in povezanih finančnih vidikih ter trenutnem stanju postopka vse do njegovega konca –, tako da je zagotovljen hiter dostop do sodbe prek spleta ⁽⁷²⁾.

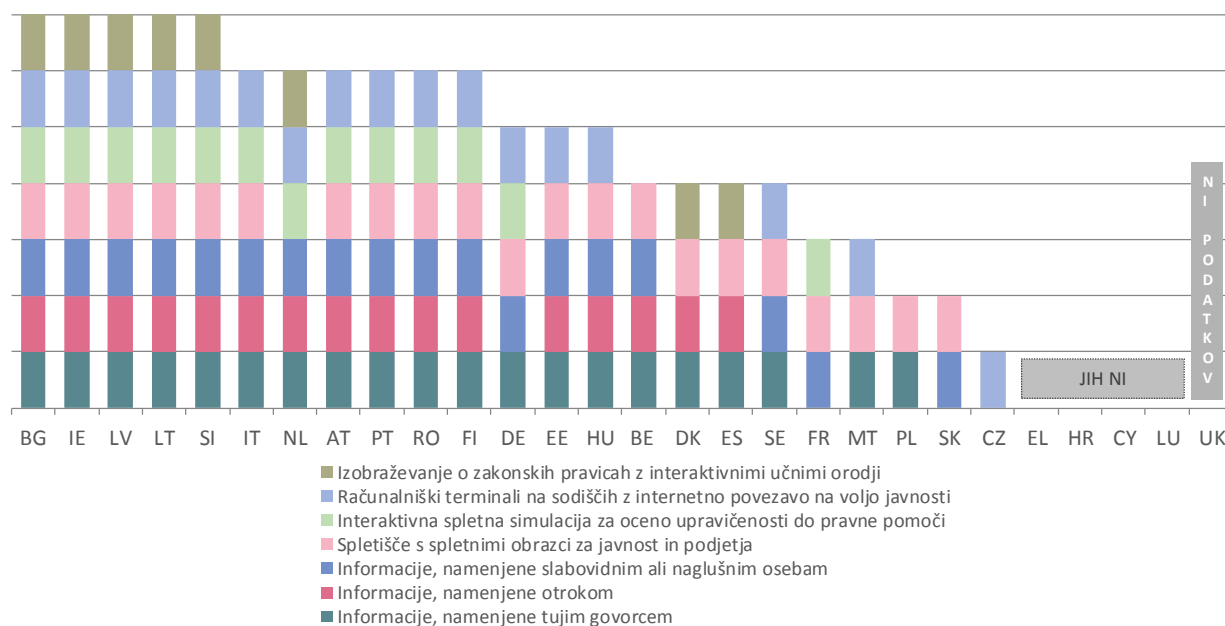
– *Obveščanje o pravosodnem sistemu* –

Državljanom prijazno sodno varstvo zahteva, da se informacije o pravosodnem sistemu zagotavljajo tako, da niso le lahko dostopne, ampak tudi predstavljene v prilagojeni obliki za posebne družbene skupine, ki bi sicer imele težave pri dostopu do informacij. Slika 20 prikazuje razpoložljivost spletnih informacij o posebnih vidikih pravosodnega sistema in za posebne družbene skupine.

⁷¹ Z Direktivo (EU) 2018/1673 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 23. oktobra 2018 o boju proti pranju denarja z uporabo kazenskega prava bodo odpravljene pravne ovire, ki lahko zadržujejo pregon, na primer zahteva, da se lahko pregon zaradi pranja denarja začne šele, ko je končan postopek za predhodno kaznivo dejanje, ki je podlaga za pranje denarja. Države članice morajo Direktivo v nacionalno zakonodajo prenesti pred 8. decembrom 2020.

⁷² Opozoriti je treba, da je Združenje državnih svetov in vrhovnega upravnega sodstva (ACA) objavilo prečno študijo z naslovom „Access to administrative supreme courts and to their decisions“ (Dostop do vrhovnih upravnih sodišč in njihovih odločb): http://www.juradmin.eu/images/media_kit/aca_surveys/Transversal-Analysis---Annex-1.pdf.

Slika 20: Razpoložljivost spletnih informacij o pravosodnem sistemu za širšo javnost (*)
(vir: Evropska komisija ⁽⁷³⁾)

(*) DE: vsaka zvezna dežela in zvezna raven se odloči, katere informacije se zagotovijo na spletu.

– Pravna pomoč in sodne takse –

Dostop do pravne pomoči je temeljna pravica, ki je zagotovljena z Listino o temeljnih pravicah ⁽⁷⁴⁾. Večina držav članic dodeljuje pravno pomoč na podlagi prisilčevih dohodkov ⁽⁷⁵⁾.

Na sliki 21 je prikazana razpoložljivost polne ali delne pravne pomoči v primeru zahtevka v višini 6 000 EUR glede na dohodke in življenjske razmere v vsaki državi članici ⁽⁷⁶⁾. Vključuje primerjavo dohodkovnih pragov za dodelitev pravne pomoči, izraženih kot delež Eurostatovega praga revščine v vsaki državi članici. Če je na primer prag za pravno pomoč pri 20 %, to pomeni, da bo prosilec z dohodkom, ki je 20 % višji od Eurostatovega praga revščine v njegovi državi članici, še vedno upravičen do pravne pomoči. Če pa je prag za pravno pomoč nižji od 0, to pomeni, da oseba z dohodkom, nižjim od praga revščine, morda ne bo upravičena do pravne pomoči.

Nekatere države članice izvajajo sistem pravne pomoči za zagotavljanje 100-odstotnega kritja stroškov, povezanih s sodnim postopkom (polna pravna pomoč), ki ga dopolnjuje sistem za delno

⁷³ Podatki za leto 2018 so bili zbrani v sodelovanju s skupino kontaktnih oseb za nacionalne pravosodne sisteme.

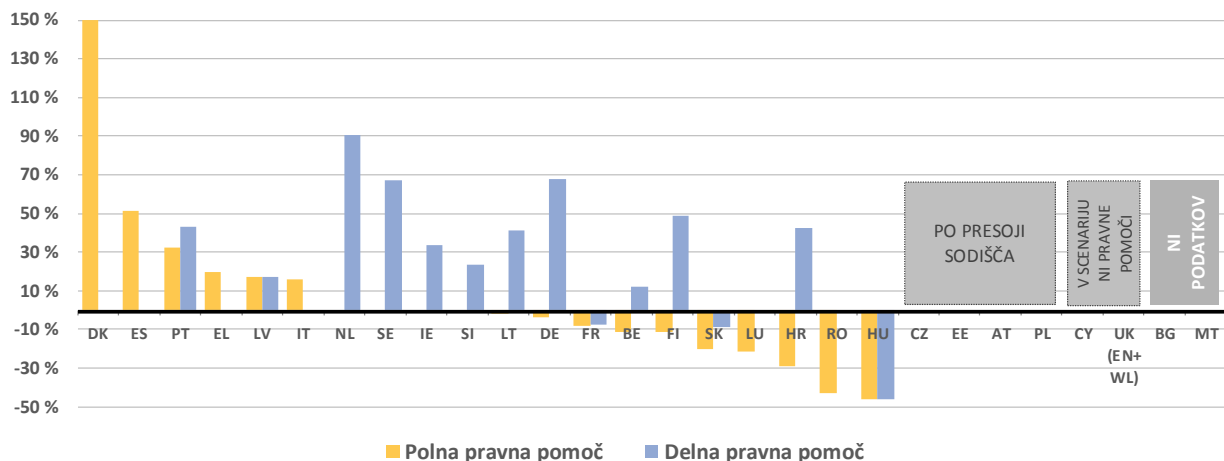
⁷⁴ Člen 47(3) Listine EU o temeljnih pravicah.

⁷⁵ Države članice uporabljajo različne metode za določitev praga upravičenosti, na primer različna referenčna obdobja (mesečni/letni dohodki). Približno polovica držav članic ima tudi prag, povezan s prisilčevim osebnim premoženjem. To na tej sliki ni upoštevano. V BE, IE, ES, FR, HR, HU, LT, LV, LU in NL so nekatere kategorije oseb (npr. posamezniki, ki prejema nekatera nadomestila) samodejno upravičene do pravne pomoči v civilnih oziroma gospodarskih sporih. Dodatna merila, ki jih lahko uporabljajo države članice, na primer vsebina zadeve, na tej sliki niso prikazana. Čeprav to ni neposredno povezano s to sliko, je treba navesti, da v več državah članicah (AT, CZ, DE, DK, EE, ES, FR, IT, NL, PL, PT, SI, UK (EW)) pravna pomoč ni omejena na fizične osebe.

⁷⁶ Da bi zbrali primerljive podatke, je bil zadevni Eurostatov prag revščine za vsako državo članico pretvorjen v mesečni dohodek. Prag tveganja revščine je določen na 60 % nacionalne mediane ekvivalentnega razpoložljivega dohodka gospodinjstva. Evropska raziskava o dohodkih in življenjskih razmerah, preglednica Eurostata ilc_li01, na voljo na spletnem naslovu: <http://ec.europa.eu/eurostat/web/income-and-living-conditions/data/database>.

kritje stroškov (delna pravna pomoč), katerega merila upravičenosti se razlikujejo od meril prvega sistema. Druge države članice izvajajo samo sistem polne pravne pomoči ali samo sistem delne pravne pomoči.

Slika 21: Dohodkovni prag za pravno pomoč v posebni potrošniški zadevi (*) (razlike glede na Eurostatov prag revščine v %) (vir: Evropska komisija in CCBE ⁽⁷⁷⁾)

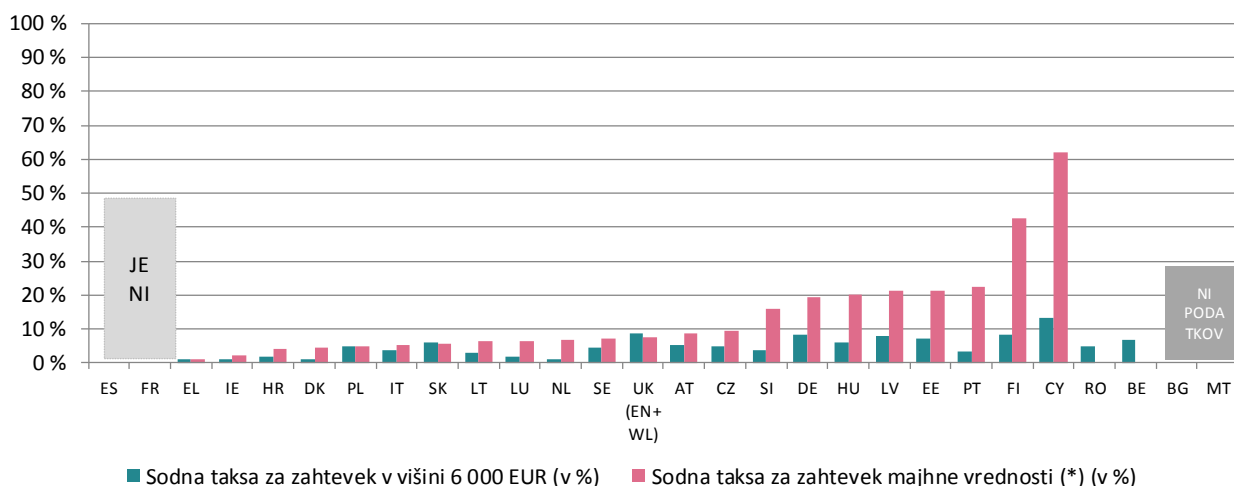

(*) **LV:** dohodkovni pragovi niso primerljivi s prejšnjim letom zaradi prilagoditve metodologije za izračun. **EE:** odločitev o odobritvi pravne pomoči ne temelji na višini finančnih sredstev prosilca. **IE:** dohodkovni prag za polno pravno pomoč ni primerljiv s prejšnjim letom zaradi prilagoditve metodologije za izračun; pri delni pravni pomoči je treba upoštevati tudi prosilčevo razpoložljivo premoženje.

Večina držav članic zahteva, da stranke ob začetku sodnega postopka plačajo sodno takso. Prejemniki pravne pomoči so pogosto oproščeni plačila sodnih taks. Samo EE, IE, NL in SI od prejemnika pravne pomoči zahtevajo, da plača sodno takso. V CZ se sodišče za vsak primer posebej odloči, ali bo prejemnika pravne pomoči oprostilo plačila sodnih taks. Na sliki 22 se za dva scenarija primerja višina sodne takse, ki je prikazana kot delež vrednosti zahtevka. Če je na primer s spodnje slike razvidno, da sodna taksa znaša 10 % zahtevka v višini 6 000 EUR, mora potrošnik plačati sodno takso v višini 600 EUR, da začne sodni postopek. Zahtevek majhne vrednosti temelji na Eurostatovem pragu revščine za vsako državo članico.

⁷⁷ Podatki za leto 2018 so zbrani iz odgovorov članov CCBE na vprašalnik na podlagi naslednjega posebnega scenarija: spor med potrošnikom in podjetjem (navedeni sta dve različni vrednosti zahtevka: 6 000 EUR in Eurostatov prag revščine za vsako državo članico). Ker so pogoji za pravno pomoč odvisni od položaja prosilca, je bil uporabljen naslednji scenarij: samski 35-letni zaposleni prosilec brez vzdrževanih oseb in brez zavarovanja za sodne stroške z rednimi dohodki in najemniškim stanovanjem.

Slika 22: Sodna taksa za začetek sodnega postopka v posebni potrošniški zadevi (*) (višina sodne takse kot delež vrednosti zahtevka) (vir: Evropska komisija in CCBE ⁽⁷⁸⁾)

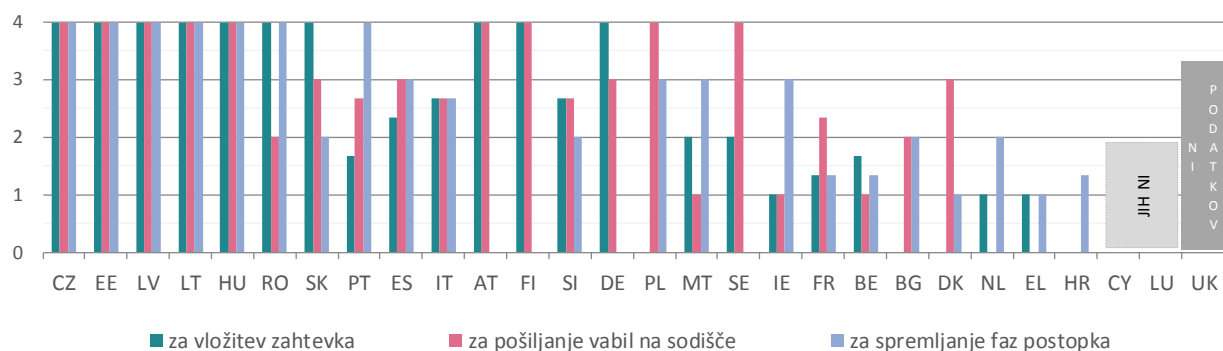
(*) „Zahtevek majhne vrednosti“ je zahtevek, ki ustreza Eurostatovemu pragu revščine za posamezno osebo v vsaki državi članici, pretvorjenemu v mesečni dohodek (npr. leta 2018 je ta vrednost znašala od 110 EUR v **RO** do 1 716 EUR v **LU**). **BE** in **RO**: informacije o sodnih taksah za zahtevek majhne vrednosti niso bile predložene. **LU**: stranke morajo plačati stroške sodnega izvršitelja, da lahko začnejo postopek kot tožniki, razen če so upravičene do pravne pomoči. **NL**: sodne takse za dohodke < 2 242 EUR/mesec.

– Vložitev in spremljanje zahtevka prek spleta –

Možnost, da se posamezni koraki v sodnem postopku izvedejo z elektronskimi sredstvi, je pomemben del kakovosti pravosodnih sistemov, saj lahko elektronska vložitev zahtevkov ter možnost spletnega spremljanja in pospešitve postopka prispevata k lažjemu dostopu do pravnega varstva ter skrajšanju zamud in znižanju stroškov. Sistemi IKT na sodiščih so tudi vse pomembnejši pri čezmejnem sodelovanju med pravosodnimi organi in tudi olajšujejo izvajanje zakonodaje EU, na primer v postopkih v sporih majhne vrednosti.

⁷⁸ Podatki se nanašajo na dohodkovne prage, ki so veljali v letu 2018 in so bili zbrani iz odgovorov članov CCBE na vprašalnik na podlagi naslednjega posebnega scenarija: spor med potrošnikom in podjetjem (navedeni sta dve različni vrednosti zahtevka: 6 000 EUR in Eurostatov prag revščine za vsako državo članico).

Slika 23: Razpoložljivost elektronskih sredstev (*) (0 = na voljo pri 0 % sodišč, 4 = na voljo pri 100 % sodišč ⁽⁷⁹⁾) (vir: študija CEPEJ)

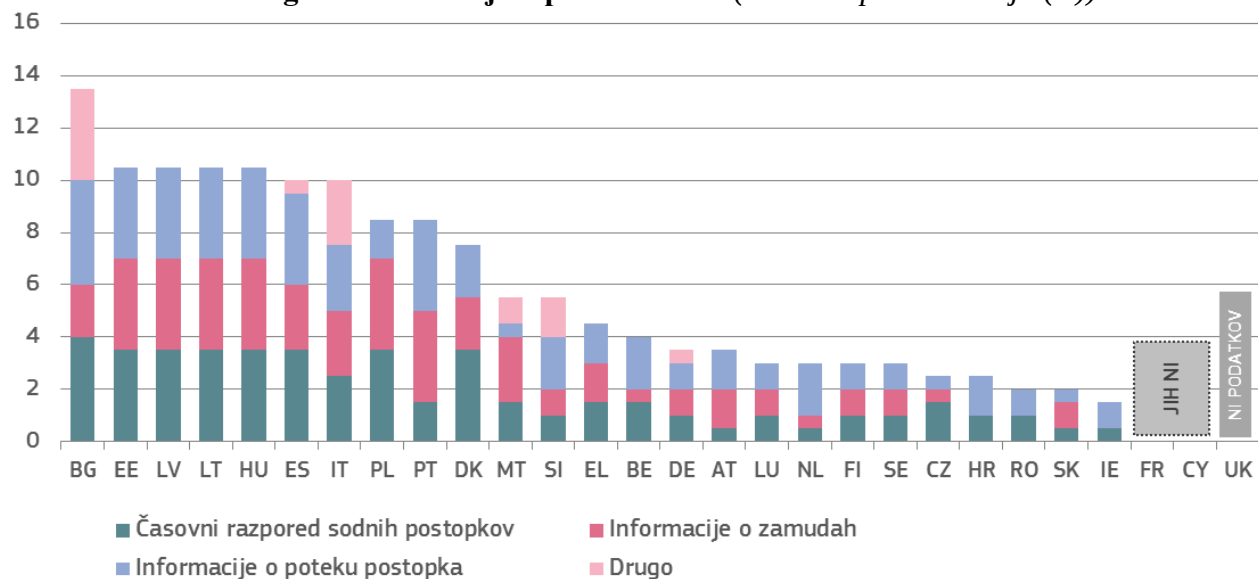

(*) **DK in RO:** zadeve se lahko sodiščem predložijo po e-pošti.

– Obveščanje strank –

Na sliki 24 so prikazani standardi v zvezi z načinom obveščanja strank in vrsto informacij, ki jih prejmejo o poteku zadeve, poseben poudarek pa je na uporabi elektronskih ali samodejnih metod. Nekatere države članice imajo sistem s samodejnim obveščanjem po e-pošti ali sporočilom SMS za pošiljanje informacij o zamudah, časovnih razporedih ali splošnem poteku zadev. Druge omogočajo spletni dostop do informacij med postopkom, medtem ko nekatere to prepustijo presoji sodišč.

Slika 24: Standardi glede obveščanja o poteku zadev (vir: Evropska komisija ⁽⁸⁰⁾)

(*) Največ možnih: 16 točk. Države članice so prejele točke glede na metodo, ki se uporablja za zagotavljanje vsake vrste informacij. 1,5 točke za samodejno obveščanje po e-pošti ali s sporočilom SMS, 1 točka za spletni dostop do zadeve med postopkom, po 0,5 točke za obveščanje na zahtevo strank, po presoji sodišča ali katero koli drugo uporabljeno metodo. **LU:** obveščanje po e-pošti ni pravno zavezujoče (še vedno v fazi uvajanja). **SI:** novi poslovnik

⁷⁹ Podatki se nanašajo na leto 2017. Stopnja opremljenosti od 100 % (mehanizem v celoti uveden) do 0 % (mehanizem ne obstaja) kaže funkcionalno prisotnost mehanizma, na katerega se nanaša graf, na sodiščih po naslednji lestvici: 100 % = 4 točke, če se uporablja za vse zadeve/1,33 točke na posebno zadevo; 50–99 % = 3 točke, če se uporablja za vse zadeve/1 točka na posebno zadevo; 10–49 % = 2 točki, če se uporablja za vse zadeve/0,66 točke na posebno zadevo; 1–9 % = 1 točka, če se uporablja za vse zadeve/0,33 točke na posebno zadevo. Zadeva se nanaša na vrsto obravnavanega pravnega postopka (civilni/gospodarski, kazenski, upravni ali drugi).

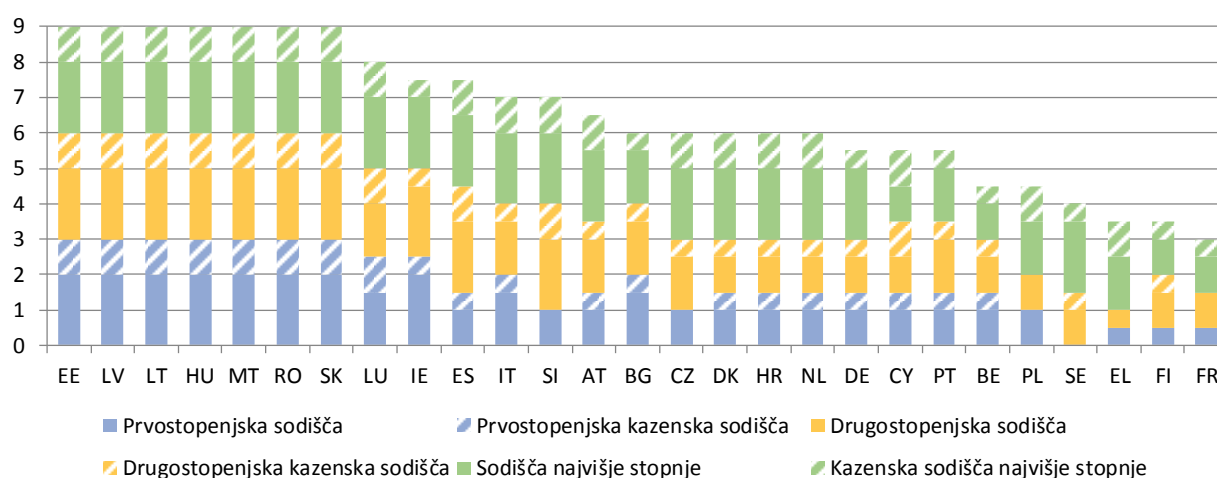
⁸⁰ Podatki za leto 2018 so bili zbrani v sodelovanju s skupino kontaktnih oseb za nacionalne pravosodne sisteme.

sodišč določa obveznost sodišč, da omogočijo spletni ogled podatkov, evidentiranih v sistemih za evidenco zadev, ni pa se še začel izvajati.

– Dostop do sodb –

Zagotavljanje dostopa do sodb na spletu povečuje preglednost pravosodnih sistemov, državljanom in podjetjem pomaga razumeti njihove pravice ter lahko prispeva k doslednosti sodne prakse. Ureditve za spletno objavljane sodb so bistvene za vzpostavitev uporabniku prijaznih iskalnih pripomočkov ⁽⁸¹⁾, ki prispevajo k boljši dostopnosti sodne prakse za delavce v pravni stroki in širšo javnost. Pri objavljanju sodnih odločb na spletu je treba znotraj meja, postavljenih s pravnimi in političnimi okviri, uravnovežiti različne interese ⁽⁸²⁾. Evropska komisija podpira pobude za odprte podatke iz javnega sektorja, vključno s pravosodnim sistemom. ⁽⁸³⁾

Slika 25: Spletni dostop do objavljenih sodb za širšo javnost (*) (civilne/gospodarske, upravne in kazenske zadeve, vse stopnje) (vir: Evropska komisija ⁽⁸⁴⁾)

(*) Največ možnih: 9 točk. Za civilne/gospodarske, upravne oziroma kazenske zadeve je bila za vsako stopnjo podeljena ena točka, če je zagotovljen spletni dostop do vseh sodb (0,5, če so na voljo samo nekatere sodbe). Če ima država članica samo dve stopnji sodišč, so se točke podelile za tri stopnje, tako da se je na neobstoječo stopnjo prenesla zadevna višja stopnja. Pri tistih državah članicah, ki ne razlikujejo med dvema pravnima področjema (civilno/gospodarsko in upravno), je bilo obema področjema dodeljeno enako število točk. **BG**: objavljene so vse kazenske odločbe kasacijskega sodišča, razen tistih, ki vsebujejo zaupne informacije. **LU** in **SE**: sodišča sodb na spletu ne objavljajo redno (samo orientacijske zadeve). **LV**: pri sodbah, sprejetih na obravnavi, zaprti za javnost, se na spletu objavijo samo njihovi javno objavljeni deli. **DE**: vsaka zvezna dežela se odloči glede spletnega dostopa do sodb sodišč prve stopnje. **IE**: v kazenskih zadevah se v skrajšanih postopkih pisna sodba običajno ne izda. **CY**: v upravnih in kazenskih zadevah sodniki odločijo, katere sodbe se bodo objavile. **NL**: sodišča odločijo o objavi glede na objavljena merila. **PL**: v upravnih zadevah o objavi odloči vodja enote na vsakem sodišču. **PT**: v civilnih in kazenskih zadevah o objavi odloči komisija v okviru sodišča.

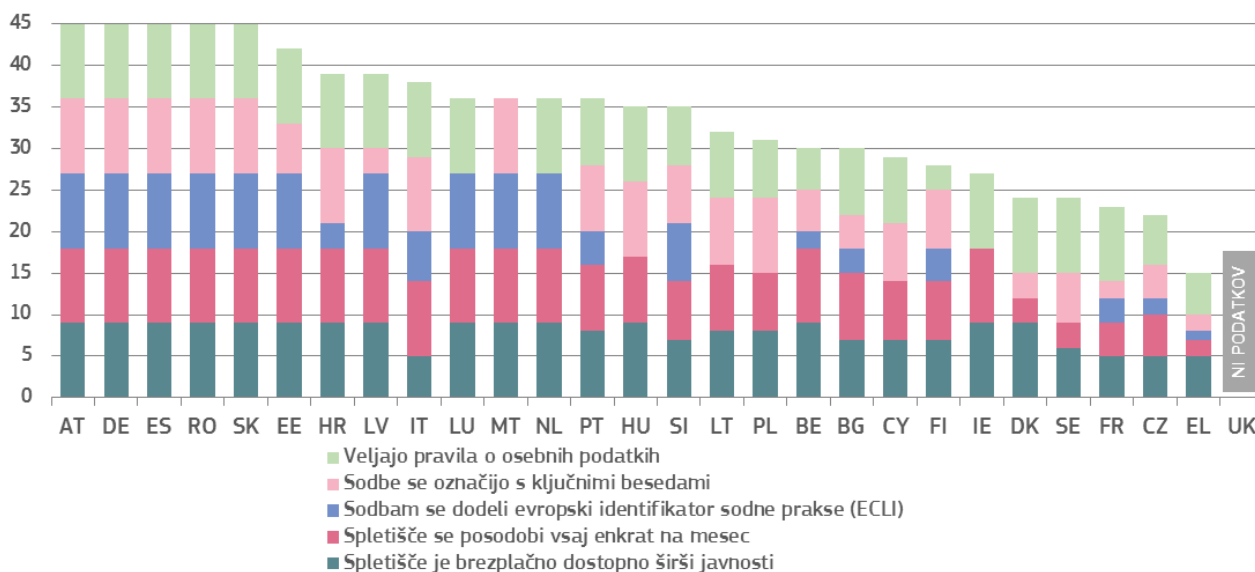
⁸¹ Glej *Best practice guide for managing Supreme Courts* (Vodnik po dobrih praksah za upravljanje vrhovnih sodišč), pripravljen v okviru projekta z naslovom „Supreme Courts as guarantee for effectiveness of judicial systems“ (Vrhovna sodišča kot zagotovilo za učinkovitost pravosodnih sistemov), str. 29.

⁸² Sklepi Sveta in predstavnikov vlad držav članic, ki so se sestali v okviru Sveta, o najboljših praksah v zvezi z objavo sodnih odločb na spletu (UL C 362, 8.10.2018, str. 2).

⁸³ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/open-data>.

⁸⁴ Podatki za leto 2018 so bili zbrani v sodelovanju s skupino kontaktnih oseb za nacionalne pravosodne sisteme.

Slika 26: Ureditve za spletno objavljane sodb na vseh stopnjah (*) (civilne/gospodarske, upravne in kazenske zadeve, vse stopnje) (vir: Evropska komisija ⁽⁸⁵⁾)

(*) Največ možnih: 45 točk. Za vsako od treh stopenj se lahko podelijo tri točke, če so zajete civilne/gospodarske, upravne in kazenske zadeve. Če je na primer zajeta samo ena od treh kategorij zadev, se dodeli samo ena točka za vsako stopnjo. Če ima država članica samo dve stopnji, so se točke podelile za tri stopnje, tako da se je na neobstoječo stopnjo prenesla zadevna višja stopnja. Pri tistih državah članicah, ki ne razlikujejo med upravnimi in civilnimi/gospodarskimi zadevami, je bilo obema pravnima področjema dodeljeno enako število točk. **CZ:** nekaterim sodbam, izdanim na drugi stopnji v civilnih/gospodarskih zadevah, se dodeli oznaka ECLI. **IE:** v irskem pravnem redu so upravne zadeve dejansko zajete v kategoriji civilnih in gospodarskih zadev. **NL:** ni ključnih besed, temveč se vsaki objavljeni sodbi doda kazalo.

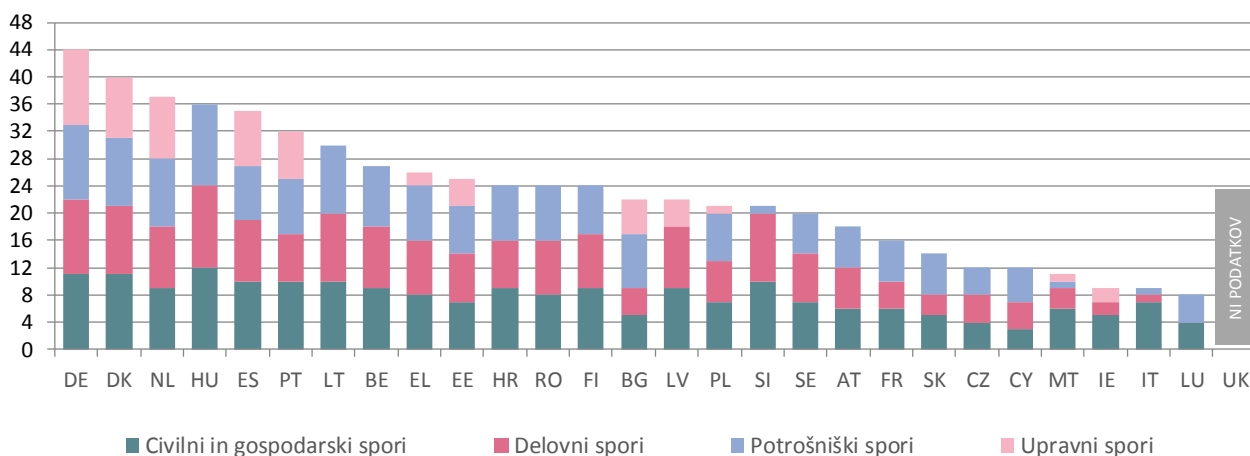
– Dostop do načinov alternativnega reševanja sporov –

Na sliki 27 so prikazana prizadevanja držav članic, da bi s posebnimi spodbudami, ki se lahko razlikujejo glede na pravno področje, spodbudile prostovoljno uporabo načinov alternativnega reševanja sporov ⁽⁸⁶⁾.

⁸⁵ Podatki za leto 2018 so bili zbrani v sodelovanju s skupino kontaktnih oseb za nacionalne pravosodne sisteme.

⁸⁶ Načini pospeševanja in spodbujanja uporabe alternativnega reševanja sporov ne vključujejo obveznih zahtev glede uporabe alternativnega reševanja sporov pred predložitvijo zadeve sodišču, saj take zahteve vzbujajo dvome o njihovi združljivosti s pravico do učinkovitega pravnega sredstva pred sodiščem, kot je določena v Listini EU o temeljnih pravicah.

Slika 27: Pospeševanje in spodbujanje uporabe načinov alternativnega reševanja sporov (*)
(vir: Evropska komisija ⁽⁸⁷⁾)

(*) Največ možnih: 48 točk. Zbirni podatki, ki temeljijo na naslednjih kazalnikih: (1) spletišče z informacijami o alternativnem reševanju sporov, (2) oglaševalske kampanje v medijih, (3) brošure za širšo javnost, (4) sodišče na zahtevo zagotovi posebna informativna srečanja o alternativnem reševanju sporov, (5) sodišča imajo koordinatorja za alternativno reševanje sporov/mediacijo, (6) objava ocen o uporabi alternativnega reševanja sporov, (7) objava statističnih podatkov o uporabi alternativnega reševanja sporov, (8) pravna pomoč (delno ali v celoti) krije stroške alternativnega reševanja sporov, (9) popolno ali delno povračilo sodnih taks (vključno s kolkovinami), če je alternativno reševanje sporov uspešno, (10) za postopek alternativnega reševanja sporov se ne zahteva odvetnik, (11) sodnik lahko deluje kot mediator in (12) dogovor, ki ga dosežeta stranki, je mogoče uveljavljati na sodišču. Za vsakega od teh 12 kazalnikov se je podelila ena točka za vsako pravno področje. **DK:** vsako sodišče ima ambasadorja, odgovornega za spodbujanje uporabe mediacije. Upravna sodišča lahko strankam predlagajo uporabo mediacije. **IE:** upravne zadeve so zajete v kategoriji civilnih in gospodarskih zadev. **EL:** alternativno reševanje sporov je mogoče na področju postopkov javnega naročanja pred upravnimi pritožbenimi sodišči. **ES:** v delovnopravnih zadevah je alternativno reševanje sporov obvezno. **LT:** postopke sodne mediacije na sodiščih usklajuje sekretar nacionalne sodne uprave. **PT:** za civilne/gospodarske spore se sodne takse povrnejo samo v primeru mirovnih sodnikov. **SK:** slovaški pravni red ne podpira uporabe alternativnega reševanja sporov za upravne namene. **SE:** sodniki imajo procesno diskrecijsko pravico v zvezi z alternativnim reševanjem sporov; prizadevanje za sporazumno rešitev spora je obvezna naloga sodnika, razen če to ni primerno.

3.2.2 Viri

Za dobro delovanje pravosodnega sistema so potrebni zadostni viri, vključno s potrebnimi naložbami v fizično in tehnično infrastrukturo, ter ustrezno izobraženo, usposobljeno in ustrezno plačano osebje vseh kategorij. Če ni ustreznih prostorov, orodij ali osebja z ustreznimi kvalifikacijami in veščinami ter dostopom do stalnega usposabljanja, je ogrožena kakovost postopkov in odločb.

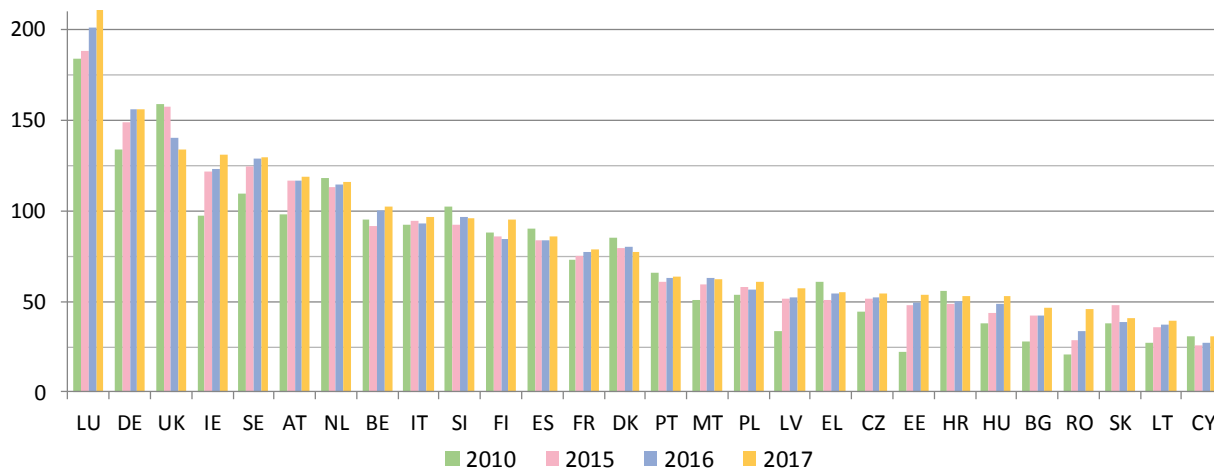
– Finančni viri –

Na spodnjih slikah so prikazani dejanski državni izdatki za delovanje pravosodnega sistema (brez zaporov) na prebivalca (slika 28) in kot delež bruto domačega proizvoda (BDP) (slika 29), merila za določitev finančnih sredstev (slika 30) in nazadnje glavne kategorije izdatkov za sodišča (slika 31) ⁽⁸⁸⁾.

⁸⁷ Podatki za leto 2018 so bili zbrani v sodelovanju s skupino kontaktnih oseb za nacionalne pravosodne sisteme.

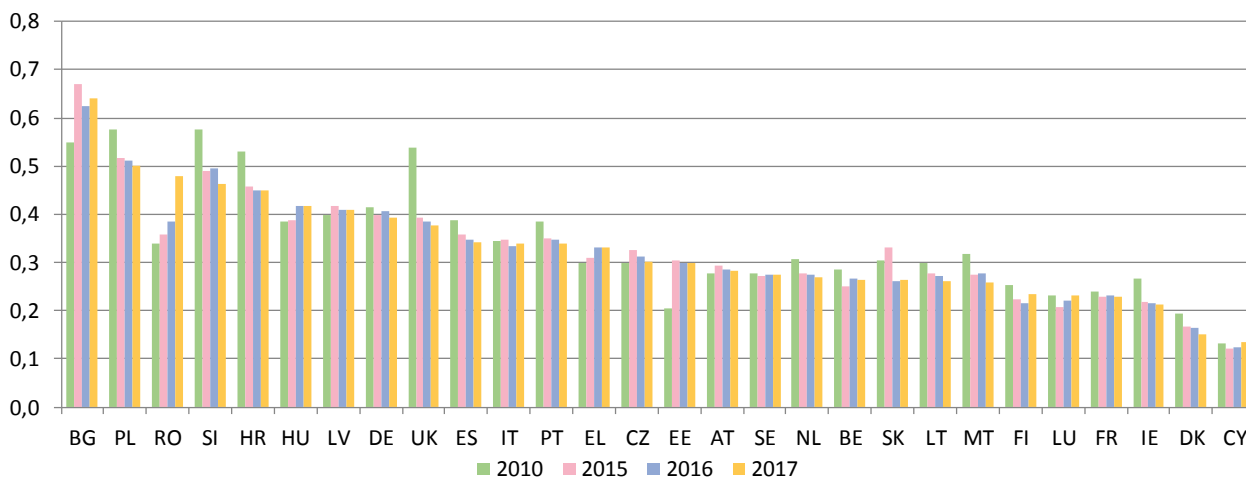
⁸⁸ (Dejanski) skupni splošni državni izdatki za upravljanje, delovanje ali podporo upravnih, civilnih in kazenskih sodišč ter pravosodnega sistema, vključno z izvrševanjem glob in sodnih poravn, ki jih naložijo sodišča, delovanje sistemov za pogojno obsodbo in pravno pomoč ter zakonito zastopanje in svetovanje v imenu vlade ali v imenu drugih, ki jih imenuje vlada, v denarju ali storitvah; sem ne spadajo uprave zaporov (podatki o

Slika 28: Skupni splošni državni izdatki za sodišča (*) (v EUR na prebivalca) (vir: Eurostat)

(*) Države članice so razvrščene glede na izdatke v letu 2017 (od največjih do najmanjših izdatkov). Podatki za ES, FR, HR, NL in SK za leto 2017 so začasni.

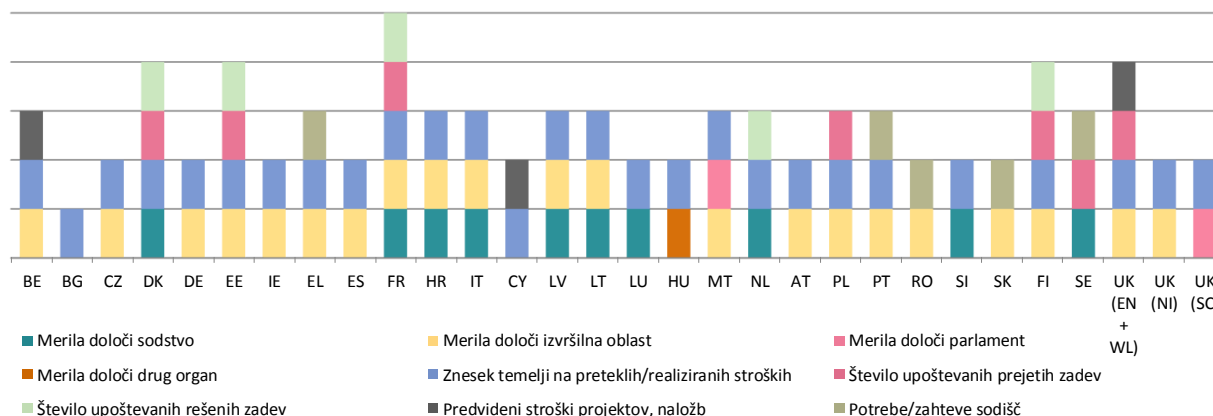
Slika 29: Skupni splošni državni izdatki za sodišča (*) (kot delež BDP) (vir: Eurostat)

(*) Države članice so razvrščene glede na izdatke v letu 2017 (od največjih do najmanjših izdatkov). Podatki za ES, FR, HR, NL in SK za leto 2017 so začasni.

Na sliki 30 so prikazane veje oblasti (sodna, zakonodajna ali izvršilna), ki opredeljujejo merila za določanje finančnih sredstev za sodstvo, in vrsta meril, ki se uporabljajo.

Slika 30: Merila za določanje finančnih sredstev za sodstvo (*) (⁸⁹)

(*) **DK:** upošteva se število prejetih in rešenih zadev na sodiščih prve stopnje. **DE:** samo za proračun vrhovnega zveznega sodišča – kar zadeva sodišča prve in druge stopnje. Pravosodni sistemi se med zveznimi deželami razlikujejo. **EE:** število prejetih in rešenih zadev za sodišča prve in druge stopnje. **FR:** število prejetih in rešenih zadev za sodišča vseh stopenj. Upošteva se število rešenih zadev na podlagi ocene stroškov za sodišča. **IT:** ministrstvo za pravosodje določa merila za civilna in kazenska sodišča, sodni svet (CPGA) pa merila za upravna sodišča. **HU:** zakon določa, da je treba v zakonu o državnem proračunu plače sodnikov določiti tako, da znesek ni nižji od tistega v preteklem letu. **NL:** upošteva se število rešenih zadev na podlagi ocene stroškov za sodišča. **FI:** upošteva se število rešenih zadev na podlagi ocene stroškov za sodišča.

Na sliki 31 so prvič prikazane glavne ekonomske kategorije državnih izdatkov za sodišča: (1) plače sodnikov in sodnega osebja, vključno s socialnimi prispevki („sredstva za zaposlene“ (⁹⁰)), (2) obratovalni stroški za blago in storitve, ki jih uporabljajo sodišča, kot so najem stavb, pisarniški material, energija in pravna pomoč („vmesna potrošnja“ (⁹¹)), (3) naložbe v osnovna sredstva, kot so sodne stavbe in programska oprema („bruto investicije v osnovna sredstva“ (⁹²)), in (4) drugi izdatki.

⁸⁹ Podatki so bili zbrani s posodobljenim vprašalnikom, ki ga je pripravila Komisija v tesnem sodelovanju z ENCJ. Odgovori iz držav članic, ki nimajo sodnih svetov, so bili pridobljeni v sodelovanju z Mrežo predsednikov vrhovnih sodišč EU.

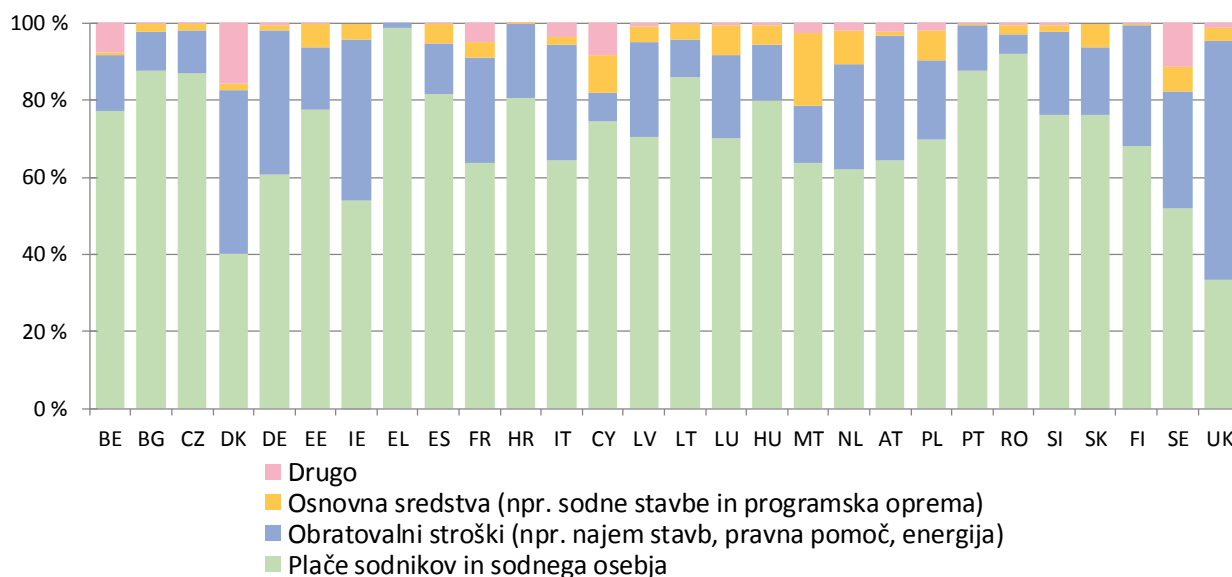
⁹⁰ Sredstva za zaposlene so plače v denarju ali v naravi (D.11) ter delodajalčevi dejanski in pripisani socialni prispevki (D.121 in D.122). Glej: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Glossary:Compensation_of_employees.

⁹¹ Vmesna potrošnja je pojem iz nacionalnih računov, s katerim se meri vrednost blaga in storitev, ki se kot vložki potrošijo v proizvodnem procesu. Ne zajema [osnovnih sredstev](#), katerih potrošnja se prikaže kot potrošnja [stalnega kapitala](#). Blago in storitve se lahko v proizvodnem procesu bodisi preoblikujejo bodisi porabijo.

Glej https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Glossary:Intermediate_consumption.

⁹² Bruto investicije v osnovna sredstva, skrajšano BIOS, so naložbe rezidenčnih proizvajalcev, zmanjšane za odtujitve, v osnovna [sredstva](#) v danem obdobju. Vključujejo tudi nekatera povečanja vrednosti neproizvedenih sredstev, ki so rezultat proizvodne dejavnosti proizvajalcev ali institucionalnih enot. Osnovna sredstva so opredmetena ali neopredmetena sredstva, ki izhajajo iz proizvodnih procesov in ki se večkrat ali stalno uporabljajo več kot eno leto. Glej [https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Glossary:Gross_fixed_capital_formation_\(GFCF\)](https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Glossary:Gross_fixed_capital_formation_(GFCF)).

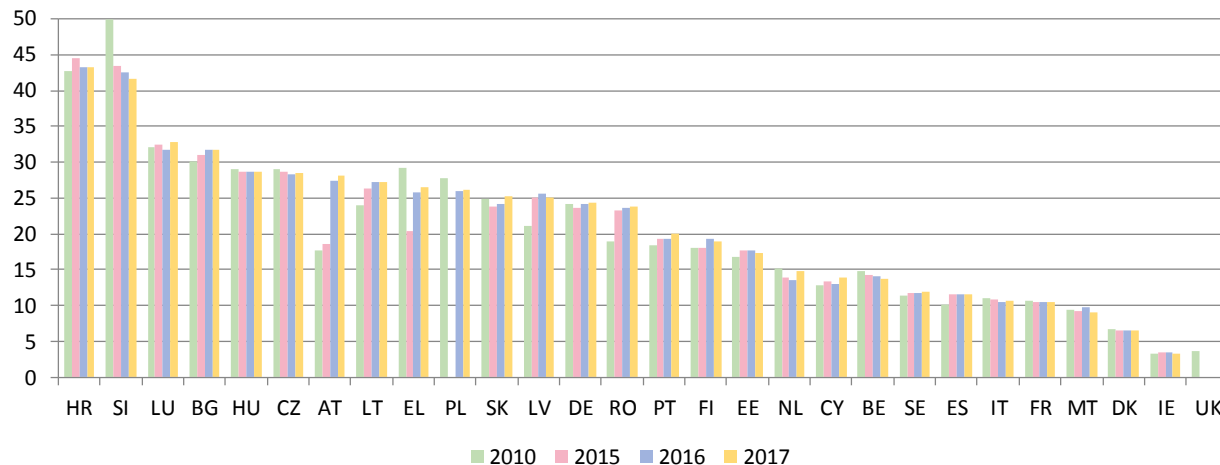
Slika 31: Skupni splošni državni izdatki za sodišča (v letu 2017, kot delež izdatkov) (vir: Eurostat)

– Človeški viri –

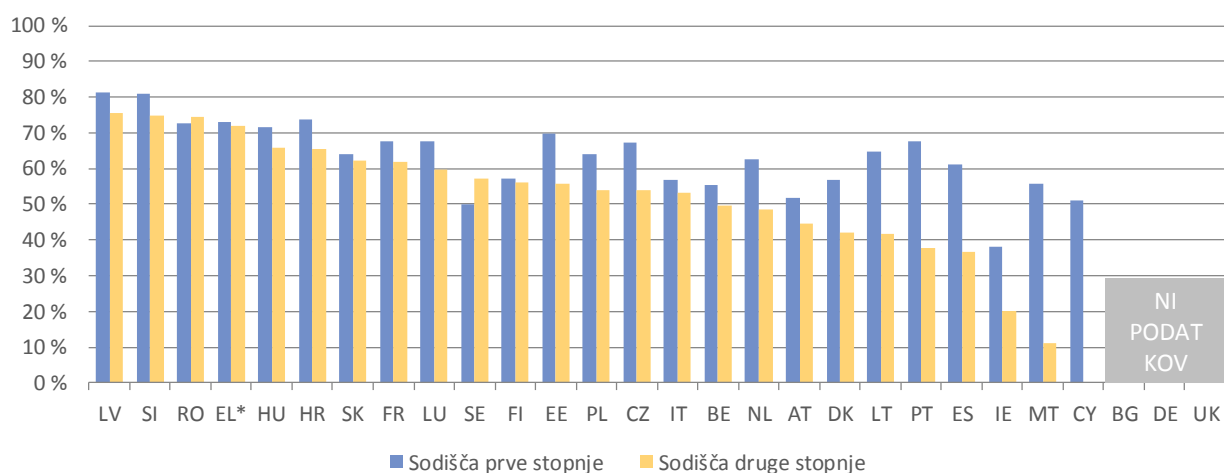
Ustrezni človeški viri so bistveni za kakovosten pravosodni sistem. Raznolikost sodnikov, vključno z uravnoteženo zastopanostjo spolov, zagotavlja dopolnjujoče se znanje, veščine in izkušnje ter izraža družbeno stvarnost.

Slika 32: Število sodnikov (*) (na 100 000 prebivalcev) (vir: študija CEPEJ)

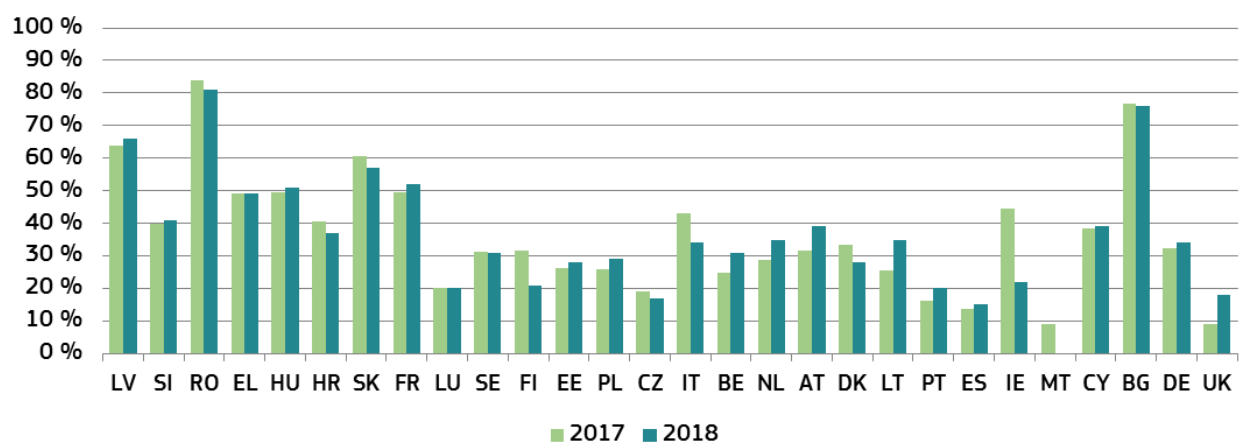
(*) V to kategorijo so po metodologiji CEPEJ vključeni sodniki s polnim delovnim časom. „Rechtspfleger“/sodniški pomočniki, ki jih imajo nekatere države članice, niso vključeni. **AT:** podatki o upravnem sodstvu so prvič predstavljeni za cikel leta 2016. **EL:** skupno število poklicnih sodnikov vključuje različne kategorije v zgoraj prikazanih letih, kar delno pojasnjuje razlike. Od leta 2016 podatki o številu poklicnih sodnikov vključujejo vse razrede v kazenskem in civilnem pravosodju ter tudi upravne sodnike. **IT:** regionalna upravna sodišča, regionalne revizijske komisije, lokalne davčne komisije in vojaška sodišča niso upoštevani. **UK:** tehtano povprečje treh jurisdikcij. Podatki za leto 2010 vsebujejo podatke za **UK (NI)** za leto 2012. **LU:** številke so bile popravljene v skladu z izboljšano metodologijo.

Slika 33: Delež poklicnih sodnic na sodiščih prve in druge stopnje v letu 2017 (vir: študija CEPEJ)

(*) EL: podatki za leto 2016.

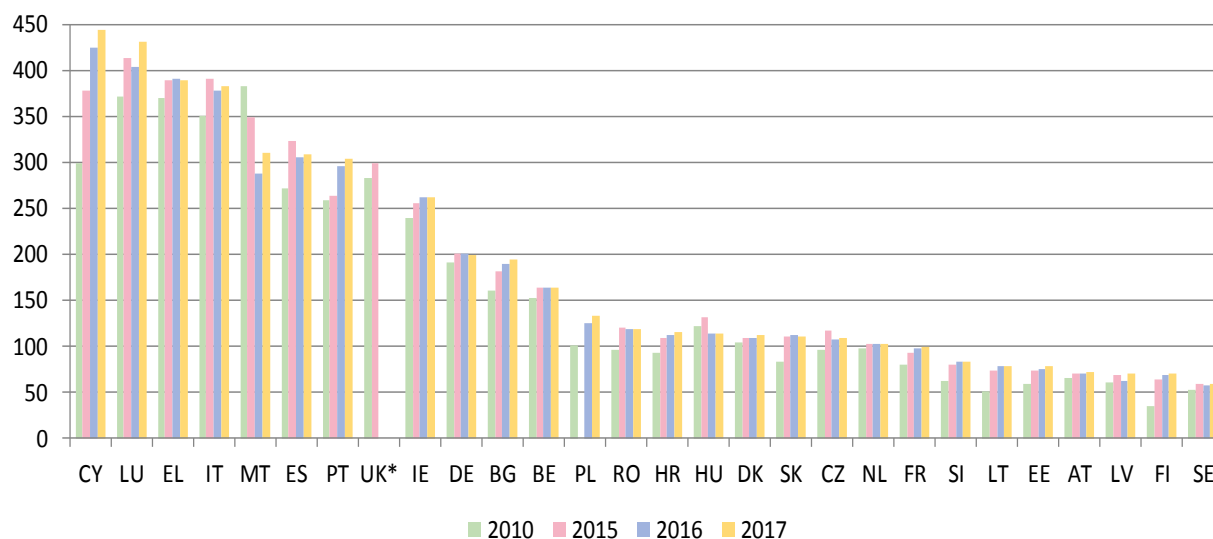
Slika 34: Delež poklicnih sodnic na vrhovnih sodiščih v letih 2017 in 2018 (*) (vir: Evropska komisija ⁽⁹³⁾)

(*) Države članice so v enakem vrstnem redu kot na sliki 33.

⁹³ Podatki za leto 2018. Evropski inštitut za enakost spolov, zbirka statističnih podatkov po spolu, na voljo na spletnem naslovu: http://eige.europa.eu/lt/gender-statistics/dgs/indicator/wmidm_jud_natcrt_wmid_natcrt_supcrt.

Slika 35: Število odvetnikov (*) (na 100 000 prebivalcev) (vir: študija CEPEJ)

(*) V skladu z metodologijo CEPEJ je odvetnik oseba, ki je v skladu z nacionalnim pravom usposobljena in pooblaščen, da zastopa svoje stranke in deluje v njihovem imenu, da opravlja odvetniški poklic, da nastopa pred sodišči ali strankam svetuje in jih zastopa v pravnih zadevah (Priporočilo Rec(2000)21 Odbora ministrov Sveta Evrope o svobodi opravljanja odvetniškega poklica). **DE:** v Nemčiji se ne razlikuje med različnimi skupinami odvetnikov, na primer med pravnimi svetovalci in odvetniki. **FI:** od leta 2015 navedeno število odvetnikov vključuje odvetnike, ki delajo v zasebnem sektorju, in odvetnike, ki delajo v javnem sektorju. **UK:** podatki za leti 2010 in 2014.

– Usposabljanje –

Usposabljanje v pravosodju pomembno prispeva h kakovosti sodnih odločb in pravosodnih storitev za državljane. Spodaj prikazani podatki se nanašajo na usposabljanje v pravosodju na najrazličnejših področjih, vključno s komuniciranjem s strankami in mediji ter v zvezi s pravosodnimi veščinami.

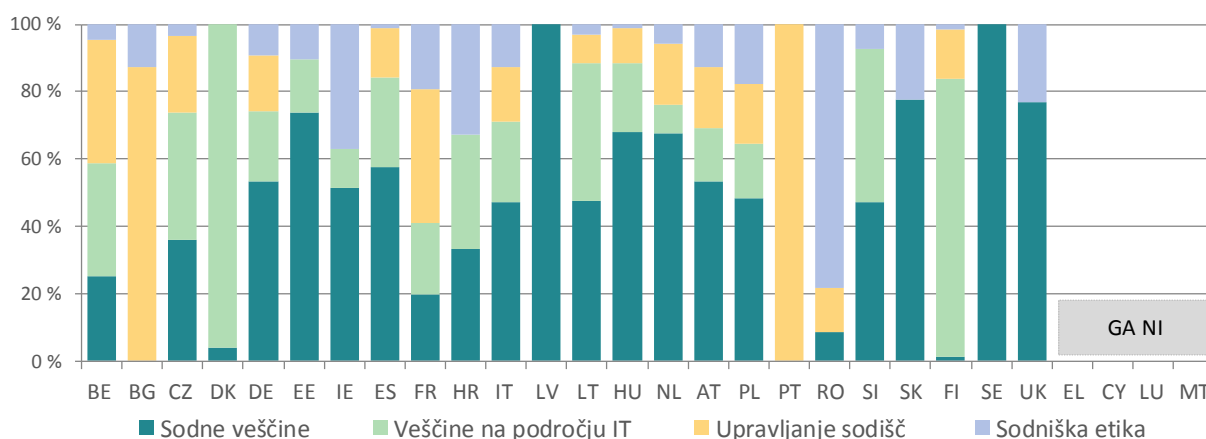
Slika 36: Sodniki, ki se udeležujejo stalnega usposabljanja na področju prava EU ali prava drugih držav članic (*) (kot delež vseh sodnikov) (vir: Evropska komisija ⁽⁹⁴⁾)

(*) Vrednosti za nekatere države članice so bile za predstavitvene namene znižane (SI = 257 %). V več državah članicah delež udeležencev presega 100 %, kar pomeni, da so se nekateri od njih udeležili več usposabljanj. **DK:** vključno s sodnim osebjem. **IT:** regionalna upravnna sodišča, regionalne revizijske komisije, lokalne davčne komisije in vojaška sodišča niso upoštevani. **AT:** vključno s tožilci. **UK:** podatki so za leto 2016.

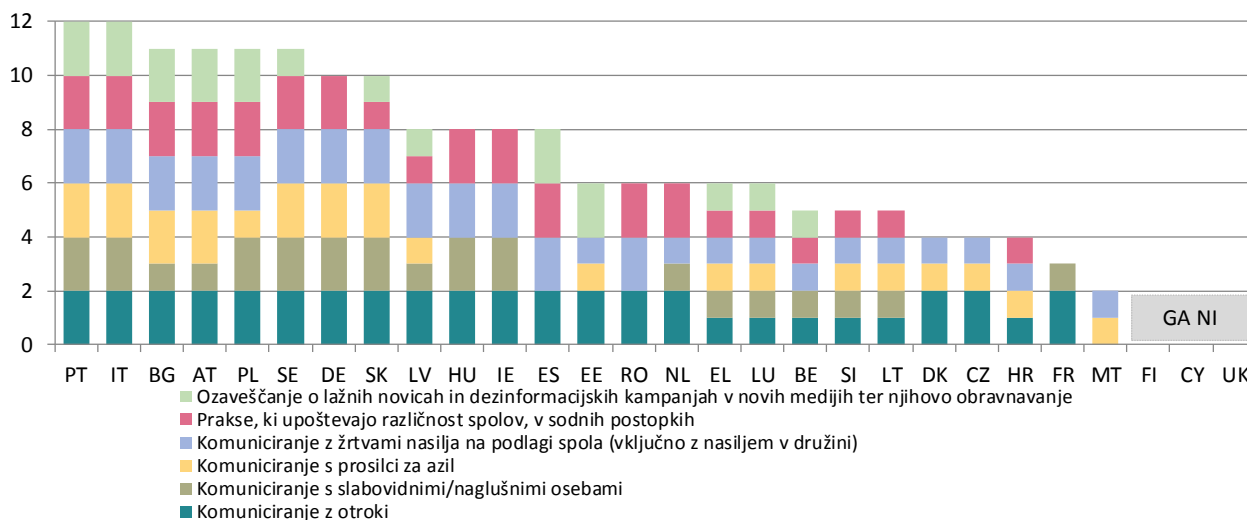
⁹⁴ Podatki za leto 2017, zbrani v sodelovanju z Evropsko mrežo institucij za izobraževanje v pravosodju in CEPEJ.

Slika 37: Delež sodnikov, ki se stalno usposablja na področju različnih veščin (*) (kot delež vseh sodnikov, ki so se udeležili tovrstnega usposabljanja) (vir: Evropska komisija ⁽⁹⁵⁾)

(*) V preglednici je prikazana porazdelitev sodnikov, ki so se udeležili dejavnosti stalnega usposabljanja (tj. dejavnosti po začetnem obdobju usposabljanja za poklic sodnika) na vsakem od štirih opredeljenih področij, kot delež vseh sodnikov, ki so se udeležili tovrstnega usposabljanja. Dejavnosti pravnega usposabljanja niso upoštevane. Organi za usposabljanje v pravosodju v EL, CY, LU in MT niso zagotavljali posebnih dejavnosti usposabljanja za izbrane veščine. DK: vključno s sodnim osebjem. AT: vključno s tožilci. Podatki za UK se nanašajo na Anglijo in Wales.

Slika 38: Razpoložljivost usposabljanja sodnikov na področju komuniciranja (*) (vir: Evropska komisija ⁽⁹⁶⁾)

(*) Največ možnih: 12 točk. Državam članicam je bila dodeljena 1 točka, če imajo začetno usposabljanje, in 1 točka, če imajo stalno usposabljanje (največ 2 točki za vsako vrsto usposabljanja). DK: usposabljanje za komunikacijo s slabovidnimi ali naglušnimi osebami ni na voljo, saj država tem osebam ponuja pomoč v obliki orodij ali pomočnika v sodni dvorani, na primer tolmača za gluhe.

3.2.3 Orodja za ocenjevanje

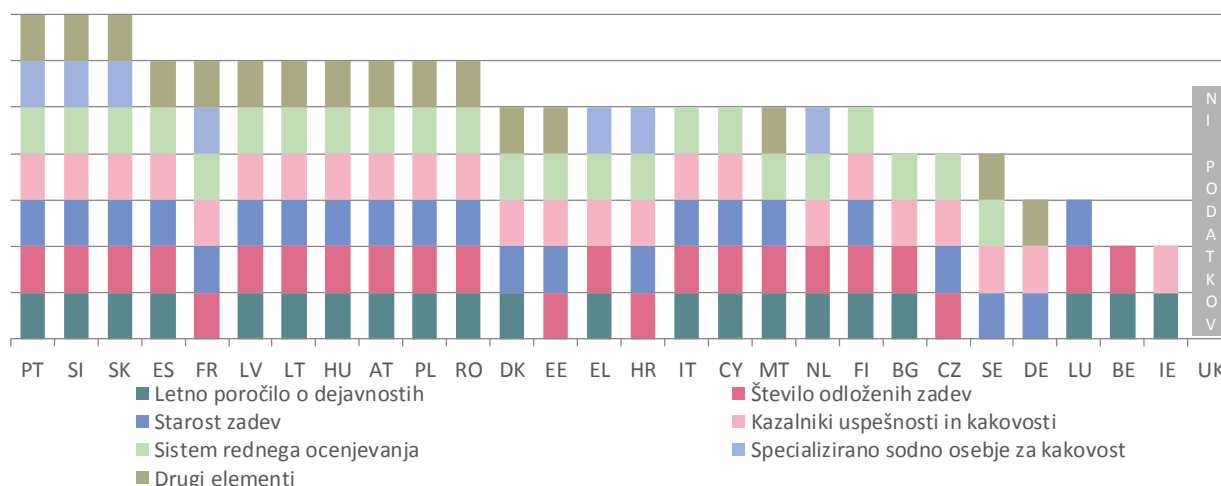
Spremljanje in ocenjevanje dejavnosti sodišč prispevata k odkrivanju pomanjkljivosti in potreb, zato pomagata izboljšati kakovost pravosodnega sistema. Redno ocenjevanje bi lahko izboljšalo odzivnost pravosodnega sistema na sedanje in prihodnje izzive. Ustrezna orodja IKT lahko omogočijo vodenje zadev v realnem času in zagotavljanje standardiziranih nacionalnih

⁹⁵ Podatki za leto 2017, zbrani v sodelovanju z Evropsko mrežo institucij za izobraževanje v pravosodju in CEPEJ. Stalno usposabljanje v zvezi s „sodnimi veščinami“ vključuje dejavnosti, kot so zasliševanje, pisanje odločb ali retorika.

⁹⁶ Podatki za leto 2018 so bili zbrani v sodelovanju s skupino kontaktnih oseb za nacionalne pravosodne sisteme.

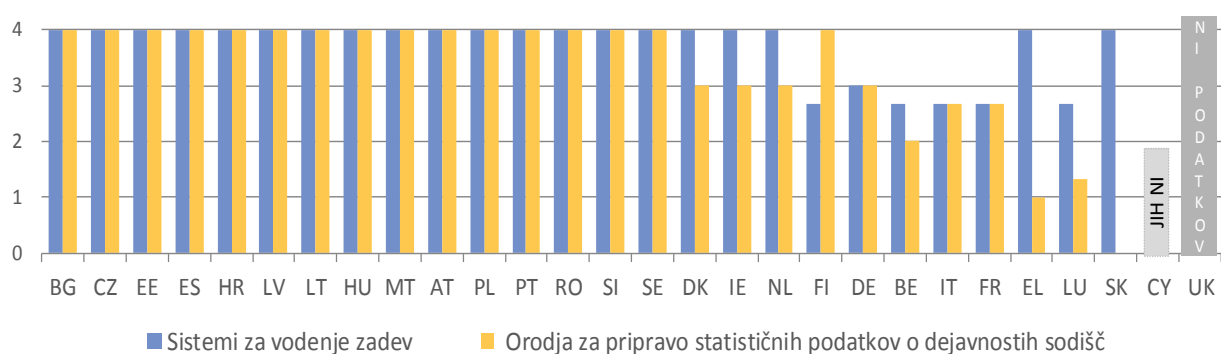
statističnih podatkov o sodiščih. Poleg tega bi se lahko uporabljala za upravljanje sodnih zaostankov in avtomatizirane sisteme zgodnjega opozarjanja. Raziskave so bistvene za oceno, kako pravosodni sistemi delujejo z vidika delavcev v pravni stroki in uporabnikov sodišča. Ustrezni nadaljnji ukrepi v zvezi z raziskavami so osnovni pogoj za izboljšanje kakovosti pravosodnih sistemov.

Slika 39: Razpoložljivost spremljanja in ocenjevanja dejavnosti sodišč (*) (vir: študija CEPEJ⁽⁹⁷⁾)

(*) Sistem ocenjevanja se nanaša na uspešnost sodnih sistemov, pri čemer se uporabljajo kazalniki in cilji. Leta 2018 so vse države članice sporočile, da imajo sistem, ki jim omogoča spremljanje števila prejetih zadev in izdanih odločb ter trajanja postopkov, zaradi česar te kategorije niso relevantne za zgornjo sliko. Podobno je bolj poglobljeno delo v zvezi s standardi kakovosti te izpodrinilo, da se ne uporabljajo kot ocenjevalna kategorija. Podatki o „drugih elementih“ vključujejo na primer stopnjo rešenih zadev (AT, FR), število zadev, v katerih je bila vložena pritožba, in izvršilnih postopkov (ES), število zadev glede na vrsto spora (SK), izid zadeve, na primer polno ali delno poravnava (SK), pravnomočne obsodbe in odložene zadeve (RO) ter število sodnih obravnav (PL).

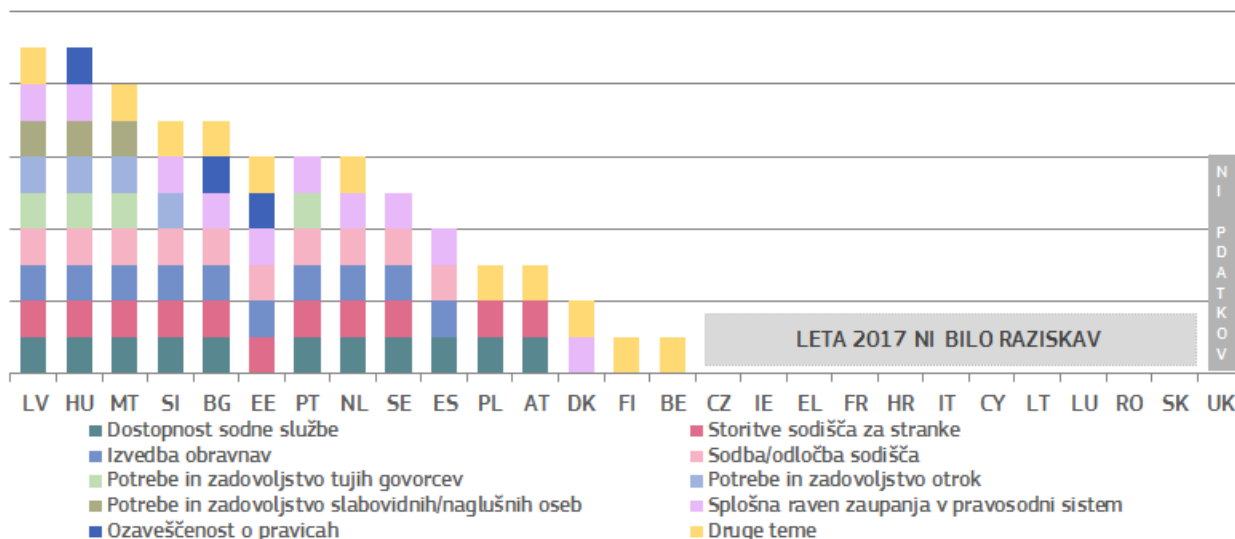
Slika 40: Razpoložljivost IKT za vodenje zadev in statistične podatke o dejavnosti sodišč (0 = na voljo pri 0 % sodišč, 4 = na voljo pri 100 % sodišč⁽⁹⁸⁾) (vir: študija CEPEJ)

⁹⁷ Podatki za leto 2017.

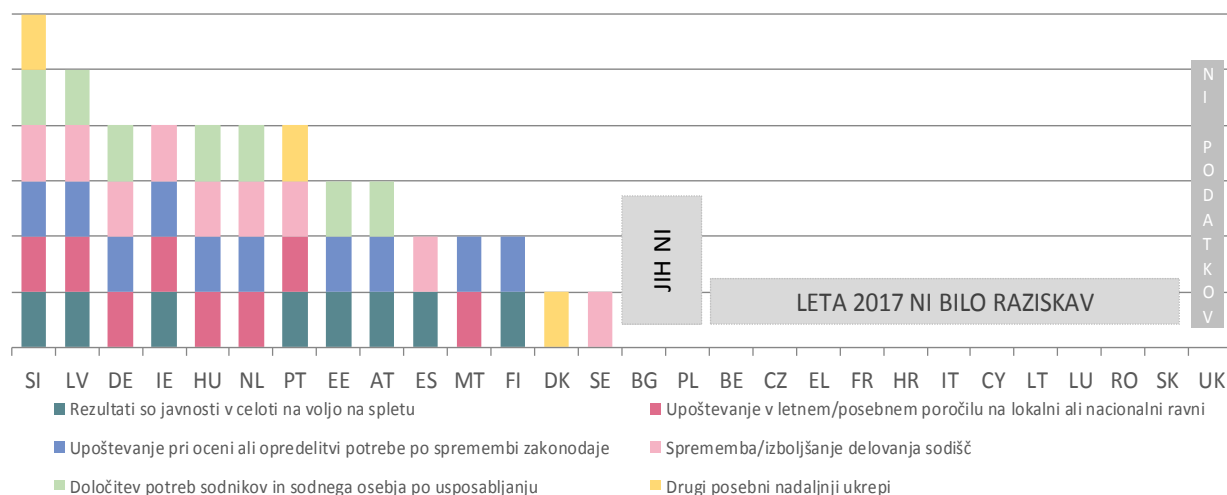
⁹⁸ Podatki za leto 2017. Stopnja opremljenosti od 100 % (mehanizem v celoti uveden) do 0 % (mehanizem ne obstaja) kaže funkcionalno prisotnost mehanizma, na katerega se nanaša graf, na sodiščih po naslednji lestvici: 100 % = 4 točke, če se uporablja za vse zadeve/1,33 točke na posebno zadevo; 50–99 % = 3 točke, če se uporablja za vse zadeve/1 točka na posebno zadevo; 10–49 % = 2 točki, če se uporablja za vse zadeve/0,66 točke na posebno zadevo; 1–9 % = 1 točka, če se uporablja za vse zadeve/0,33 točke na posebno zadevo. Zadeva se nanaša na vrsto obravnavanega pravnega postopka (civilni/gospodarski, kazenski, upravni ali drugi).

Slika 41: Teme raziskav, izvedenih med uporabniki sodišč ali delavci v pravni stroki (*)
(vir: Evropska komisija ⁽⁹⁹⁾)

(*) Države članice so prejele eno točko na navedeno temo raziskav, ne glede na to, ali je bila raziskava izvedena na nacionalni ali regionalni ravni ali na ravni sodišča. „Druge teme“ vključujejo: fizično dostopnost (MT); uporabnost spletnega portala z informacijami o sodišču (DK); dostop do informacij o sodišču (PT) ter razpoložljivost in jasnost obrazcev in navodil za njihovo izpolnjevanje (PL). Ta kategorija zajema tudi raziskave med sodnim osebjem, na primer o integriteti sodnikov (HU), ravni znanja in osebnosti sodnih uslužbencev (PL) ter premoženjskem profilu sodstva (AT), in vidike v zvezi s kakovostjo, kot je zadovoljstvo (AT), kakovost obsodb (MT), zvestoba sodiščem (PT) in pojem primerne kazni (FI).

Slika 42: Nadaljnji ukrepi v zvezi z raziskavami, izvedenimi med uporabniki sodišč ali delavci v pravni stroki (*)
(vir: Evropska komisija ⁽¹⁰⁰⁾)

(*) Države članice so prejele po eno točko na vrsto nadaljnjih ukrepov. Kategorija „drugi posebni nadaljnji ukrepi“ je vključevala: smernice in okvir za nov spletni portal (DK), smernice za politiko in operativno usmeritev (MT), izboljšanje splošnega mnenja o pravosodnem sistemu (PT) in objavo informacijskih orodij za splošno javnost. IE: podatki se nanašajo na raziskavo v zvezi z zapuščinskimi zadevami, izvedeno leta 2016.

⁹⁹ Podatki za leto 2017 so bili zbrani v sodelovanju s skupino kontaktnih oseb za nacionalne pravosodne sisteme.

¹⁰⁰ Podatki za leto 2017 so bili zbrani v sodelovanju s skupino kontaktnih oseb za nacionalne pravosodne sisteme.

3.2.4 Standardi

S standardi se lahko izboljša kakovost pravosodnih sistemov. Na podlagi podatkov, ki sta jih zbrala Združenje državnih svetov in vrhovnega upravnega sodstva EU (ACA-Europe) ter Mreža predsednikov vrhovnih sodišč EU (NPSJC), je v pregledu stanja na področju pravosodja v EU za leto 2019 prvič predstavljen pregled praks, ki se uporabljajo na najvišjih in nižjih sodiščih ter prispevajo h kakovosti sodb (slika 43).

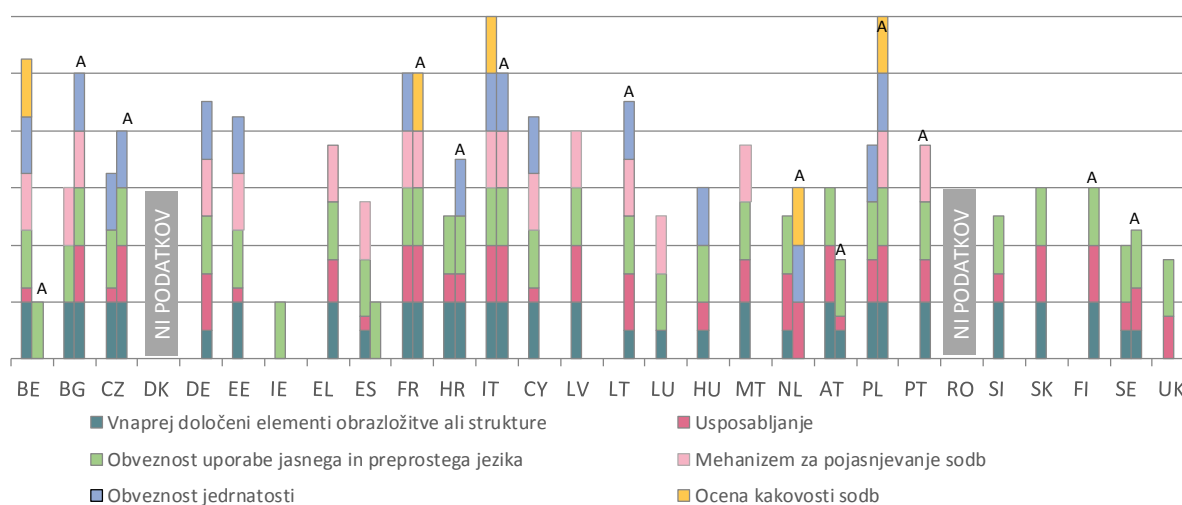
Po preučitvi standardnih ukrepov v zvezi s časovnimi okviri in obveščanjem strank v prejšnji izdaji je pregled stanja na področju pravosodja v EU za leto 2019 osredotočen na roke, zaostanke in časovne okvire kot orodje za upravljanje v sodstvu (¹⁰¹). Na sliki 44 je prikazano, katere države članice uporabljajo standardne ukrepe za roke, časovne okvire in zaostanke. Roki so količinsko opredeljene časovne omejitve, na primer največje število dni od vložitve zadeve do prve obravnave. Zaostanki so zadeve, ki so starejše od opredeljenega obdobja. Časovni okviri so izmerljivi cilji/prakse, na primer navedba vnaprej določenega deleža zadev, ki morajo biti dokončane v določenem obdobju. Na sliki 45 je prikazano, kateri organi določijo in spremljajo standarde za zaostanke ter nadalje ukrepajo v zvezi z njimi, na sliki 46 pa so podrobneje prikazani nekateri vidiki v zvezi s časovnimi okviri.

– *Kakovost sodb* –

Za visokokakovostne sodne odločbe se običajno štejejo odločbe, ki so jasno napisane in strukturirane ter pri katerih je vzpostavljeno ustrezno ravnotežje med jasno obrazložitvijo in jedrnatostjo, tako da jih je mogoče zlahka razumeti in izvršiti. Besedilo in struktura sodnih odločb lahko vplivata tudi na to, kako dobro jih je mogoče obdelati s programi programske opreme, zlasti aplikacijami za obdelavo naravnega jezika. Ta končni rezultat je mogoče doseči le s kombinacijo kompleksnega in večplastnega nabora elementov, kot so visokokakovostno strokovno usposabljanje sodnikov, sprejetje dobrih praks pri sestavljanju odločb in spremljanje kakovosti odločb, ob upoštevanju neodvisnosti sodstva. Združenje državnih svetov in vrhovnega upravnega sodstva EU (ACA-Europe) je pripravilo vprašalnik, ki so ga izpolnila vrhovna upravna sodišča in vrhovna sodišča (člani Mreže predsednikov vrhovnih sodišč EU (NPSJC)). Brez spuščanja v vsebino posameznih odločb so na sliki 43 predstavljeni standardi, ki so jih države članice sprejele v zvezi z izbranimi kazalniki in ki naj bi prispevali k splošni kakovosti sodb.

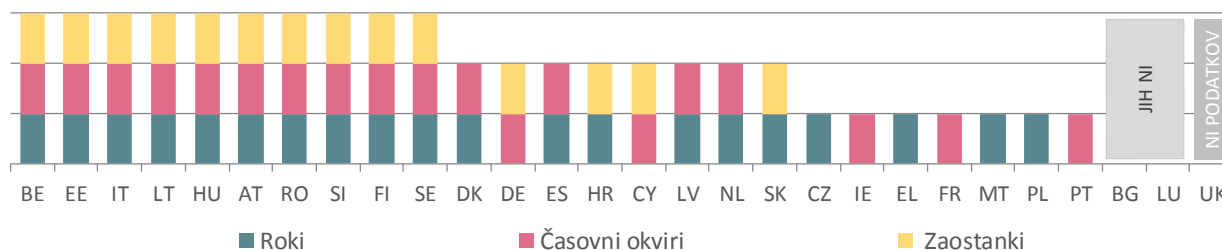
¹⁰¹ V pregledu stanja na področju pravosodja v EU standardi za roke in časovne okvire presegajo zahteve, ki izhajajo iz pravice do odločanja o zadevi v razumnem roku, kakor je določena v členu 47 Listine EU o temeljnih pravicah in členu 6 Evropske konvencije o človekovih pravicah.

Slika 43: Standardi, ki se uporabljajo za izboljšanje kakovosti sodb na najvišjih sodiščih (*)
(vir: Evropska komisija, ACA-Europe in NPSJC)

(*) Pri vsaki državi članici so v levem stolpcu predstavljene prakse na vrhovnih sodiščih, v desnem stolpcu pa so prakse na vrhovnih upravnih sodiščih (stolpec, označen s črko „A“). Države članice so navedene po abecednem vrstnem redu svojega zemljepisnega imena v izvirnem jeziku. Državam članicam je bila dodeljena po ena točka na kazalnik kakovosti sodb. Usposabljanje vključuje pravno usposabljanje sodnikov o strukturi pisnih odločb (0,25 točke), pravno usposabljanje sodnikov vrhovnih sodišč o slogu obrazložitve pisnih sodb, pravno usposabljanje sodnikov nižjih sodišč o slogu obrazložitve pisnih odločb (0,25 točke) in usposabljanje o pisanju sodb (univerze, šole za sodnike ali na delovnem mestu) (0,25 točke). Za obveznost uporabe jasnega in preprostega jezika se šteje, da obstaja, ne glede na to, ali se zahteva z zakonom, pravilnikom ali poklicno prakso (1 točka). Za obveznost jedrnosti se šteje, da se uporablja, ne glede na to, ali temelji na zakonu, pravilnikih sodišč ali praksi sodišča (1 točka). Ocena kakovosti sodb se nanaša na obstoj notranjega mehanizma na ravni vrhovnega sodišča za oceno splošne kakovosti njegovih odločb (1 točka). IT, Corte Suprema di Cassazione: čeprav postopkovno orodje za pojasnjevanje sodb ne obstaja, je mogoče v nekaterih primerih nekatere vidike zadeve še vedno pojasniti v fazi izvršitve odločbe pred pristojnim sodnikom. **DK** in **RO**: ni podatkov. Sodelujoča sodišča: **BE**: Cour de Cassation (vrhovno sodišče) in Conseil d'Etat (državni svet); **BG**: Върховен касационен съд (vrhovno sodišče) in Върховен административен съд (vrhovno upravno sodišče); **CZ**: Nejvyšší soud (vrhovno sodišče) in Nejvyšší správní soud (vrhovno upravno sodišče); **DE**: Bundesverwaltungsgericht (zvezno upravno sodišče); **EE**: Riikohus (vrhovno sodišče); **IE**: Chúirt Uachtarach (vrhovno sodišče); **EL**: Συμβούλιο της Επικρατείας (državni svet); **ES**: Tribunal Supremo (vrhovno sodišče); **FR**: Cour de Cassation (vrhovno sodišče) in Conseil d'Etat (državni svet); **HR**: Vrhovni sud (vrhovno sodišče) in Visoki upravni (vrhovno upravno sodišče); **IT**: Corte Suprema di Cassazione (vrhovno sodišče) in Consiglio de Stato (državni svet); **CY**: Ανώτατο Δικαστήριο (vrhovno sodišče); **LV**: Augstākā tiesa (vrhovno sodišče); **LT**: Vyriausiasis Administracinis Teismas (vrhovno upravno sodišče); **LU**: Cour de Cassation (vrhovno sodišče); **HU**: Kúria (vrhovno sodišče); **MT**: Court of Appeal (pritožbeno sodišče); **NL**: Hoge Raad (vrhovno sodišče) in Raad van State (državni svet); **AT**: Oberster Gerichtshof (vrhovno sodišče) in Verwaltungsgerichtshof (vrhovno upravno sodišče); **PL**: Sąd Najwyższy (vrhovno sodišče) in Naczelny Sąd Administracyjny (vrhovno upravno sodišče); **PT**: Supremo Tribunal Administrativo (vrhovno upravno sodišče); **SI**: Vrhovno sodišče; **SK**: Najvyšší súd (vrhovno sodišče); **FI**: Korkein hallinto-oikeus (vrhovno upravno sodišče); **SE**: Högsta domstolen (vrhovno sodišče) in Högsta förvaltningsdomstolen (vrhovno upravno sodišče); **UK**: Supreme Court (vrhovno sodišče).

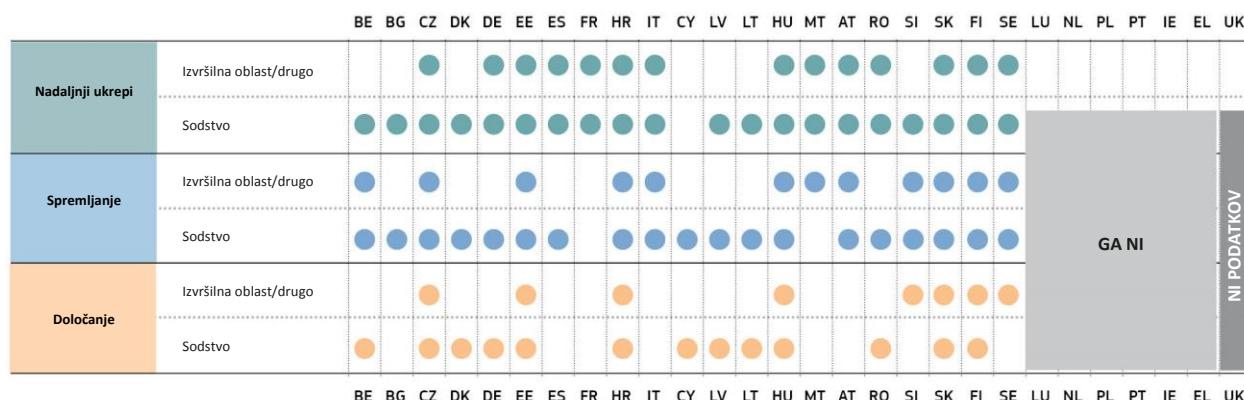
Slika 44: Standardi za časovne okvire (*)(vir: Evropska komisija ⁽¹⁰²⁾)

(*) Države članice so prejele po eno točko, če so standardi opredeljeni, ne glede na področje (civilno/gospodarsko, upravno ali drugo).

Slika 45 se nanaša na standarde v zvezi z zaostanki, ki vključujejo ukrepe za skrajšanje zamud za hitrejšo opredelitev v sporu. Na sliki so prikazane pristojnosti različnih vej oblasti v državah članicah za določanje in spremljanje standardov v zvezi z zaostanki ter nadaljnje ukrepanje v zvezi z njimi. Slika 46 se nanaša na časovne okvire, ki so lahko učinkovito orodje za upravljanje v sodstvu, saj lahko pomagajo odkriti morebitne težave v zvezi z učinkovitostjo in opredeliti rešitve (npr. dodatni človeški ali finančni viri, reorganizacija postopka upravljanja sodišča in začasna pomoč sodišču).

Slika 45: Določanje in spremljanje standardov v zvezi z zaostanki (*) (vir: Evropska komisija ⁽¹⁰³⁾)

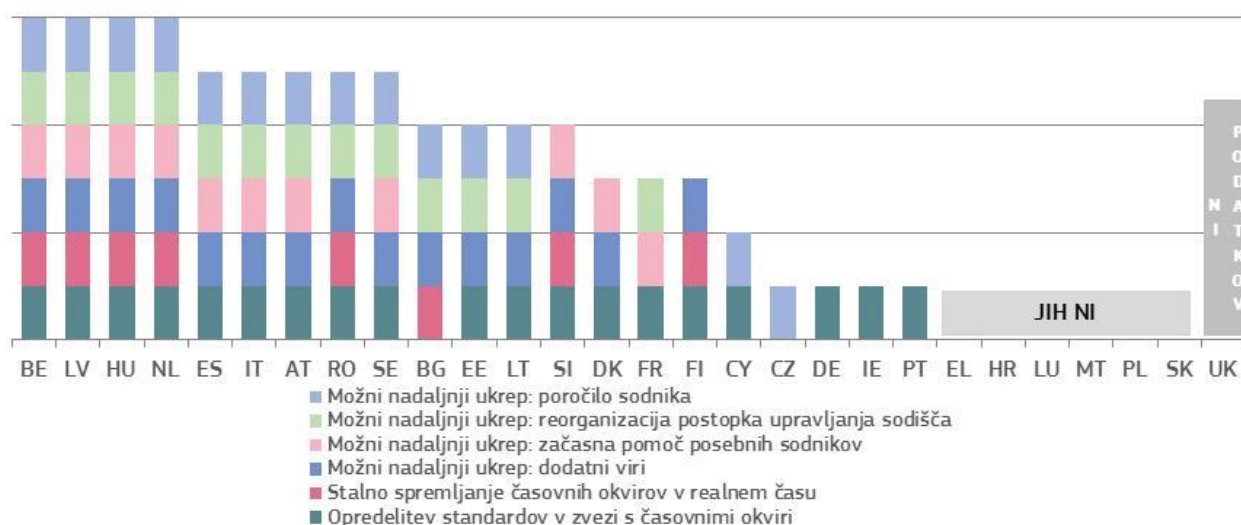

(*) „Izvršilna“ veja oblasti vključuje institucije pod neposrednim ali posrednim nadzorom vlade. „Drugo“ se nanaša na državni urad za sodstvo v HU, ki ga vodi predsednik, izvoljen izmed sodnikov za devetletno obdobje, pri čemer je za izvolitev potrebna kvalificirana večina poslancev parlamenta. „Sodna“ veja oblasti vključuje organe, kot so predsedniki sodišč, sodni sveti, organi sodnikov. HU: državni urad za sodstvo sodeluje pri določanju in spremljanju standardov glede zaostankov ter nadaljnjem ukrepanju v zvezi z njimi.

¹⁰² Podatki za leto 2018 so bili zbrani v sodelovanju s skupino kontaktnih oseb za nacionalne pravosodne sisteme.

¹⁰³ Podatki za leto 2018 so bili zbrani v sodelovanju s skupino kontaktnih oseb za nacionalne pravosodne sisteme.

Slika 46: Časovni okviri: opredelitev, samodejno spremljanje in nadaljnje ukrepanje (*)
(vir: Evropska komisija ⁽¹⁰⁴⁾)

3.2.5 Povzetek o kakovosti pravosodnih sistemov

Preprost dostop, zadostni viri, učinkovita orodja za ocenjevanje ter ustrezni standardi in prakse so dejavniki, ki prispevajo k visoki kakovosti pravosodnih sistemov. Državljeni in podjetja od uspešnega pravosodnega sistema pričakujejo visokokakovostne odločbe ⁽¹⁰⁵⁾. Pregled stanja na področju pravosodja v EU za leto 2019 vsebuje primerjalno preučitev teh dejavnikov.

Dostopnost

V tej izdaji so obravnavani elementi, ki prispevajo k državljanom prijaznemu pravosodnemu sistemu:

- skoraj vse države članice zagotavljajo dostop do **nekaterih spletnih informacij** o svojem pravosodnem sistemu, vključno s centraliziranim spletnim portalom s spletnimi obrazci in interaktivnim izobraževanjem o zakonskih pravicah (slika 20). Obstajajo pa razlike v vsebini teh informacij in njihovi ustreznosti glede na potrebe ljudi. Kar zadeva na primer možnost izračuna pravne pomoči s spletno simulacijo, se je povečalo število držav članic (13), ki ljudem omogočajo, da ugotovijo, ali so upravičeni do pravne pomoči. Medtem ko večina držav članic zagotavlja informacije za tuje govorce, to ne velja vedno za ciljno usmerjene informacije za otroke in slabovidne ali naglušne osebe;
- **razpoložljivost pravne pomoči in višina sodnih taks** pomembno vplivata na dostop do pravnega varstva, zlasti za revne ljudi. S slike 21 je razvidno, da v nekaterih državah članicah potrošniki z dohodki pod Eurostatovim pragom revščine ne bi prejeli pravne pomoči. Vendar sta v primerjavi z lanskim letom dve od teh držav članic poskrbeli, da je pravna pomoč bolj dosegljiva. Hkrati je v nekaterih državah članicah pravna pomoč z leti postala manj dostopna. Višina sodnih taks (slika 22) je od leta 2016 večinoma ostala nespremenjena, čeprav so se v več državah članicah sodne takse zvišale kot delež zahtevka, zlasti pri zahtevkih majhne

¹⁰⁴ Podatki za leto 2018 so bili zbrani v sodelovanju s skupino kontaktnih oseb za nacionalne pravosodne sisteme.

¹⁰⁵ Aktualno vprašanje je postala uporaba umetne inteligence v pravosodnih sistemih. Komisija je aprila 2018 sprejela sporočilo o umetni inteligenci za Evropo (COM(2018) 237 final); v njem je poudarila pomen naložb na ključnih področjih uporabe, kot je javna uprava, vključno s pravosodjem. V prihodnjih letih bi se lahko s pregledom stanja na področju pravosodja v EU zagotovil pregled razmer v državah članicah. Na slikah 26 in 43 (ureditve za spletno objavljane sodb in prakse za kakovost sodb) so že predstavljeni podatki, povezani z dejavniki, ki so bistveni za razvoj zanesljive „pravnotehnološke“ industrije v Evropi.

vrednosti, kar je treba pripisati dvigu najnižje sodne takse, ki se uporablja. Težave pri uveljavljanju pravne pomoči v kombinaciji z delno visokimi sodnimi taksami v nekaterih državah članicah bi lahko revne ljudi odvrčale od uveljavljanja pravnega varstva;

- **razpoložljivost elektronskih sredstev** med sodnim postopkom prispeva k lažjemu dostopu do pravnega varstva, skrajšanju zamud in znižanju stroškov. Slika 23 kaže, da elektronsko vlaganje zahtevkov v več kot polovici držav članic ni vzpostavljeno ali je mogoče le v omejenem obsegu ter da spletno spremljanje poteka sodnih postopkov v vseh državah članicah ni mogoče;
- večina držav članic ima standarde v zvezi z **obveščanjem strank o poteku njihove zadeve**, časovnem razporedu na sodiščih ali morebitnih zamudah (slika 24). V primerjavi s prejšnjimi leti je nekaj držav članic te standarde bistveno izboljšalo. Razlike med državami članicami se nanašajo predvsem na uporabljene metode. Medtem ko imajo nekatere države članice sistem s samodejnim obveščanjem po e-pošti ali s sporočilom SMS za pošiljanje informacij o zamudah, časovnih razporedih ali splošnem poteku zadev, druge preprosto omogočijo spletni dostop do informacij o zadevi, nekatere pa to tudi prepustijo presoji sodišč;
- v primerjavi s prejšnjimi leti se je **spletni dostop do sodb sodišč** (slika 25) izboljšal zlasti pri objavi sodb sodišč najvišje stopnje: 19 držav članic objavi vse sodbe v civilnih/gospodarskih in upravnih zadevah. V pregledu stanja na področju pravosodja v EU je prvič predstavljeno objavljane sodb v kazenskih zadevah. Navedeno je, da 19 držav članic objavi vse sodbe v kazenskih zadevah, izdane na najvišji stopnji. Pozitivni razvoj je spodbuda za vse države članice za nadaljnja izboljšanja, saj imajo odločbe na najvišji stopnji pomembno vlogo pri doslednosti sodne prakse. Ker bi lahko različne ureditve za spletno objavljane (slika 26) olajšale iskanje ustrezne sodne prakse, bi se lahko nadalje razvila označevanje sodb s ključnimi besedami in večja uporaba evropskega identifikatorja sodne prakse (ECLI);
- število držav članic, ki spodbujajo prostovoljno uporabo **načinov alternativnega reševanja sporov** (ARS) (slika 27) za zasebne spore, se v primerjavi s prejšnjimi leti še naprej povečuje. To večinoma dosegajo z uvajanjem več spodbud za uporabo alternativnega reševanja sporov na različnih pravnih področjih. Upoštevali so se tudi upravni spori, pri katerih manj kot polovica držav članic omogoča alternativno reševanje sporov.

Viri

Za visokokakovostne pravosodne sisteme v državah članicah so potrebni zadostna raven finančnih sredstev in človeških virov, vključno s potrebnimi naložbami v fizično in tehnično infrastrukturo, ustrezno začetno in nadaljnje usposabljanje ter raznolikost sodnikov, vključno z uravnoteženo zastopanostjo spolov. Iz pregleda stanja na področju pravosodja v EU za leto 2019 je razvidno naslednje:

- v zvezi s **finančnimi sredstvi** podatki kažejo, da so skupni splošni državni izdatki za sodišča leta 2017 v državah članicah na splošno ostali večinoma nespremenjeni, medtem ko med državami članicami še naprej ostajajo velike razlike med dejanskimi zneski tako v eurih na prebivalca kot tudi kot delež BDP (sliki 28 in 29). Vendar je leta 2017 v primerjavi z letom 2016 manj držav članic povečalo svoje izdatke. Države članice za določanje finančnih sredstev za pravosodje uporabljajo večinoma pretekle ali dejanske stroške, medtem ko se jih le malo opira na dejansko delovno obremenitev ali zahteve sodišč (slika 30);
- v pregledu stanja na področju pravosodja v EU za leto 2019 je tudi prvič predstavljena **razčlenitev skupnih izdatkov na različne kategorije**, opravljena na podlagi podatkov, ki jih je zbral Eurostat. Slika 31 razkriva velike razlike med vzorci porabe v državah članicah. Medtem ko po eni strani plače sodnikov in sodnega osebja (vključno s socialnimi prispevki) predstavljajo največji delež v večini držav članic, so naložbe v osnovna sredstva, kot so sodne stavbe in programska oprema, zelo majhne, v nekaterih primerih pa jih celo ni. Po drugi strani so izdatki za obratovalne stroške (npr. najem stavb, pravna pomoč in drugo potrošno blago) v

nekaterih državah članicah bistveno večji (slika 31);

- **ženske** so med sodniki v veliki večini. Na sodiščih prve in druge stopnje prevladujejo v večini držav članic (slika 33). Položaj pa je obrnjen na vrhovnih sodiščih, kjer je v večini držav članic med sodniki manj kot petdeset odstotkov žensk (slika 34). Vendar se je od leta 2010 delež sodnic na vrhovnih sodiščih povečal v večini držav članic;
- kar zadeva **usposabljanje sodnikov**, večina držav članic zagotavlja stalno usposabljanje na področju prava EU, prava druge države članice in sodnih veščin, manj pa jih zagotavlja usposabljanje v zvezi z veščinami na področju informacijske tehnologije, upravljanjem sodišč in sodniško etiko (slika 37). Na področju usposabljanja za komuniciranje z ranljivimi skupinami strank so opazne izboljšave v korist otrok, slabovidnih ali naglušnih oseb in žrtev nasilja na podlagi spola (slika 38), manj pa v zvezi s prosilci za azil. Manj kot polovica držav članic zagotavlja usposabljanja za ozaveščanje o lažnih novicah in težavah z družbenimi mediji ter njihovo obravnavanje.

Orodja za ocenjevanje

- **Spremljanje in ocenjevanje** dejavnosti sodišč (slika 39) se izvajata v vseh državah članicah. Na splošno vključujeta različne kazalnike uspešnosti in kakovosti ter redno poročanje. Skoraj vse države članice spremljajo število in trajanje sodnih zadev ter imajo sisteme rednega ocenjevanja. V primerjavi s prejšnjimi leti je več držav članic spremljanje razširilo na bolj specifične elemente, nekatere pa so vključile bolj specializirano sodno osebje za kakovost.
- Številne države članice še niso izkoristile polnega potenciala **sistemov IKT za vodenje zadev**, pri čemer se stanje v primerjavi s prejšnjimi leti ni izboljšalo (slika 40). Ti sistemi se uporabljajo za različne namene, med drugim tudi za pripravo statističnih podatkov, in se morajo dosledno izvajati v celotnem pravosodnem sistemu. Nekatere države članice imajo sisteme zgodnjega opozarjanja za odkrivanje nepravilnosti ali neizpolnjevanja standardov glede obravnavanja zadev, ki omogočajo pravočasno iskanje rešitev. V nekaterih državah članicah še vedno ni mogoče zagotoviti zbiranja podatkov na nacionalni ravni na vseh področjih pravosodja.
- **Uporaba raziskav** med uporabniki sodišč in delavci v pravni stroki (slika 41) se je zmanjšala, saj se vse več držav članic odloča, da raziskav ne bodo izvajale. Ključne teme raziskav so ostale dostopnost, storitve za stranke, sodne obravnave in sodbe ter splošno zaupanje v pravosodni sistem, le nekaj držav članic pa sta zanimala zadovoljstvo skupin s posebnimi potrebami in seznanjenost s pravicami. Skoraj vse države članice, ki so uporabile raziskave, so zagotovile tudi nadaljnje ukrepe (slika 42), medtem ko se je obseg nadaljnjih ukrepov še naprej zelo razlikoval. Rezultati so bili na splošno objavljeni in so se upoštevali v poročilih, v večini držav članic pa so rezultati raziskav omogočili opredelitev potrebe po spremembi zakonodaje.

Standardi

S standardi se lahko izboljša kakovost pravosodnih sistemov. V tej izdaji so nadalje podrobneje preučeni nekateri standardi za izboljšanje časovnega okvira postopkov in obveščanja strank. Pregled stanja na področju pravosodja v EU za leto 2019 prvič vključuje tudi podatke o standardih glede kakovosti sodb.

- Na podlagi podatkov, ki sta jih zbrala ACA-Europe in NPSJC, je na sliki 43 prikazano, da se standardi glede **kakovosti sodb** med državami članicami in v nekaterih državah članicah celo med obravnavanimi sodišči bistveno razlikujejo. Vendar večina držav članic zagotavlja neko vrsto strokovnega usposabljanja za sodnike o strukturi, slogu obrazložitve in pisanju sodb.

V večini držav članic **struktura in obrazložitev odločb** vključujeta vnaprej določene elemente. Poleg tega imajo v nekaterih državah članicah uporabniki sodišč dostop do mehanizmov za pridobitev pojasnil v zvezi s sodnimi odločbami, kar je zanimiva praksa za

izboljšanje državljanom prijaznih pravosodnih sistemov.

Vrhovna sodišča, ki uporabljajo **instrumente za samoocenjevanje kakovosti** svojih odločb, so v manjšini, čeprav bi taka praksa – ob spoštovanju neodvisnosti sodstva – lahko omogočila izboljšave.

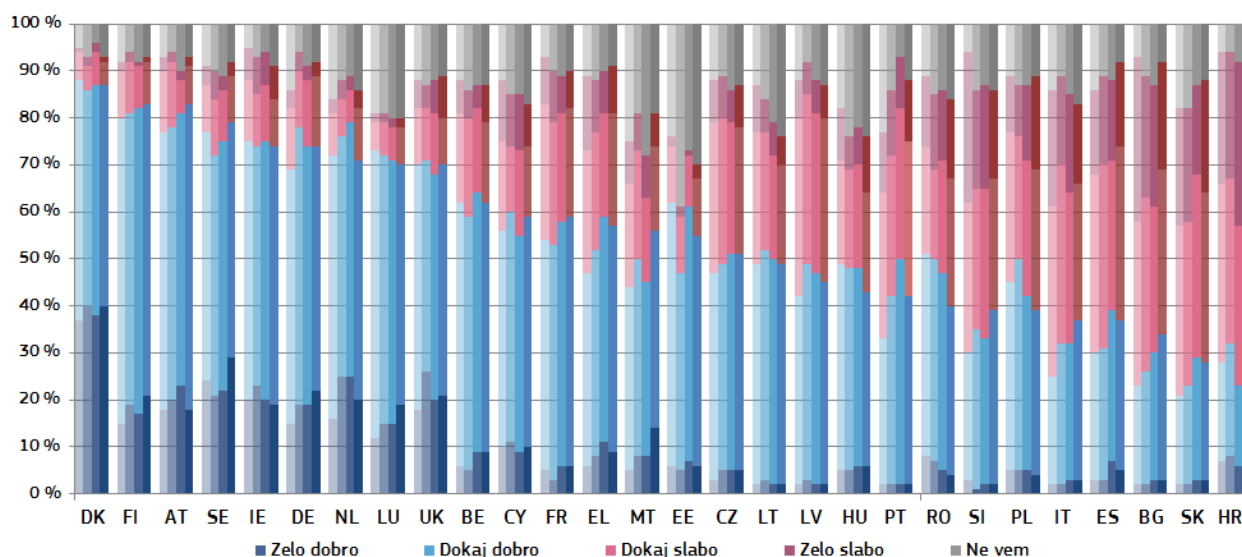
- Večina držav članic uporablja **standarde za časovne okvire**. Vendar jih nekatere države članice, ki se srečujejo s posebnimi izzivi na področju učinkovitosti, trenutno ne uporabljajo. Standardi v zvezi z zaostanki še vedno niso tako razširjeni kot standardi za določanje rokov (npr. za določanje časa od vložitve zadeve do prve obravnave) in standardi za časovne okvire (npr. navedba vnaprej določenega deleža zadev, ki morajo biti končane v določenem obdobju) (slika 44).
- Standardi za **zaostanke** so koristno orodje, ki lahko prispeva k boljšemu vodenju zadev in večji učinkovitosti. S slike 45 je razvidno, da zaostanke večinoma določa izključno sodstvo ali sodstvo v sodelovanju z izvršilno oblastjo. Za spremljanje in nadaljnje ukrepe je odgovorno predvsem sodstvo, čeprav v nekaterih državah članicah pri spremljanju in nadaljnjih ukrepih sodeluje tudi izvršilna veja oblasti.
- Čeprav ima večina držav članic standarde za **časovne okvire** (slika 46), jih ima le nekaj mehanizme za stalno spremljanje vnaprej določenih časovnih okvirov. Iz pregleda stanja na področju pravosodja v EU za leto 2019 je razvidno, da večina držav članic uporablja dodatne vire za nadaljnje ukrepe, ki pa so različno obsežni. Najpogostejši nadaljnji ukrep je reorganizacija postopka upravljanja sodišča, medtem ko je možnost začasne pomoči posebnih sodnikov predvidena v le malo državah članicah.

3.3 Neodvisnost

Neodvisnost sodstva je zahteva, ki izhaja iz načela učinkovitega sodnega varstva iz člena 19 PEU in pravice do učinkovitega pravnega sredstva pred sodiščem, določene v Listini EU o temeljnih pravicah (člen 47) ⁽¹⁰⁶⁾. Zagotavlja pravičnost, predvidljivost in varnost pravnega sistema, ki so pomembni elementi pravne države in privlačnega naložbenega okolja. Mnenje o neodvisnosti sodstva je dejavnik, ki krepi rast, saj lahko mnenje o pomanjkanju neodvisnosti sodstva odvrča naložbe. V pregledu stanja je poleg kazalnikov v zvezi z mnenjem glede neodvisnosti sodstva iz različnih virov predstavljenih več kazalnikov o tem, kako so pravosodni sistemi urejeni za varovanje neodvisnosti sodstva v nekaterih primerih, ko je lahko ta ogrožena. Ob upoštevanju prispevkov Evropske mreže sodnih svetov (ENCJ), Mreže predsednikov vrhovnih sodišč EU (NPSJC) ter Združenja državnih svetov in vrhovnega upravnega sodstva EU (ACA-Europe) so v pregledu stanja na področju pravosodja v EU za leto 2019 prikazani novi ali posodobljeni kazalniki v zvezi s pravnimi jamstvi pri disciplinskih postopkih zoper sodnike in imenovanjem sodnikov - članov sodnih svetov ter organizacijo državnega tožilstva.

3.3.1 Mnenje o neodvisnosti sodstva

Slika 47: Mnenje širše javnosti o neodvisnosti sodišč in sodnikov (*) (vir: Eurobarometer ⁽¹⁰⁷⁾)
– svetle barve: 2016, 2017 in 2018, temne barve: 2019)

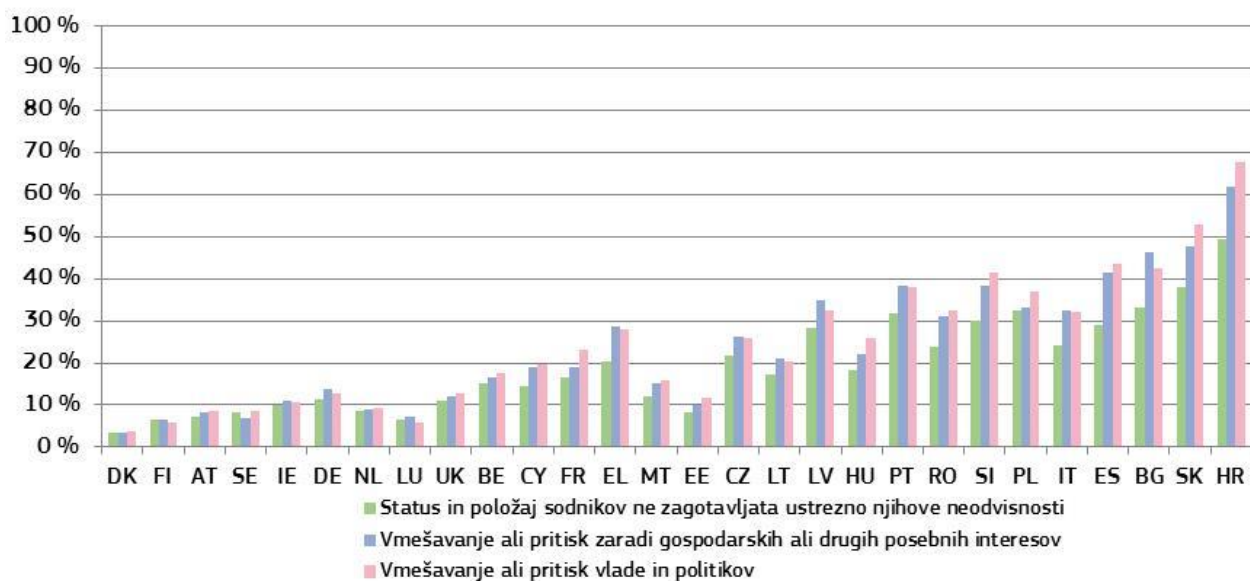
(*) Države članice so razvrščene najprej glede na delež anketirancev, ki so navedli, da je neodvisnost sodišč in sodnikov zelo dobra ali dokaj dobra (skupno dobra); če imajo nekatere države članice enak delež skupno dobre ocene, so nato razvrščene glede na delež anketirancev, ki so navedli, da je neodvisnost sodišč in sodnikov dokaj slaba ali zelo slaba (skupno slaba); če imajo nekatere države članice enak delež skupno dobre in skupno slabe ocene, so nato razvrščene glede na delež anketirancev, ki so navedli, da je neodvisnost sodišč in sodnikov zelo dobra; če imajo nekatere države članice enak delež skupno dobre, skupno slabe in zelo dobre ocene, so nato razvrščene glede na delež anketirancev, ki so navedli, da je neodvisnost sodišč in sodnikov zelo slaba.

Na sliki 48 so prikazani glavni razlogi za mnenje anketirancev o pomanjkanju neodvisnosti sodišč in sodnikov. Anketiranci iz širše javnosti, ki so neodvisnost pravosodnega sistema ocenili kot „dokaj slabo“ ali „zelo slabo“, so lahko za utemeljitev ocene izbirali med tremi razlogi. Države članice so navedene v enakem vrstnem redu kot na sliki 47.

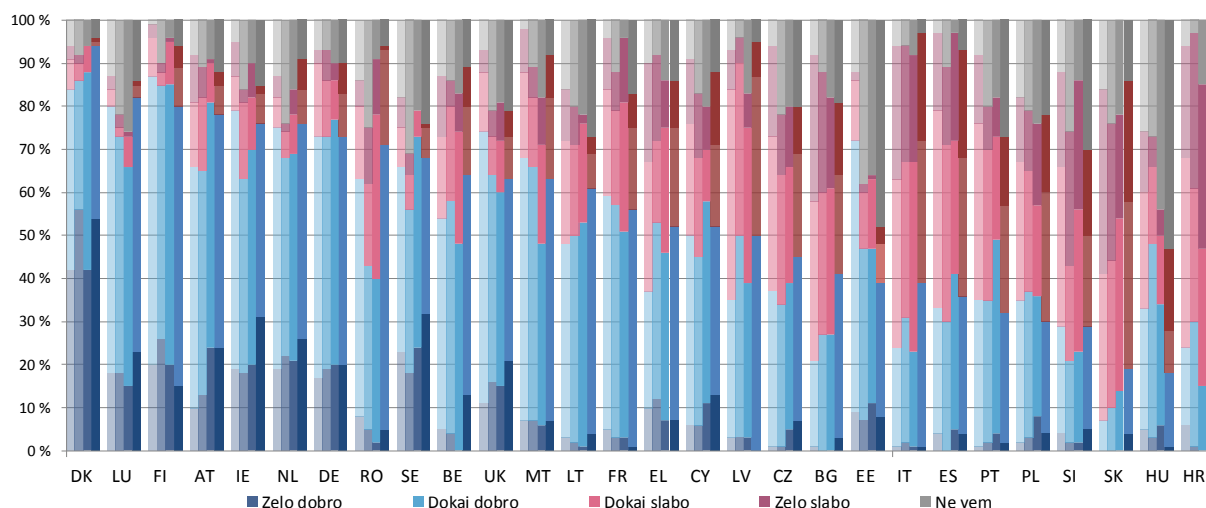
¹⁰⁶ Glej <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/PDF/?uri=CELEX:12012P/TXT&from=SL>.

¹⁰⁷ Raziskava Eurobarometer FL474, izvedena med 9. in 11. januarjem 2019. Odgovori na vprašanje: „Kako bi glede na svoje poznavanje ocenili pravosodni sistem v (naši državi), kar zadeva neodvisnost sodišč in sodnikov? Menite, da je zelo dober, dokaj dober, dokaj slab ali zelo slab?“, glej: https://ec.europa.eu/info/strategy/justice-and-fundamental-rights/effective-justice/eu-justice-scoreboard_sl.

Slika 48: Glavni razlogi za mnenje širše javnosti o pomanjkanju neodvisnosti (delež vseh anketirancev – višja vrednost pomeni večji vpliv) (vir: Eurobarometer ⁽¹⁰⁸⁾)

Slika 49: Mnenje podjetij o neodvisnosti sodišč in sodnikov (*) (vir: Eurobarometer ⁽¹⁰⁹⁾) – svetle barve: 2016, 2017 in 2018, temne barve: 2019

(*) Države članice so razvrščene najprej glede na delež anketirancev, ki so navedli, da je neodvisnost sodišč in sodnikov zelo dobra ali dokaj dobra (skupno dobra); če imajo nekatere države članice enak delež skupno dobre ocene, so nato razvrščene glede na delež anketirancev, ki so navedli, da je neodvisnost sodišč in sodnikov dokaj slaba ali zelo slaba (skupno slaba); če imajo nekatere države članice enak delež skupno dobre in skupno slabe ocene, so nato razvrščene glede na delež anketirancev, ki so navedli, da je neodvisnost sodišč in sodnikov zelo dobra; če imajo nekatere države članice enak delež skupno dobre, skupno slabe in zelo dobre ocene, so nato razvrščene glede na delež anketirancev, ki so navedli, da je neodvisnost sodišč in sodnikov zelo slaba.

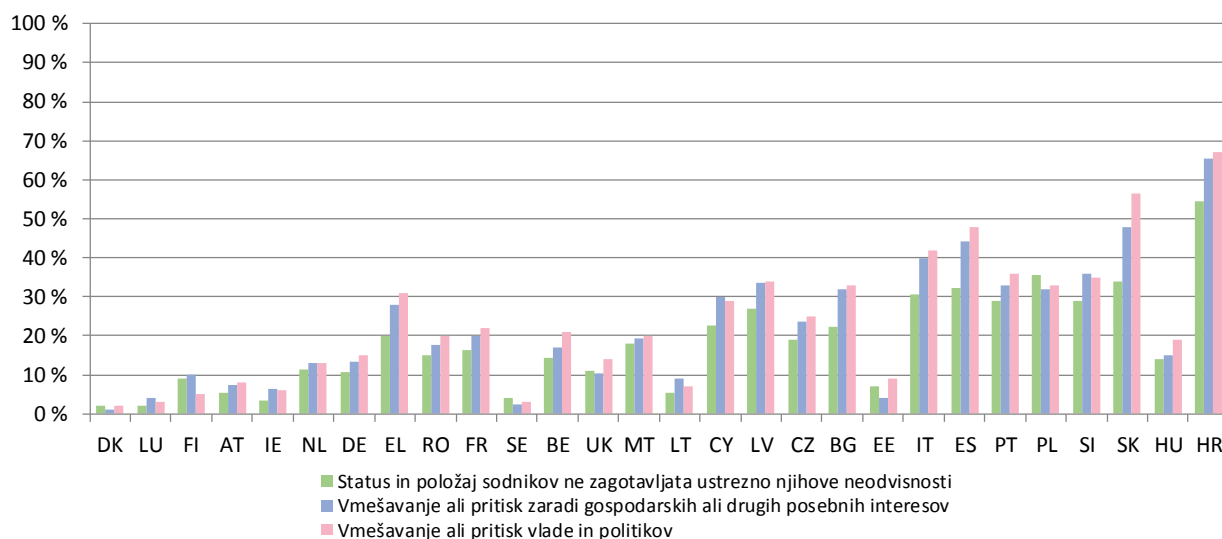
Na sliki 50 so prikazani glavni razlogi za mnenje anketirancev o pomanjkanju neodvisnosti sodišč in sodnikov. Anketiranci med podjetji, ki so neodvisnost pravosodnega sistema ocenili kot

¹⁰⁸ Raziskava Eurobarometer FL474, odgovori na vprašanje: „Ali lahko pojasnite, koliko je mogoče z vsakim od naslednjih razlogov pojasniti vašo oceno neodvisnosti pravosodnega sistema v (naši državi): zelo, delno, niti ne, sploh ne?“

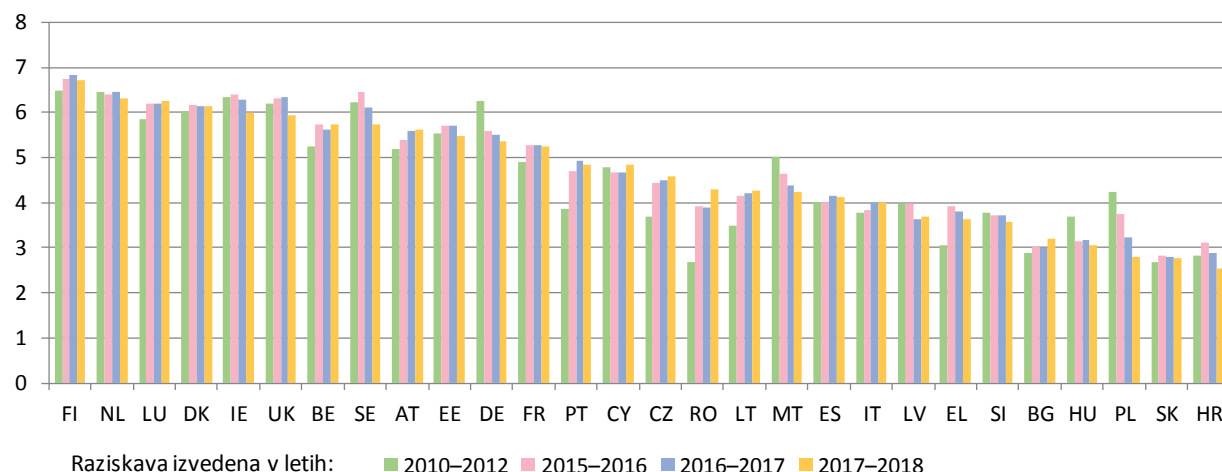
¹⁰⁹ Raziskava Eurobarometer FL475, izvedena med 7. in 16. januarjem 2019. Odgovori na vprašanje: „Kako bi glede na svoje poznavanje ocenili pravosodni sistem v (naši državi), kar zadeva neodvisnost sodišč in sodnikov? Menite, da je zelo dober, dokaj dober, dokaj slab ali zelo slab?“, glej: https://ec.europa.eu/info/strategy/justice-and-fundamental-rights/effective-justice/eu-justice-scoreboard_sl.

„dokaj slabo“ ali „zelo slabo“, so lahko za utemeljitev svoje ocene izbirali med tremi razlogi. Države članice so navedene v enakem vrstnem redu kot na sliki 49.

Slika 50: Glavni razlogi za mnenje podjetij o pomanjkanju neodvisnosti (delež vseh anketirancev – višja vrednost pomeni večji vpliv) (vir: Eurobarometer ⁽¹¹⁰⁾)

Slika 51: WEF: mnenje podjetij o neodvisnosti sodstva (mnenje – višja vrednost pomeni boljše mnenje) (vir: Svetovni gospodarski forum ⁽¹¹¹⁾)

3.3.2 Strukturna neodvisnost

Za jamstva glede strukturne neodvisnosti so potrebna pravila, ki se nanašajo zlasti na sestavo sodišča ter na imenovanje, trajanje funkcije in razloge za vzdržanje, izločitev in razrešitev njegovih članov ter na podlagi katerih je mogoče zavrniti vsak upravičen dvom pri posameznikih

¹¹⁰ Raziskava Eurobarometra FL475, odgovori na vprašanje: „Ali lahko pojasnite, koliko je mogoče z vsakim od naslednjih razlogov pojasniti vašo oceno neodvisnosti pravosodnega sistema v (naši državi): zelo, delno, niti ne, sploh ne?“

¹¹¹ Kazalnik Svetovnega gospodarskega foruma (WEF) temelji na odgovorih v raziskavi na vprašanje: „Koliko je sodstvo v vaši državi neodvisno od vplivov vlade, državljanov ali podjetij? [1 = sploh ni neodvisno; 7 = popolnoma neodvisno]“. Odgovori na raziskavo izhajajo iz reprezentativnega vzorca podjetij, ki predstavljajo glavne sektorje gospodarstva (kmetijstvo, predelovalno in nepredelovalno industrijo ter storitveni sektor) v vseh zadevnih državah članicah. Raziskava poteka v različnih oblikah, vključno z osebnimi ali telefonskimi razgovori z vodstvenimi delavci podjetij, pošiljanjem papirnih obrazcev in spletnimi raziskavami. Glej <https://www.weforum.org/reports/the-global-competitiveness-report-2018>.

o zaščitenosti navedenega sodišča pred zunanjimi dejavniki in njegovi nevtralnosti glede nasprotujočih si interesov (¹¹²).

Oblikovani so bili evropski standardi, kar je storil zlasti Svet Evrope, na primer v *priporočilu Sveta Evrope o neodvisnosti, učinkovitosti in odgovornosti sodnikov* iz leta 2010 (¹¹³). V pregledu stanja je predstavljenih več kazalnikov o tem, kako so pravosodni sistemi urejeni za varovanje neodvisnosti sodstva.

Ta izdaja pregleda stanja prvič vključuje kazalnike o telesih in organih, vključenih v disciplinske postopke zoper sodnike (slike 52 in 53), ter tako kot lani prikazuje kazalnik o imenovanju sodnikov - članov sodnih svetov (slika 54) (¹¹⁴). V pregledu stanja na področju pravosodja v EU za leto 2019 je razširjen pregled načina upravljanja in organizacije tožilstev v državah članicah (slike 55, 56 in 57) (¹¹⁵). Na slikah so predstavljeni nacionalni okviri iz decembra 2018.

Podatki, predstavljeni v pregledu stanja, ne zagotavljajo ocene ali prikazujejo kvantitativnih podatkov o uspešnosti navedenih jamstev. Njihov namen ni izražati zapletenosti in podrobnosti jamstev. Več jamstev samo po sebi ne zagotavlja uspešnosti pravosodnega sistema. Opozoriti je treba tudi, da je izvajanje politik in praks za spodbujanje integritete in preprečevanje korupcije v pravosodnem sistemu prav tako bistveno za zagotavljanje neodvisnosti sodstva. Nazadnje, učinkovito varstvo neodvisnosti sodstva zahteva kulturo integritete in nepristranskosti, ki je skupna vsem sodnikom in jo spoštuje širša javnost.

¹¹² Glej sodbo Sodišča Evropske unije z dne 25. julija 2018, LM, C-216/18 PPU, EU:C:2018:586, točka 66. Glej tudi odstavka 46 in 47 Priporočila CM/Rec(2010)12 o neodvisnosti, učinkovitosti in odgovornosti sodnikov (ki ga je 17. novembra 2010 sprejel Odbor ministrov Sveta Evrope) ter obrazložitevni memorandum, v katerih je določeno, da bi moral biti organ, ki odloča o izbiri in poklicni poti sodnikov, neodvisen od izvršilne in zakonodajne oblasti. Za zagotovitev neodvisnosti organa bi morala biti vsaj polovica njegovih članov sodnikov, ki jih v svojih vrstah izberejo sodniki sami. Kadar je v ustavi ali drugih pravnih določbah določeno, da mora odločitve o izbiri in poklicni poti sodnikov sprejeti voditelj države, vlada ali zakonodajna oblast, bi bilo treba za pripravo priporočil ali izražanje mnenj, ki jih v praksi izvaja ustrezen organ za imenovanje, pooblastiti neodvisen in pristojen organ, ki ga v znatnem delu sestavljajo člani iz sodstva (brez poseganja v pravila, ki se uporabljajo za sodne svete, iz poglavja IV).

¹¹³ Glej Priporočilo CM/Rec(2010)12 o neodvisnosti, učinkovitosti in odgovornosti sodnikov, ki ga je 17. novembra 2010 sprejel Odbor ministrov Sveta Evrope, ter obrazložitevni memorandum (v nadaljnjem besedilu: Priporočilo CM/Rec(2010)12).

¹¹⁴ Podatki temeljijo na odgovorih na posodobljeni vprašalnik, ki ga je Komisija pripravila v tesnem sodelovanju z ENCJ. Odgovori na posodobljeni vprašalnik iz držav članic, ki nimajo sodnih svetov, niso članice ENCJ ali katerih članstvo v ENCJ je bilo zamrznjeno (CZ, DE, EE, CY, LU, AT, PL in FI), so bili pridobljeni v sodelovanju z Mrežo predsednikov vrhovnih sodišč EU.

¹¹⁵ Podatki temeljijo na odgovorih na posodobljeni vprašalnik, ki ga je Komisija pripravila v tesnem sodelovanju s skupino strokovnjakov za preprečevanje pranja denarja in financiranja terorizma.

Disciplinski postopki zoper sodnike so med najobčutljivejšimi položaji v zvezi z neodvisnostjo sodstva. Kot je navedlo Sodišče Evropske unije, „[z]ahteva po neodvisnosti predpostavlja tudi, da disciplinska ureditev, ki velja za osebe, ki opravljajo sodno funkcijo, vsebuje potrebne varovalke za izognitev kakršni koli nevarnosti, da bo taka ureditev uporabljena kot sistem političnega nadzora nad vsebino sodnih odločb“⁽¹¹⁶⁾. Niz jamstev, ki jih je Sodišče opredelilo kot bistvene za varovanje neodvisnosti sodstva, vključuje pravila, s katerimi so opredeljena ravnanja, ki pomenijo disciplinske kršitve, in sankcije, ki se konkretno uporabljajo, pravila, s katerimi je določeno posredovanje neodvisnega organa v skladu s postopkom, v katerem so v celoti zagotovljene pravice iz členov 47 in 48 Listine, zlasti pravica do obrambe, in pravila, s katerimi je predvidena možnost sodnega izpodbijanja odločitev disciplinskih organov⁽¹¹⁷⁾. Sodišče je razsodilo, da „člen 267 PDEU nacionalnim sodiščem daje najširšo možnost za predložitev vprašanja Sodišču [...], kadar koli to v okviru postopka ocenijo za primerno“⁽¹¹⁸⁾. Dodalo je, da lahko kakršno koli nacionalno pravilo, zaradi katerega sodnik ne uporabi diskrecijske pravice, „da se izogne [...] naložitvi disciplinske sankcije“, „posega v pristojnosti, ki so nacionalnim sodiščem priznane s členom 267 PDEU, in s tem v učinkovitost sodelovanja med Sodiščem in nacionalnimi sodišči, ki je uvedeno z mehanizmom predhodnega odločanja“⁽¹¹⁹⁾. Sodišče je pozneje navedlo, da je dejstvo, da sodniki „ne bodo izpostavljeni disciplinskim sankcijam, ker bi izkoristili možnost, da pri Sodišču vložijo predlog za sprejetje predhodne odločbe“, „[v]arovalka, ki je neločljivo povezana z neodvisnostjo sodnikov“⁽¹²⁰⁾.

V skladu s standardi Sveta Evrope se lahko disciplinski postopki zoper sodnike uvedejo, kadar sodniki svojih dolžnosti ne opravljajo učinkovito in primerno⁽¹²¹⁾. Zaradi razlage prava, presoje dejstev ali tehtanja dokazov, ki jih izvajajo sodniki za sprejetje odločitev v zadevah, se sodnikom ne bi smela naložiti civilna ali disciplinska odgovornost, razen v primeru zlonamernosti ali hude malomarnosti⁽¹²²⁾. Poleg tega bi moral disciplinske postopke voditi neodvisni organ kot sodišče z vsemi jamstvi za pošteno sojenje. Sodnik v disciplinskem postopku bi moral imeti pravico izpodbijati odločitev in sankcijo. Disciplinske sankcije bi morale biti sorazmerne⁽¹²³⁾.

Slika 52 vsebuje pregled organov, ki odločajo o disciplinskih sankcijah zoper redne sodnike in so lahko bodisi (a) redni neodvisni organi, kot so sodišča (vrhovno sodišče, upravno sodišče ali predsednik sodišča) ali sodni sveti, bodisi (b) drugi organi, katerih člane posebej imenujejo sodni svet, sodniki ali izvršilna veja oblasti za odločanje v disciplinskih postopkih zoper sodnike.

¹¹⁶ Glej sodbo Sodišča Evropske unije z dne 25. julija 2018, LM, C-216/18 PPU, EU:C:2018:586, točka 67.

¹¹⁷ Glej sodbo Sodišča Evropske unije z dne 25. julija 2018, LM, C-216/18 PPU, EU:C:2018:586, točka 67.

¹¹⁸ Glej sodbo Sodišča Evropske unije z dne 5. julija 2016, Ognjanov, C-614/14, EU:C:2016:514, točka 17.

¹¹⁹ Glej sodbo Sodišča Evropske unije z dne 5. julija 2016, Ognjanov, C-614/14, EU:C:2016:514, točka 25.

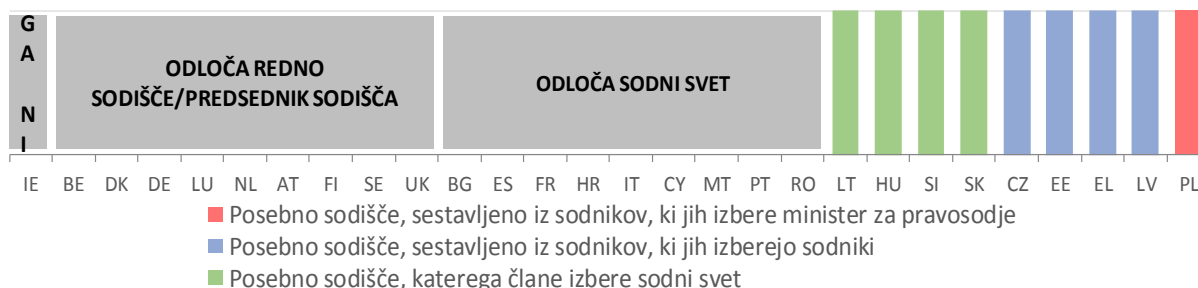
¹²⁰ Glej sklep Sodišča Evropske unije z dne 12. februarja 2019, RH, C-8/19, EU:C:2019:110, točka 47.

¹²¹ Točka 69 Priporočila CM/Rec(2010)12.

¹²² Točka 66 Priporočila CM/Rec(2010)12.

¹²³ Točka 69 Priporočila CM/Rec(2010)12.

Slika 52: Organ, ki odloča o disciplinskih sankcijah zoper sodnike (*) ⁽¹²⁴⁾

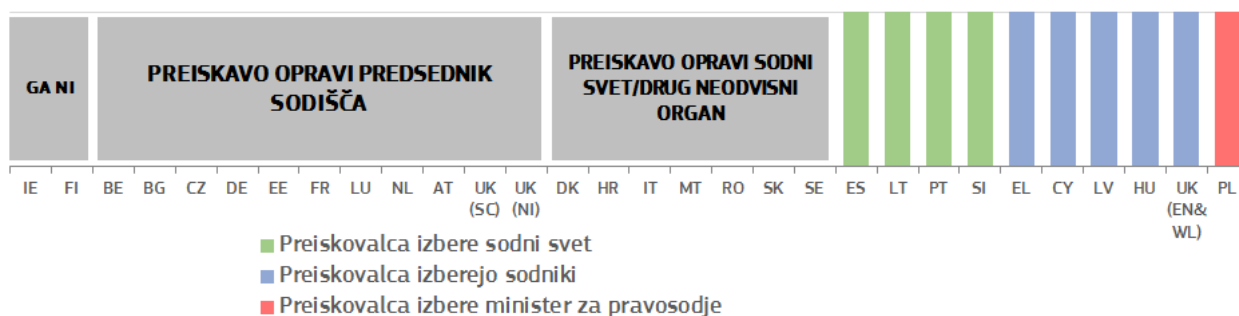
(*) **BG**: predsednik sodišča lahko naloži milejše disciplinske sankcije. **CZ**: disciplinske zadeve preučujejo disciplinski senati vrhovnega upravnega sodišča. Člane predlaga predsednik sodišča s seznama sodnikov, izberejo pa se z žrebom. **DK**: odloča sodišče za obtožbe in obnovo postopka, katerega člane predlaga več akterjev (sodstvo, odvetniška pisarna in javna organizacija), imenuje pa jih ministrstvo za pravosodje po priporočilu sveta za imenovanja v pravosodju (neodvisni organ). **DE**: disciplinske ukrepe lahko v uradnem disciplinskem postopku (člen 63 nemškega zakona o sodniški službi) uporabijo sodišča za uslužbenke („Dienstgerichte der Länder“ za sodnike zveznih dežel in „Dienstgericht des Bundes“ za zvezne sodnike), ki so posebni senati na rednih sodiščih. Člane teh senatov imenujejo sodniki („Präsidium“) posameznega sodišča (višjega deželnega sodišča ali deželnega sodišča ali zveznega sodišča). Milejše disciplinske ukrepe, kot je opomin, lahko v disciplinski odločbi (člen 64 nemškega zakona o sodniški službi) izreče bodisi predsednik sodišča bodisi ministrstvo za pravosodje (na ravni zveznih dežel in zvezni ravni). **EE**: disciplinske zadeve preučuje disciplinski senat za sodnike, ki ga imenujeta vrhovno sodišče in generalna skupščina vseh estonskih sodnikov. **IE**: za sodnike ni disciplinskega organa ali disciplinske ureditve, razen postopka na podlagi ustave, v skladu s katerim je lahko sodnik razrešen s funkcije zaradi ugotovljenega neprimernega vedenja ali nesposobnosti, in sicer na podlagi sklepa, s katerim se zahteva njegova razrešitev in ki ga sprejmeta oba doma parlamenta (Oireachtas). **EL**: disciplinski nadzor nad sodniki na prvi in drugi stopnji izvajajo sveti, sestavljeni iz rednih sodnikov višjega sodniškega naziva, izbranih z žrebom. Disciplinski nadzor nad sodniki višjega sodniškega naziva izvaja vrhovni disciplinski svet. **LV**: disciplinske zadeve preučuje disciplinska komisija za sodno osebje, katere člane imenuje generalna skupščina sodnikov. **ES**: disciplinske odločitve v zvezi z manjšimi disciplinskimi prekrški sprejema upravljavski oddelek zadevnega sodišča v okrožju, v katerem deluje sodnik, zoper katerega je uveden disciplinski postopek (višje sodišče, nacionalno sodišče ali vrhovno sodišče). **LT**: na prvi stopnji odloča častno razsodišče, katerega člani in predsednik (sodnik, ki ga izvoli sodni svet) so določeni v sklepu sodnega sveta. Sestavlja ga šest sodnikov, ki jih izbere in imenuje sodni svet, dva člana, ki ju imenuje predsednik republike, in dva člana, ki ju imenuje predsednik parlamenta (Seimas). Na drugi stopnji odloča vrhovno sodišče. **HU**: disciplinske zadeve preučuje sodišče za uslužbenke, ki ga imenuje sodni svet. **MT**: odloča komisija za upravljanje sodstva. **PL**: minister za pravosodje izbere disciplinske sodnike po nezavezujočem posvetovanju s sodnim svetom. **SI**: sodni svet imenuje disciplinsko sodišče izmed članov samega sveta in sodnikov, ki jih je predlagalo vrhovno sodišče. **SK**: disciplinske senate imenuje sodni svet. Za disciplinski postopek zoper predsednika in podpredsednika vrhovnega sodišča je pristojno ustavno sodišče. **SE**: stalni sodnik je lahko razrešen s funkcije samo, če je storil hudo kaznivo dejanje ali večkrat zanemaril svoje dolžnosti, s čimer se je izkazal za očitno neprimernega za opravljanje funkcije. Če je odločitev o razrešitvi sodnika s funkcije sprejel drug organ in ne sodišče (v praksi je to nacionalni odbor za disciplinske prekrške), lahko zadevni sodnik pozove sodišče, naj opravi presojo navedene odločitve. **UK (EN in WL)**: predsednik vrhovnega sodišča je pooblaščen, da s soglasjem lorda kanclerja sodnika uradno obvesti, opozori ali opomni ali v nekaterih okoliščinah razreši s funkcije. **UK (NI)**: o disciplinskih zadevah odloča predsednik vrhovnega sodišča in varuh za imenovanja v pravosodju.

Na sliki 53 je predstavljen pregled preiskovalnih organov, ki med disciplinskimi postopki zoper sodnike opravljajo uradne preiskave. To se ne nanaša na predhodne preiskave za odločitev, ali je treba začeti uradni disciplinski postopek ali ne. Preiskovalna faza je še posebno občutljiv korak v disciplinskem postopku, ki lahko vpliva na neodvisnost sodstva. Preiskovalna pooblastila lahko izvajajo bodisi (a) redni neodvisni organi, kot so predsedniki sodišč ali sodni sveti, bodisi (b) drugi preiskovalci, ki jih sodni svet, sodniki ali drugi organi posebej imenujejo za izvajanje preiskav v disciplinskih postopkih zoper sodnike.

124

Podatki so bili zbrani s posodobljenim vprašalnikom, ki ga je pripravila Komisija v tesnem sodelovanju z ENCJ. Odgovori na posodobljeni vprašalnik iz držav članic, ki nimajo sodnih svetov, niso članice ENCJ ali katerih članstvo v ENCJ je bilo zamrznjeno, so bili pridobljeni v sodelovanju z NPSC.

Slika 53: Preiskovalec, pristojen za uradni disciplinski postopek zoper sodnike (*) (¹²⁵)

(*) **BG**: preiskave opravlja zadevni upravni vodja sodišča ali kolegij sodnikov pri vrhovnem sodnem svetu Bolgarije. **CZ**: nekatere predhodne preiskave lahko opravi tudi minister za pravosodje, da pripravi predlog za začetek disciplinskega postopka, pri čemer se običajno posvetuje s predsednikom sodišča, na katerem odloča zadevni sodnik. **DK**: preiskave opravlja direktor državnega tožilstva. **DE**: uradna predhodna preiskovalna faza ne obstaja. V disciplinskih zadevah v zvezi z milejšimi disciplinskimi ukrepi, kot je opomin, dejstva presoja predsednik sodišča in najvišji organ za uslužbenke (običajno ministrstvo za pravosodje na ravni zveznih dežel in zvezni ravni). O morebitnem začetku disciplinskega postopka pred sodiščem odloča najvišji organ za uslužbenke. Uradne preiskave nato opravlja sodišče. **EE**: preiskave lahko vodi predsednik sodišča ali pravosodni kancler (varuh človekovih pravic). **IE**: za sodnike ni disciplinskega organa ali disciplinske ureditve, razen postopka na podlagi ustave, v skladu s katerim je lahko sodnik razrešen s funkcije zaradi ugotovljenega neprimernega vedenja ali nesposobnosti, in sicer na podlagi sklepa, s katerim se zahteva njegova razrešitev in ki ga sprejmeta oba doma parlamenta (Oireachtas). **EL**: civilna in kazenska sodišča: sodni inšpekcijski organ, izvoljen izmed sodnikov z žrebom. Upravna sodišča: preiskovalec je z žrebom izbran izmed članov državnega sveta. **ES**: osebo, odgovorno za izvajanje disciplinskih ukrepov, imenuje splošni sodni svet; navedena oseba se izbere iz skupine sodnikov vrhovnega sodišča in sodnikov z več kot 25 leti izkušenj na pravnem področju ter med svojim mandatom izvaja izključno naloge osebe, odgovorne za izvajanje disciplinskih ukrepov. **IT**: za vodenje preiskav je pooblaščen generalni državni tožilec pri vrhovnem sodišču (ki je član sodnega sveta). **CY**: preiskave opravlja preiskovalni sodnik, ki ga imenuje vrhovno sodišče. **LV**: preiskave opravlja disciplinska komisija za sodno osebje. **HU**: preiskave opravlja disciplinski komisar, ki ga imenuje sodišče za uslužbenke (disciplinsko sodišče). **LT**: preiskave opravlja komisija za sodno etiko in disciplino, katere člani in predsednik (ki ga izvoli sodni svet) so določeni v sklepu sodnega sveta, sestavljajo pa jo štirje sodniki, ki jih imenuje sodni svet, dva člana, ki ju imenuje predsednik republike, in en član, ki ga imenuje predsednik parlamenta (Seimas). Predsednik komisije za sodno etiko in disciplino lahko pooblasti predsednika sodišča, na katerem dela sodnik, ali predsednika višjega sodišča, da opravi preiskavo in predstavi njene rezultate. **MT**: preiskave opravlja komisija za upravljanje sodstva. **NL**: preiskave opravlja generalni državni tožilec. **PL**: minister za pravosodje za izvedbo preiskav zoper sodnike rednih sodišč imenuje disciplinskega uradnika in dva namestnika (ta pa lahko imenujeta svoja namestnika izmed kandidatov, ki jih predlagajo sodniki, v nekaterih okoliščinah pa tudi namestnika po svoji izbiri). Minister za pravosodje lahko prevzame katero koli preiskavo, ki poteka, tako da imenuje ad hoc disciplinskega uradnika ministra za pravosodje. **PT**: preiskave opravlja sodni inšpekcijski organ, ki ga imenuje sodni svet. **RO**: preiskave opravlja sodni inšpekcijski organ. **SI**: sodni svet za izvedbo preiskav imenuje disciplinskega tožilca izmed kandidatov, ki jih predlaga vrhovno sodišče. **SK**: preiskave opravlja disciplinski senat, ki ga imenuje sodni svet. **SE**: v zadevah v zvezi z resno poklicno malomarnostjo kot tožilca delujeta parlamentarni varuh človekovih pravic in pravosodni kancler. **UK (EN in WL)**: glede na naravo zadeve in fazo, v kateri je zadevni disciplinski postopek, pritožbe na različnih stopnjah disciplinskega postopka obravnavajo različni organi: urad za preiskave ravnanja sodnega osebja obravnava dokumente na prvi stopnji; imenovani sodniki, ki jih izbere predsednik vrhovnega sodišča, običajno odločajo samo na podlagi dokumentov, vendar imajo diskrecijsko pravico, da zaslišijo stranke; disciplinski senati, ki jih izbere predsednik vrhovnega sodišča in lord kancler, običajno pregledajo dokumente in osebno pridobijo dokaze od osebe, ki jo zadeva pritožba; preiskovalni sodniki, ki jih izbere predsednik vrhovnega sodišča, pa običajno zaslišijo osebo, ki jo zadeva pritožba, lahko pa tudi druge stranke. Opozoriti je treba, da ne gre vsaka pritožba čez vse te faze. **UK (NI)**: predsednik vrhovnega sodišča za Severno Irsko.

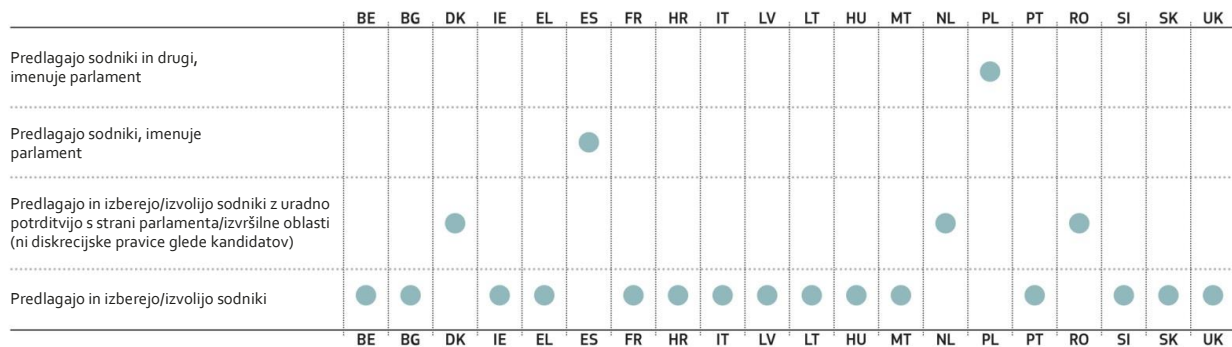
– Jamstva v zvezi z imenovanjem sodnikov - članov sodnih svetov –

Sodni sveti so bistveni organi za zagotavljanje neodvisnosti sodstva. Države članice so tiste, ki organizirajo svoje sodne sisteme, vključno z odločitvijo o tem, ali ustanoviti sodni svet ali ne. Vendar uveljavljeni evropski standardi, zlasti Priporočilo CM/Rec(2010)12, priporočajo, da „bi morala biti vsaj polovica članov [sodnih svetov] sodnikov, ki jih v svojih vrstah izvolijo sodniki s sodišč vseh stopenj ob upoštevanju pluralizma v sodstvu“ (¹²⁶). Na spodnji sliki je prikazano, ali je sodstvo vključeno v imenovanje sodnikov - članov sodnega sveta.

¹²⁵ Podatki so bili zbrani s posodobljenim vprašalnikom, ki ga je pripravila Komisija v tesnem sodelovanju z ENCJ. Odgovori na posodobljeni vprašalnik iz držav članic, ki nimajo sodnih svetov, niso članice ENCJ ali katerih članstvo v ENCJ je bilo zamrznjeno, so bili pridobljeni v sodelovanju z NPSC.

¹²⁶ Priporočilo CM/Rec(2010)12, točka 27; glej tudi točko C(ii) akcijskega načrta Sveta Evrope za leto 2016; Mnenje št. 10(2007) Posvetovalnega sveta evropskih sodnikov (CCJE) za Odbor ministrov Sveta Evrope o sodnem svetu v službi družbe, točka 27, in ENCJ, Poročilo o sodnih svetih za obdobje 2010–2011, točka 2.3.

Slika 54: Imenovanje sodnikov - članov sodnih svetov: sodelovanje sodstva (*) (¹²⁷)

(*) Države članice so navedene po abecednem vrstnem redu svojega zemljepisnega imena v izvirnem jeziku. Na sliki so predstavljeni nacionalni okviri iz decembra 2017. **DK:** sodnike - člane sodnih svetov izberejo sodniki. Vse člane uradno imenuje minister za pravosodje. **EL:** sodniki - člani se izberejo z žrebom. **ES:** sodnike - člane imenuje parlament; svet parlamentu posreduje seznam kandidatov, ki so prejeli podporo sodniškega združenja ali 25 sodnikov. **NL:** sodnike - člane izberejo sodni organi, imenovani pa so na predlog sodnega sveta, med drugim na podlagi mnenja izbirne komisije (ki jo sestavljajo predvsem sodniki in sodno osebje). Vsi člani sveta so uradno imenovani s kraljevim odlokom, tj. upravnim aktom, ki izvršilni oblasti ne pušča nobene diskrecijske pravice. **PL:** kandidate za sodnike - člane predlagajo skupine najmanj 2 000 državljanov ali 25 sodnikov. Združenja namestnikov izmed vseh kandidatov izberejo po največ devet kandidatov, izmed katerih odbor spodnjega doma parlamenta (Sejm) izbere 15 kandidatov in jih uvrsti na končni seznam, Sejm pa jih nato imenuje. **RO:** volilno kampanjo in volitve sodnikov - članov organizira vrhovni sodni svet. Ko je končni seznam izvoljenih sodnikov - članov potrjen, ga senat v celoti potrdi. Senat lahko potrditev seznama zavrne le v primeru kršitve zakona v postopku izvolitve članov sveta in le, če je kršitev vplivala na rezultat volitev. Senat ne more uveljavljati diskrecijske pravice glede izbire kandidatov. **UK:** Sodnike - člane izberejo sodniki.

– Jamstva v zvezi z delovanjem državnih tožilstev v EU –

Državno tožilstvo ima pomembno vlogo v kazenskopravnem sistemu in pri sodelovanju v kazenskih zadevah. Njegovo pravilno delovanje je pomembno za boj proti pranju denarja in korupciji. V skladu s sodno prakso Sodišča se lahko v okviru okvirnega sklepa o evropskem nalogu za prijetje (¹²⁸) državno tožilstvo šteje za sodni organ države članice, pristojen za izvajanje sodne oblasti na področju kazenskega prava, kadar koli ga je mogoče v skladu z načelom delitve oblasti, ki opredeljuje delovanje pravne države, razlikovati od izvršilne oblasti (¹²⁹).

Organizacija državnih tožilstev se po EU razlikuje; enotnega modela za vse države članice ni. Vendar obstaja široko razširjena težnja k dodelitvi sredstev za bolj neodvisno tožilstvo, ki ne bi bilo podrejeno izvršilni oblasti ali povezano z njo (¹³⁰). Na stopnjo neodvisnosti tožilstva lahko vplivajo upravljavska pooblastila v zvezi z državnimi tožilci ter postopki za imenovanje in razrešitev tožilcev. Ne glede na model nacionalnega pravosodnega sistema ali pravno tradicijo, na kateri temelji, morajo v skladu z evropskimi standardi države članice sprejeti učinkovite ukrepe za zagotovitev, da lahko državni tožilci svoje poklicne dolžnosti in odgovornosti izpolnjujejo v

¹²⁷ Podatki so bili zbrani s posodobljenim vprašalnikom, ki ga je pripravila Komisija v tesnem sodelovanju z ENCJ.

¹²⁸ UL L 190, 18.7.2002, str. 1.

¹²⁹ Sodbi Sodišča Evropske unije z dne 10. novembra 2016, Openbaar Ministerie/Ruslanas Kovalkovas, C-477/16 PPU, EU:C:2016:861, točki 34 in 36, ter z dne 10. novembra 2016, Openbaar Ministerie/Halil Ibrahim Özçelik, C-453/16 PPU, EU:C:2016:860, točki 32 in 34. Glej tudi Mnenje št. 13(2018) o neodvisnosti, odgovornosti in etičnosti tožilcev, ki ga je sprejel Posvetovalni svet evropskih tožilcev (CCPE), priporočilo xii.

¹³⁰ CDL-AD(2010)040-e Report on European Standards as regards the Independence of the Judicial System: Part II – the Prosecution Service (Poročilo CDL-AD(2010)040-e o evropskih standardih v zvezi z neodvisnostjo pravosodnega sistema: del II – tožilstvo), ki ga je sprejela Beneška komisija na 85. plenarnem zasedanju (Benetke, 17. in 18. december 2010), točka 26.

ustreznih pravnih in organizacijskih pogojih (¹³¹) ter brez neupravičenega poseganja (¹³²). Zlasti če vlada izdaja splošna navodila, na primer o politiki na področju kriminala, mora taka navodila izdati v pisni obliki in jih ustrezno objaviti (¹³³). Če ima vlada pooblastilo za dajanje navodil za pregon v posamezni zadevi, morajo taka navodila vključevati ustrezna jamstva (¹³⁴). V skladu s priporočilom Odbora ministrov Sveta Evrope iz leta 2000 bi morale biti navodila, da se pregon ne uvede, prepovedana (¹³⁵). Zainteresirane strani (vključno z žrtvami) bi morale imeti možnost, da izpodbijajo odločitev državnega tožilca o neuvedbi kazenskega pregona v zadevi (¹³⁶).

Na sliki 55 je predstavljen pregled razdelitve glavnih upravljavskih pooblastil v zvezi z državnimi tožilci med različne organe. Prikazano je, kateri organ, naj bo to generalni državni tožilec, sodni svet/tožilski svet, minister za pravosodje/vlada/predsednik ali parlament, ima naslednja upravljavska pooblastila:

- (1) izdajanje splošnih smernic v zvezi s politiko pregona kaznivih dejanj;
- (2) dajanje navodil v zvezi s pregonom v posameznih primerih;
- (3) ocenjevanje tožilcev;
- (4) odločanje o napredovanju tožilcev;
- (5) odvzem posamezne zadeve, ki je bila dodeljena tožilcu (prenos zadeve);
- (6) odločanje o disciplinskih ukrepih v zvezi s tožilci in
- (7) premeščanje tožilcev brez njihove privolitve.

Poleg teh izbranih glavnih upravljavskih pooblastil imajo lahko isti ali drugi organi dodatna pooblastila v zvezi z državnimi tožilstvi (npr. pooblastilo za reševanje navzkrižij glede pristojnosti med državnimi tožilstvi držav članic; za pridobivanje podatkov in informacij od nižjih tožilstev). Opozoriti je treba, da so lahko v zgoraj navedena upravljavska pooblastila vključeni tudi drugi organi (npr. disciplinsko sodišče lahko odloča o nekaterih disciplinskih ukrepih).

Na sliki 55 je prikazan le faktografski pregled nekaterih vidikov organizacije državnih tožilstev, ni pa ocenjeno njihovo dejansko delovanje, za kar je potrebna kvalitativna ocena ob upoštevanju posebnih okoliščin posamezne države članice.

Odstotek predstavlja razdelitev zgoraj navedenih sedmih upravljavskih pooblastil med štiri mogoče organe brez ponderiranja v smislu pomembnosti vsake točke.

Slika 55: Razdelitev glavnih upravljavskih pooblastil v zvezi z državnimi tožilstvi (*) (vir: *Evropska komisija in skupina strokovnjakov za preprečevanje pranja denarja in financiranja terorizma*)

¹³¹ Priporočilo Rec(2000)19 o vlogi državnega tožilstva v kazenskopravni sistem, ki ga je 6. oktobra 2000 sprejel Odbor ministrov Sveta Evrope (v nadaljnjem besedilu: priporočilo iz leta 2000), točka 4.

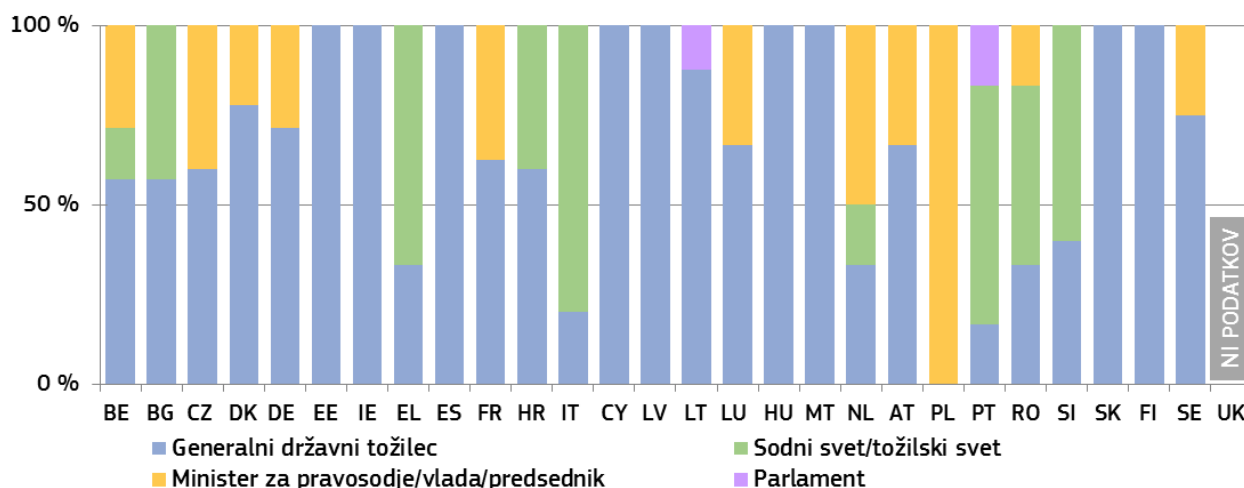
¹³² Priporočilo iz leta 2000, točki 11 in 13. Glej tudi Mnenje št. 13(2018) o neodvisnosti, odgovornosti in etičnosti tožilcev, ki ga je sprejel Posvetovalni svet evropskih tožilcev (CCPE), priporočili i in iii.

¹³³ Priporočilo iz leta 2000, točka 13(c).

¹³⁴ Priporočilo iz leta 2000, točka 13(d).

¹³⁵ Priporočilo iz leta 2000, točka 13(f). Glej tudi Mnenje št. 13(2018) o neodvisnosti, odgovornosti in etičnosti tožilcev, ki ga je sprejel Posvetovalni svet evropskih tožilcev (CCPE), priporočilo iv.

¹³⁶ Priporočilo iz leta 2000, točka 34.

(*) Države članice so navedene po abecednem vrstnem redu svojega zemljepisnega imena v izvirnem jeziku. Glavna upravljavska pooblastila generalnega državnega tožilca so prikazana na sliki 56. **BE:** sodni svet: pooblastilo za odločanje o napredovanju tožilcev. Minister za pravosodje: pooblastilo za izdajanje splošnih smernic v zvezi s politiko pregona kaznivih dejanj po mnenju odbora generalnih državnih tožilcev in za dajanje navodil v zvezi s pregonom v posameznih primerih (pravica do pozitivne odredbe o pregonu je predvidena v členu 364 zakonika o kazenskem postopku in členu 151(1) ustave). **BG:** sodni svet (kolegij tožilcev pri vrhovnem sodnem svetu): pooblastilo za odločanje o disciplinskih ukrepih zoper tožilce, individualnih ocenah in napredovanju tožilcev. Minister za pravosodje lahko predlaga imenovanje, premestitev na višje ali nižje delovno mesto, premestitev in razrešitev sodnikov, tožilcev in preiskovalnih sodnikov. **CZ:** minister za pravosodje: pooblastilo za odločanje o napredovanju tožilcev; pooblastilo za premestitev tožilcev brez njihove privolitve samo v primeru organizacijskih sprememb na podlagi zakona. **DK:** minister za pravosodje: pooblastilo za odločanje o disciplinskih ukrepih zoper tožilce in napredovanju tožilcev. **DE:** minister za pravosodje: pooblastilo za izdajanje splošnih smernic v zvezi s politiko pregona kaznivih dejanj in dajanje navodil v zvezi s pregonom v posameznih primerih. **EE:** disciplinski postopek zoper generalnega državnega tožilca, glavnega državnega tožilca ali državnega tožilca začne minister za pravosodje na zahtevo zainteresirane osebe ali po uradni dolžnosti. **EL:** vrhovni sodni svet: pooblastilo za odločanje o napredovanju in premestitvi državnih tožilcev, ki se izvede s predsedniškim odlokom. Ministru za pravosodje je izjemoma dovoljeno, da tožilcem izda splošna informativna navodila v zvezi z uporabo pravnih instrumentov, sprejetih v okviru Sveta Evropske unije glede pravosodnega sodelovanja držav članic na področju preprečevanja nekaterih vrst kaznivih dejanj in boja proti njim. **ES:** fiskalni svet (tožilski svet) je pristojen za ponovno presojo odločitev generalnega državnega tožilca v zadevah, določenih z zakonom. **FR:** minister za pravosodje: pooblastilo za izdajanje splošnih smernic v zvezi s politiko pregona kaznivih dejanj; pooblastilo za odločanje o disciplinskih ukrepih zoper tožilce na podlagi mnenja vrhovnega sodnega sveta (Conseil Supérieur de la Magistrature) (člen 65 francoske ustave ter členi 48, 58(1) in 59 zakonske odredbe). Če namerava minister sprejeti strožjo odločitev, kot jo je predlagal vrhovni sodni svet, se mora znova posvetovati s svetom (člen 58(1) zakonske odredbe). Predsednik republike izda sklep o napredovanju tožilca na podlagi mnenja sodnega sveta. Vrhovni sodni svet izda mnenje o disciplinskih ukrepih, premestitvah tožilcev brez privolitve in napredovanju tožilcev. **HR:** državni odvetniški svet: pooblastilo za odločanje o disciplinskih ukrepih in napredovanju tožilcev. **IT:** sodni svet: pooblastilo za odločanje o disciplinskih ukrepih zoper tožilce, premestitvah tožilcev brez njihove privolitve, odločanje o individualnih ocenah tožilcev in napredovanju tožilcev. **CY:** sodni svet razreši generalnega državnega tožilca. **LV:** svet generalnega državnega tožilca: v skladu s členom 29, del 2, zakona o tožilstvu svet kot kolegijska svetovalna institucija preuči glavna vprašanja v zvezi z organizacijo in delovanjem tožilstva ter opravlja druge funkcije, določene z zakonom (npr. pripravlja in sprejema pravilnike, s katerimi so urejeni izbira, pripravištvo in preverjanje usposobljenosti kandidatov za tožilca, ter pravilnike za oceno poklicne uspešnosti tožilcev). **LT:** parlament (Seimas) določi operativne prednostne naloge državnega tožilstva in izvaja parlamentarni nadzor nad neprocesnimi ukrepi. **LU:** minister za pravosodje lahko tožilstvu naroči, naj vodi kazenski pregon v zadevi (vendar mu ne more naročiti, naj kazenskega pregona ne uvede). Vendar takih navodil ni bilo že več kot 20 let. V zakonu ni določeno, da bi se bilo treba v zvezi s takimi navodili posvetovati s tožilcem ali pridobiti mnenje generalnega državnega tožilca. Veliki vojvoda je kot voditelj države pristojen za odločanje o napredovanju tožilcev na podlagi pozitivnega mnenja, ki ga izda državni tožilec/generalni državni tožilec. **MT:** za uvedbo in izvedbo kazenskega postopka je izključno pristojna policija, ki deluje kot tožilec na sodiščih nižje stopnje; ko je končano zbiranje dokazov na sodiščih nižje stopnje, generalni državni tožilec deluje kot tožilec na višjih sodiščih. **NL:** urad generalnega državnega tožilca (College van procureurs-generaal): pooblastilo za izdajanje splošnih smernic v zvezi s politiko pregona kaznivih dejanj. Minister za pravosodje: pooblastilo za izdajanje splošnih smernic v zvezi s politiko pregona kaznivih dejanj in odločanje o nekaterih disciplinskih ukrepih zoper tožilce; tožilstvu lahko naroči, naj vodi kazenski pregon v zadevi ali naj kazenskega pregona ne uvede, vendar mora prej pridobiti pisno obrazloženo mnenje urada generalnega državnega tožilca (College van procureurs-generaal) o predlaganih navodilih ter o tem obvestiti parlament. Vendar je bil do zdaj samo en tak primer, in sicer pred več kot 20 leti. Za odločanje o disciplinskih ukrepih in oceni tožilcev je pristojen vodja državnega tožilstva v okrožju, kjer dela državni tožilec. **AT:** minister za pravosodje: pooblastilo za izdajanje splošnih smernic v zvezi s politiko pregona kaznivih dejanj in dajanje navodil v zvezi s pregonom v posameznih primerih z odobritvijo neodvisnega organa (Weisungsrat), ustanovljenega v uradu generalnega državnega tožilca. Pooblastila generalnega državnega tožilca ne vključujejo neposrednega upravljanja državnega tožilstva, kot je prikazano v grafu. Druga upravljavska pooblastila, prikazana v grafu, imata bodisi višji tožilec bodisi neodvisna štirčlanska komisija za osebje (Personalkommission), katere člani morajo biti državni tožilci (glej opombo pod sliko 56). Za napredovanje tožilca je treba vložiti prošnjo za napredovanje, pri čemer se upoštevajo pravila, ki se uporabljajo za imenovanje tožilca (tj. predlog neodvisne komisije za osebje (Personalkommission), imenovanje s strani zveznega predsednika, za katero je pooblaščen minister za pravosodje). Za odločanje o disciplinskih ukrepih zoper tožilce so pooblaščen disciplinska sodišča, ki so pooblaščen tudi za sankcioniranje tožilcev s premestitvijo. **PL:** generalni državni tožilec je tudi minister za pravosodje. **PT:** sodni svet: pooblastilo za odločanje o

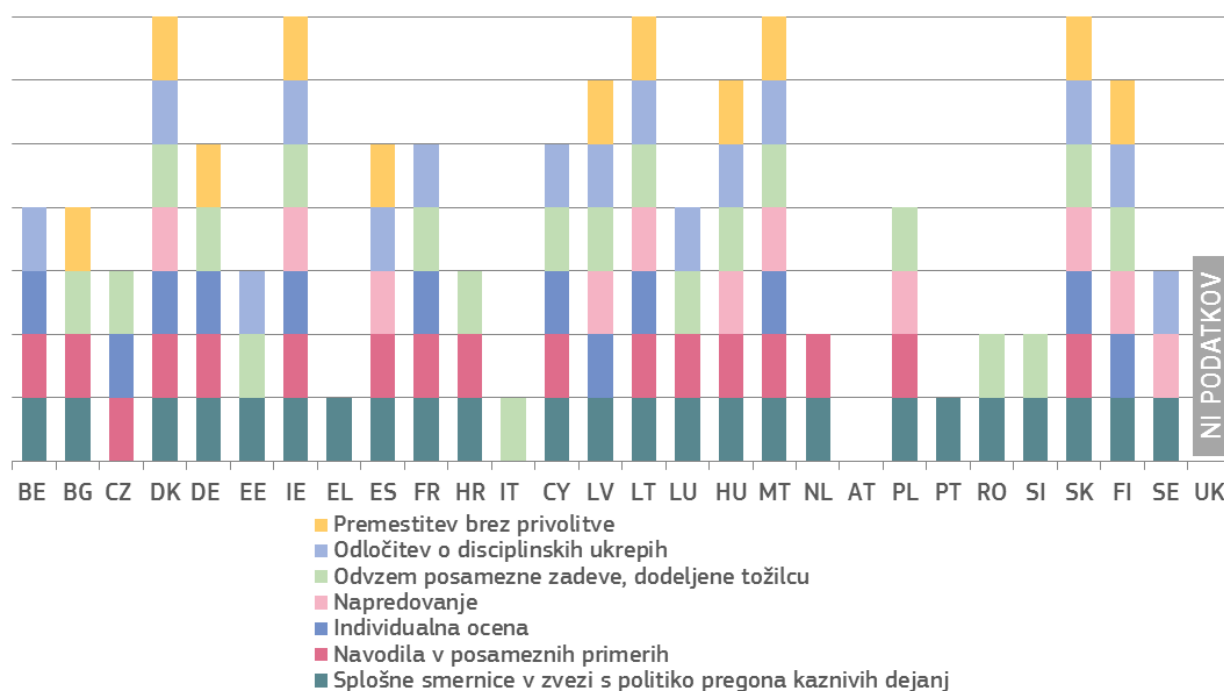
disciplinskih ukrepih zoper tožilce, premestitev tožilcev brez njihove privolitve ter odločanje o individualnih ocenah tožilcev in napredovanju tožilcev. Parlament lahko izdaja splošne smernice v zvezi s politiko pregona kaznivih dejanj. **RO:** sodni svet: pooblastilo za odločanje o disciplinskih ukrepih zoper tožilce in odločanje o napredovanju tožilcev (v skladu s členom 40(2)(i) zakona št. 317/2004 tožilski oddelek v okviru vrhovnega sodnega sveta izda odločbo o napredovanju tožilcev, vendar pa se odločitev o napredovanju sprejme šele po natečaju (člen 43 zakona št. 303/2004)). Minister za pravosodje lahko v skladu z nedavno spremenjenim členom 69 zakona št. 304/2004 o organizaciji sodstva prosi generalnega državnega tožilca z državnega tožilstva pri vrhovnem kasacijskem sodišču oziroma generalnega državnega tožilca z državnega tožilstva za boj proti korupciji za informacije o dejavnosti državnih tožilstev in lahko izda pisne smernice o ukrepih, ki jih je treba izvesti za preprečevanje kaznivih dejanj in nadzor nad njimi. V skladu s členom 40(2)(h) zakona št. 317/2004 o vrhovnem sodnem svetu je tožilski oddelek v okviru vrhovnega sodnega sveta pristojen za odločanje o pritožbah zoper končne odločbe ocenjevalne komisije (uvrstitev). V skladu s členom 39(3) zakona št. 303/2004 o statutu sodnikov in tožilcev individualne ocene tožilcev pripravijo posebne komisije, ustanovljene na podlagi sklepa vrhovnega sodnega sveta. **SI:** državnotožilski svet: pooblastilo za premestitev tožilcev brez njihove privolitve, odločanje o individualnih ocenah tožilcev in odločanje o napredovanju tožilcev. Poleg tega je državnotožilski svet pristojen za imenovanje in razrešitev vodij okrožnih državnih tožilstev, oceno uspešnosti in napredovanje, premestitve, napotitve in sodelovanje pri postopku imenovanja državnih tožilcev, dajanje mnenj glede politike pregona, ocene uspešnosti in učinkovitosti delovanja državnih tožilstev, varovanje samostojnosti pri opravljanju državnotožilske službe in opravljanje drugih zadev v skladu z zakonom o državnem tožilstvu. **SK:** pooblastila tožilskega sveta (odbor tožilcev) ne vključujejo neposrednega upravljanja državnega tožilstva, kot je prikazano v grafu. Odbor tožilcev ima druga pooblastila (npr. odloča o ugovorih tožilcev zoper vsebino ocen, ki je vodja državnega tožilstva ni upošteval, in izraža mnenja o začasnih dodelitvah tožilcev drugim tožilstvom). **SE:** vlada lahko izdaja splošne smernice v zvezi s politiko pregona kaznivih dejanj.

Na sliki 56 je prikazan faktografski pregled glavnih upravljavskih pooblastil generalnega državnega tožilca v zvezi s tožilci, in sicer: (1) izdajanje splošnih smernic v zvezi s politiko pregona kaznivih dejanj, (2) dajanje navodil v zvezi s pregonom v posameznih primerih, (3) ocenjevanje tožilcev, (4) odločanje o napredovanju tožilcev, (5) odvzem posamezne zadeve, ki je bila dodeljena tožilcu (prenos zadeve), (6) odločanje o disciplinskih ukrepih zoper tožilce in (7) premeščanje tožilcev brez njihove privolitve. Poleg teh pooblastil ima lahko generalni državni tožilec druga pooblastila, ki niso prikazana na sliki ⁽¹³⁷⁾.

137

Generalni državni tožilec lahko na primer deluje v organih, pristojnih za odločanje v zvezi s tožilci, čeprav takih odločitev ne sprejema neposredno.

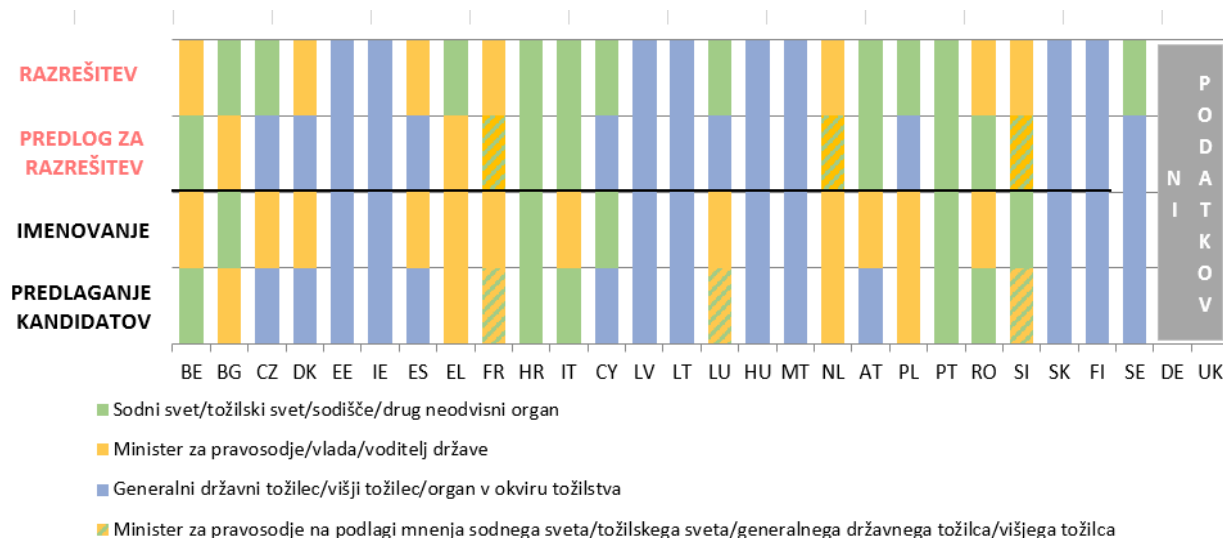
Slika 56: Upravljalvska pooblastila generalnega državnega tožilca (*) (vir: Evropska komisija in skupina strokovnjakov za preprečevanje pranja denarja in financiranja terorizma)

(*) Države članice so navedene po abecednem vrstnem redu svojega zemljepisnega imena v izvirnem jeziku. **BE:** kar zadeva pooblastilo za dajanje navodil v zvezi s pregonom v posameznih primerih, je pravica do odredbe državnemu tožilcu, da začne pregon, določena v členu 364 zakonika o kazenskem postopku. S členom 150(2) in členom 138(2) zakonika o civilnem postopku je določena splošna pravica do izvajanja pooblastil v zvezi z državnim tožilcem. **CZ:** pooblastilo za dajanje navodil v zvezi s pregonom v posameznih primerih samo v generalnem državnem tožilstvu in za višja državna tožilstva. **EL:** državni tožilec pri vrhovnem sodišču (tj. generalni državni tožilec) ima pravico, da na vse tožilce v državi naslovi splošna navodila in priporočila v zvezi z opravljanjem njihovih dolžnosti, pri čemer pa ta navodila in priporočila za naslovnike seveda niso zavezujoča pri oblikovanju in izražanju njihovega mnenja. **ES:** generalni državni tožilec določa notranja pravila in da navodila, ki so lahko splošna ali povezana s posameznimi zadevami ter morajo biti ustrezna za tožilstvo in opravljanje tožilskih funkcij. Splošne smernice so bistvene za ohranjanje načela enotnega delovanja ter se v bistvu opredelijo z okrožnicami, navodili in posvetovanji. Premestitev brez privolitve je mogoča samo v primeru velike delovne obremenitve. **IT:** generalni državni tožilci pri pritožbenem sodišču so pooblašteni, da v primeru neukrepanja odvzamejo posamezno zadevo, ki je bila dodeljena krajevno pristojnemu tožilcu; poleg tega imajo pooblastilo, da pridobijo podatke in informacije od okrožnih (ali okrajnih) državnih tožilstev ter jih pošljejo generalnemu državnemu tožilcu pri kasacijskem sodišču, da preveri pravilno in enotno delovanje državnih tožilstev in upoštevanje pravil o ustreznem postopku. Generalni državni tožilec pri kasacijskem sodišču je po zakonu pristojen za nadzor nad nacionalnim direktoratom za boj proti mafiji; poleg tega je pristojen za reševanje navzkrižij glede pristojnosti med dvema ali več okrajnimi tožilstvi. **CY:** generalni državni tožilec ima pooblastilo za odločanje o disciplinskih ukrepih zoper tožilce v primeru manjših disciplinskih prekrškov. V primeru hujših disciplinskih kršitev ne predlaga sankcij, ampak priporoči, naj komisija za javne uslužbenke uvede disciplinske ukrepe. **LT:** kar zadeva pooblastilo za dajanje navodil o posameznih primerih, generalni državni tožilec ne more dati navodil o odločitvi, ki jo je treba sprejeti; kar zadeva pooblastilo za odločanje o napredovanju tožilcev, generalni državni tožilec odloča o sklepih komisije za izbor tožilcev ali komisije za izbor glavnih tožilcev. **LU:** generalni državni tožilec lahko tožilstvu odredi, naj uvede kazenski pregon v zadevi (vendar mu ne more odrediti, naj kazenskega pregona ne uvede). Glede napredovanja tožilca državni tožilec/generalni državni tožilec s pozitivnim mnenjem predlaga napredovanje izvršilni veji oblasti, voditelj države pa podpiše imenovanje. **AT:** pooblastila generalnega državnega tožilca ne vključujejo neposrednega upravljanja državnega tožilstva, kot je prikazano v grafu. Višji tožilci imajo naslednja pooblastila: izdajanje splošnih smernic v zvezi s politiko pregona kaznivih dejanj v svojih okrožjih, dajanje navodil v zvezi s pregonom v posameznih primerih, premeščanje tožilcev brez njihove privolitve iz organizacijskih razlogov (npr. prevelike delovne obremenitve ali dolgotrajnih bolniških dopustov na enem tožilstvu – samo v njihovem okrožju in za omejeno obdobje). Vodja zadevnega tožilstva ima pooblastilo za dajanje navodil v zvezi s pregonom v posameznih primerih in odvzem posamezne zadeve, ki je bila dodeljena tožilcu (prenos zadeve). Neodvisna štiričlanska komisija za osebje (Personalkommission), katere člani morajo biti državni tožilci, ima pooblastilo za oceno tožilca. **PL:** generalni državni tožilec je tudi minister za pravosodje. **RO:** generalni državni tožilec ima pooblastilo za prenos posamezne zadeve z enega tožilstva na drugo in izdajanje splošnih smernic v zvezi s politiko pregona kaznivih dejanj (priporočil), da se zagotovi enotni pristop k preiskavam kaznivih dejanj. **SI:** generalni državni tožilec in vodja državnih tožilstev imata pooblastilo za izdajanje splošnih smernic v zvezi s politiko pregona kaznivih dejanj in odvzem posamezne zadeve, dodeljene tožilcu.

Na sliki 57 je prikazan pregled organov (sodni svet/tožilski svet/sodišče, ministrstvo za pravosodje, generalni državni tožilec/tožilstvo), ki se ukvarjajo z imenovanjem in razrešitvijo državnih tožilcev, nista pa prikazana imenovanje in razrešitev generalnih državnih tožilcev ali drugih povezanih vodstvenih položajev. S slike je razvidna raznovrstnost modelov organiziranosti tožilstva po državah članicah, ki so zbrani okoli izvršilne oblasti ali sodstva. Razvidno je tudi, da so generalni državni tožilec in sodni sveti/tožilski sveti pomembni akterji pri imenovanju in razrešitvi tožilcev.

Slika 57: Imenovanje in razrešitev državnih tožilcev (*) (vir: Evropska komisija in skupina strokovnjakov za preprečevanje pranja denarja in financiranja terorizma)

(*) **BE:** predlog za imenovanje: sodni svet. Odločitev o imenovanju: voditelj države po nasvetu ministra za pravosodje. Predlog za razrešitev: disciplinsko sodišče. Odločitev o razrešitvi: voditelj države po nasvetu ministra za pravosodje. **BG:** odločitev o imenovanju in razrešitvi: tožilski oddelek sodnega sveta. **CZ:** predlog za imenovanje: generalni državni tožilec. Predlog za razrešitev: generalni državni tožilec, glavni državni tožilci in minister za pravosodje. Odločitev o razrešitvi: sodišče. **DK:** predlog za imenovanje: generalni državni tožilec predlaga končne kandidate za državnotožilske pripravnike (za približno tri leta) ministrstvu za pravosodje, to pa kandidate imenuje. Če državnotožilski pripravnik opravi izpit in nato usposabljanje, kandidat postane tožilec. **EE:** predlog za imenovanje: natečajna komisija za tožilce za specializirane tožilce, okrožne tožilce in tožilce pomočnike; glavni tožilci za višje tožilce. Odločitev o imenovanju in razrešitvi: generalni državni tožilec. **IE:** predlog za imenovanje: natečaj za zaposlitev na podlagi dovoljenja za zaposlovanje, ki ga izda komisija za imenovanja javnih uslužbencev, ki ga običajno izvede urad direktorja državnih tožilstev (ali morebiti služba za imenovanja javnih uslužbencev). Odločitev o imenovanju: direktor državnih tožilstev. Predlog za razrešitev: urad direktorja državnih tožilstev v skladu s pogoji, ki jih določi minister za finance, javne izdatke in reforme. Odločitev o razrešitvi: namestnik direktorja državnih tožilstev (direktor državnih tožilstev za tožilce, uvrščene v razred glavnih uradnikov in višje). **ES:** predlog za imenovanje: državni tožilec na podlagi poročila fiskalnega sveta po zaslišanju višjega fiskalnega sveta zadevne avtonomne skupnosti za delovna mesta v državnih tožilstvih, ki spadajo v njegovo krajevno pristojnost. Odločitev o imenovanju: vlada. Predlog za razrešitev: generalni državni tožilec. Odločitev o razrešitvi: minister za pravosodje po pozitivnem poročilu fiskalnega sveta. **EL:** predlog za imenovanje: ministrstvo za pravosodje vsako leto izda ministrski sklep o sprejemnem izpitu za nacionalno šolo za sodnike za kandidate za državne tožilce. Izbirni postopek, ki ga vodi petčlanska komisija, trenutno sestavljata pisni in ustni del. Ko so uspešni kandidati vpisani v grško nacionalno šolo za sodnike, začnejo 16-mesečni študij, ki zajema teorijo in prakso. Temu usposabljanju sledi izpit, s katerim se razvrstijo po uspehu. Na podlagi svoje uvrstitve so imenovani na pristojno sodišče. Odločitev o imenovanju: kandidati se za državne tožilce imenujejo s predsedniškim odlokom. Predlog za razrešitev: minister za pravosodje. Odločitev o razrešitvi: sodna odločba disciplinskih svetov iz člena 91(2) ustave, ki jih sestavljajo poklicni sodniki. **FR:** predlog za imenovanje: minister za pravosodje na podlagi nezavezujočega mnenja sodnega sveta. Odločitev o imenovanju: predsednik republike. Predlog za razrešitev: minister za pravosodje na podlagi nezavezujočega mnenja sodnega sveta. Odločitev o razrešitvi: predsednik republike. **IT:** odločitev o imenovanju: po predlogu sveta minister za pravosodje izda ministrski odlok brez kakršne koli diskrecije glede neimenovanja ali imenovanja katerega koli drugega kandidata, kot je predlagani kandidat za tožilca. **CY:** predlog za imenovanje/razrešitev: generalni državni tožilec. Odločitev o imenovanju/razrešitvi: komisija za javne uslužbence na podlagi mnenja generalnega državnega tožilca. **LT:** predlog za imenovanje: komisija za izbiro tožilcev (ki jo sestavljajo dva tožilca, ki ju imenuje kolegijski svet, dva tožilca, ki ju imenuje generalni državni tožilec, in po en član, ki ga imenujejo predsednik republike, predsednik parlamenta (Seimas) in predsednik vlade). Odločitev o imenovanju: generalni državni tožilec. Predlog za razrešitev: komisija za etiko tožilcev (enaka sestava kot pri komisiji za izbiro tožilcev). **LU:** predlog za imenovanje: minister za pravosodje na podlagi pozitivnega mnenja generalnega državnega tožilca predlaga imenovanje velikemu vojvodi. Odločitev o imenovanju: voditelj države. Predlog za razrešitev: generalni državni tožilec. Odločitev o razrešitvi: sodišče. **HU:** predlog/odločitev o imenovanju: višji tožilec. Predlog za razrešitev: višji tožilec. Odločitev o razrešitvi: generalni državni tožilec. **MT:** policija je izključno pristojna za uvedbo in izvedbo kazenskega postopka in deluje kot tožilec na sodiščih nižje stopnje; ko je končano zbiranje dokazov na sodiščih nižje stopnje, generalni državni tožilec deluje kot tožilec na višjih sodiščih. **NL:** predlog za

imenovanje: minister za pravosodje. Odločitev o imenovanju se sprejme s kraljevim odlokom (organ za imenovanje mora na podlagi ustavne prakse upoštevati predlog za imenovanje kandidata na delovno mesto tožilca). Predlog za razrešitev: minister za pravosodje po mnenju vodje tožilstva. Odločitev o razrešitvi se sprejme s kraljevim odlokom. **AT:** predlog za imenovanje: neodvisna štirčlanska komisija za osebe (Personalkommission), katere člani morajo biti državni tožilci. Odločitev o imenovanju: zvezni predsednik za odločitev pooblasti ministra za pravosodje. Predlog in odločitev o razrešitvi: disciplinsko sodišče. **PL:** predlog in odločitev o imenovanju: generalni državni tožilec, ki je tudi minister za pravosodje, na predlog državnega tožilca. Odbor pristojnega državnega tožilstva izda mnenje o kandidatu za delovno mesto tožilca. Predlog za razrešitev: državni tožilec. Odločitev o razrešitvi: disciplinsko sodišče; v zelo omejenih primerih lahko tožilca na zahtevo državnega tožilca razreši tudi generalni državni tožilec. Mnenje o razrešitvi tožilca se sprejme na sestanku državnih tožilcev nacionalnega državnega tožilstva ali pristojnega regionalnega državnega tožilstva. **RO:** predlog za imenovanje: vrhovni sodni svet. Odločitev o imenovanju: predsednik (organ za imenovanje mora po zakonu upoštevati predlog za imenovanje kandidata na delovno mesto tožilca). **SI:** predlog za imenovanje: minister za pravosodje na podlagi mnenja državnotožilskega sveta. Odločitev o imenovanju: državnotožilski svet (organu za imenovanje ni treba upoštevati predloga za imenovanje kandidata na delovno mesto tožilca). Predlog za razrešitev: državnotožilski svet. Odločitev o razrešitvi: vlada na predlog ministra za pravosodje. **SK:** predlog za imenovanje: predsednik izbirne komisije pri vrhovnem državnem tožilstvu. Imenovanje in razrešitev: generalni državni tožilec. **FI:** imenovanje in razrešitev: generalni državni tožilec. **SE:** predlog in odločitev o imenovanju: direktor za človeške vire pri švedskem državnem tožilstvu na podlagi mnenja generalnega državnega tožilca. Predlog za razrešitev: direktor za človeške vire pri švedskem državnem tožilstvu. Odločitev o razrešitvi: sodišče na podlagi mnenja generalnega državnega tožilca.

3.3.3 Povzetek o neodvisnosti sodstva

Neodvisnost sodstva je temeljni sestavni del uspešnega pravosodnega sistema. Je bistvena za spoštovanje načela pravne države, pravičnost sodnih postopkov ter zaupanje državljanov in podjetij v pravni sistem. Zato bi morala vsaka reforma pravosodja podpirati pravno državo in biti skladna z evropskimi standardi na področju neodvisnosti sodstva. V pregledu stanja so prikazani trendi v zvezi z mnenji širše javnosti in podjetij o neodvisnosti sodstva. V tej izdaji so predstavljeni tudi nekateri izbrani kazalniki v zvezi s pravnimi jamstvi glede organov, vključenih v disciplinske postopke zoper sodnike, in upravljanjem tožilstev. Na podlagi samih strukturnih kazalnikov ni mogoče izpeljati sklepov o neodvisnosti sodstva v državah članicah, vendar pa so to elementi, ki bi jih bilo mogoče uporabiti kot izhodišče za tako analizo.

- V pregledu stanja za leto 2019 so prikazana gibanja v zvezi z **mnenji o neodvisnosti** na podlagi raziskav med državljani (Eurobarometer) in podjetji (Eurobarometer in Svetovni gospodarski forum):
 - vse raziskave na splošno kažejo *podobne rezultate*, zlasti kar zadeva sestavo dveh skupin držav članic, v katerih je po mnenju anketirancev stopnja neodvisnosti sodstva najnižja ali najvišja;
 - iz raziskave Svetovnega gospodarskega foruma (slika 51), ki je bila predstavljena že sedmič, je razvidno, da se je v približno treh petinah držav članic mnenje podjetij o neodvisnosti *izboljšalo* ali *ostalo nespremenjeno* v primerjavi z letom 2010. Tudi med državami članicami, ki se srečujejo s posebnimi izzivi ⁽¹³⁸⁾, se je v osemletnem obdobju mnenje o neodvisnosti *izboljšalo* ali *ostalo nespremenjeno* v skoraj treh petinah navedenih držav. Vendar se je v primerjavi z obdobjem 2016–2017 mnenje podjetij o neodvisnosti *poslabšalo* v približno treh petinah vseh držav članic;
 - iz raziskave Eurobarometer med širšo javnostjo (slika 47), ki je bila predstavljena četrtič, je razvidno, da se je v primerjavi z letom 2016 v približno dveh tretjinah držav članic mnenje o neodvisnosti *izboljšalo*. Mnenje širše javnosti o neodvisnosti se je v štiriletnem obdobju *izboljšalo* v več kot dveh tretjinah držav članic, ki se srečujejo s posebnimi izzivi. Vendar se je v primerjavi z lanskim letom mnenje širše javnosti o neodvisnosti *poslabšalo* v približno treh petinah vseh držav članic (v več kot dveh tretjinah držav članic, ki se srečujejo s posebnimi izzivi, in približno polovici drugih držav članic);
 - iz raziskave Eurobarometer med podjetji (slika 49), ki je bila predstavljena četrtič, je razvidno, da se je v približno dveh tretjinah držav članic mnenje o neodvisnosti *izboljšalo* tako v primerjavi z letom 2016 kot tudi v primerjavi z lanskim letom (v

primerjavi z lanskim letom se je izboljšalo v več kot dveh tretjinah držav članic, ki se srečujejo s posebnimi izzivi, in približno treh petinah drugih držav članic);

- med razlogi za mnenje o pomanjkanju neodvisnosti sodišč in sodnikov sta najpogostejša *vmešavanje ali pritisk vlade in politikov*, sledijo pa gospodarski pritisk ali drugi posebni interesi. Oba razloga sta še vedno značilna za več držav članic, v katerih prevladuje mnenje, da je stopnja neodvisnosti sodstva zelo nizka (sliki 48 in 50);
- med razlogi za dobro mnenje o neodvisnosti sodišč in sodnikov je skoraj štiri petine podjetij in državljanov (kar ustreza 40 % oziroma 44 % vseh anketirancev) navedlo *jamstva, ki jih zagotavljata status in položaj sodnikov*.
- Pregled stanja na področju pravosodja v EU za leto 2019 vsebuje preglede disciplinskih organov, ki se ukvarjajo s postopki v zvezi s sodniki, pristojnosti sodstva, izvršilne oblasti in parlamenta pri izbiri sodnikov - članov sodnih svetov ter nekaterih upravljavskih in organizacijskih vidikov državnih tožilstev:
 - slika 52 vključuje pregled organov, pristojnih za **disciplinske postopke zoper sodnike**. V večini držav članic je organ, ki odloča o disciplinskih sankcijah, neodvisni organ, kot je sodišče (vrhovno sodišče, upravno sodišče ali predsednik sodišča) ali sodni svet, medtem ko je v nekaterih državah članicah to posebno sodišče, katerega člani so posebej izbrani ali imenovani (s strani sodnega sveta, sodnikov ali v eni državi članici ministra za pravosodje) za ukrepanje v disciplinskih postopkih;
 - slika 53 vključuje pregled **preiskovalcev, pristojnih za disciplinske preiskave zoper sodnike**. V večini držav članic je preiskovalec predsednik sodišča ali sodni svet. V nekaterih državah članicah preiskovalca posebej izberejo sodniki ali sodni svet, v eni državi članici pa minister za pravosodje;
 - na sliki 54 je prikazano sodelovanje sodstva pri **imenovanju sodnikov - članov sodnega sveta**. Države članice so tiste, ki organizirajo svoje sodne sisteme, vključno s tem, ali ustanovijo sodni svet ali ne. Vendar če država članica ustanovi tak svet, mora biti njegova neodvisnost zagotovljena v skladu z evropskimi standardi. V skoraj vseh državah članicah sodnike - člane sodnih svetov predlagajo in izvolijo ali izberejo sodniki;
 - na sliki 55 je predstavljen pregled razdelitve **glavnih upravljavskih pooblastil v zvezi z državnimi tožilci** med različne organe. Na sliki 56 je prikazan faktografski pregled glavnih upravljavskih pooblastil generalnega državnega tožilca v zvezi s tožilci. S teh slik je razvidno, da ima v nekaterih državah članicah precejšen del glavnih upravljavskih pooblastil v zvezi s tožilstvi en sam organ. Na sliki 57 je predstavljen pregled organov, vključenih v **postopke imenovanja in razrešitve državnih tožilcev**. Čeprav se položaj med državami članicami zelo razlikuje, sta v večini držav vanje vključena sodni svet/tožilski svet ali tožilstvo.

4. SKLEPNE UGOTOVITVE

Iz te sedme izdaje pregleda stanja na področju pravosodja v EU je razvidno, da je veliko držav članic nadaljevalo prizadevanja za nadaljnje izboljšanje uspešnosti svojih pravosodnih sistemov. Še vedno pa ostajajo izzivi v zvezi z zagotovitvijo popolnega zaupanja državljanov v pravne sisteme tistih držav članic, v katerih bi bila lahko jamstva glede statusa in položaja sodnikov ogrožena, s tem pa bi bila lahko ogrožena tudi njihova neodvisnost. Komisija je sprejela potrebne ukrepe in še naprej spremlja razmere v državah članicah. Prizadeva si zagotoviti, da bi vsaka reforma pravosodja potekala v skladu s pravom EU in evropskimi standardi glede pravne države.